

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.D. Iacobi Marchantii, Pastoris Et Decani Covviniensis
SS. Theolog. Professoris, Rationale Evangelizantium**

Marchantius, Jacobus

Coloniae Agrippinae, 1661

Opusculum II. Tractatus III. Cantici Zachariæ Sacerdotis Explanatio per
singulos versus pro tempore sacro Adventus continens Memoriale amplum
Incarnationis Dominicæ, & multa Documenta moralia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56372)

igitur lumen cohera ignorantia, ut viam veram agnoscamus, da auxilium & manum contra infirmitatem, ut a te deducamur, dirigamur, fortifice-

mur, & per semitas penitentiae rectas peringamur ad Regionem aeternae felicitatis de Regione umbrae mortis.

TRACTATUS III. CANTICVM ZACHARIAE SACERDOTIS.

LECTIO I.

Thema. *Benedictus Dominus Deus Israel.* Luc. 1.

Introductio ad Canticum Zachariae De Excellentia huiusmodi Canticum, & de Auditione eius.

Ro introductione, ad pleniorē explicationem Canticum Zachariae Sacerdotis & Prophetae, nonnulla hic sunt notata digna.

Primo quidem, & observandum hoc Canticum tanto in honore haberi ab Ecclesia Sancta Dei (quae per Spiritum sanctum in omnibus dirigitur) ut quotidie ab illa repetatur cum solennitate, & cum speciali reverentia ac attentione. Canitur enim celebriter à Choro assurgente, fidelibus etiam ad eius auditum mox in pedes stantibus ac erectis, ut significant se ad illud & aures & animum erigere. Cur autem quotidie repetatur, ratio est: quia renovat memoriam Incarnationis Filii Dei; quae est radix & fundamentum salutis nostrae, ac Mysteriorum omnium Mysterium. Hoc certe Mysterium quotidie speciali veneratione dignum est. Et cum Canticum istud ex Evangelio sit de promptum, Evangelique pars sit, merito ad illud promendum Sacerdotes, ad illud audiendum Christi fideles assurgunt, & sese erigunt. Et quidem matutino tempore recitatur, vel decantatur; quia in Aurora diei adventantis, sive in fine noctis veteris testamenti, à Zacharia pronuntiatus est, dum novellus Infans Joannes, Lucis novae praenunciatus, Orbi exoriretur, auroram vehens, sive auroram horam Divini Solis, tantopere desideratam ab his quin caliginosa nocte iacebant.

Cur in fine laudis repetatur.

Adde, quod in fine Laudum decantetur, postquam sollicit Ecclesia ad Divinas laudes advocavit Caelum & Elementa, Angelos & Homines, Principes & Plebejos. Sacerdotes & Laicos, omnesque creaturas. Hoc igitur Canticum omnia alia Cantica concludatur: quia omnia antiquitus edita Cantica Mysterium Incarnationis Domini & Redemptionis nostrae concludit, tamquam finis & scopus illorum. Hinc si consideres Ordinem quo Ecclesia Laudes matutinas disposuit, reperies semper aliquod in illis Canticum antiquum quod praecedat hoc novum. nam istud concludit omnia, sive diebus festis, sive feriis. In diebus festis in Laudibus semper canitur Canticum trium puerorum, *Benedicite omnia opera Domini Domino.* In

Das. 2.

ferialibus autem, loco illius, feria secunda est Canticum Isaiae, *Confitebor tibi Domine quoniam iratus es mihi, & convulsus consolatus es me.* Feria tertia, Canticum Ezechiae: *Ego dixi in dimidio die, Isai. 38. rum mortuum, vadam ad portus inferi.* Feria quarta, Canticum Annae Matris Samuelis: *Exultavi cor 1. Reg. 2. mem in Domino, & exaltatum est cornu meum in Deo salutari meo.* Feria, quinta, Canticum Moysis: *Cantemus Domino gloriosi enim magnificatus est, equum & ascensorem deiecit in mare.* Feria sexta, Canticum Abacuc Prophetae: *Domine audivi auditionem tuam & timui.* Sabbatho Canticum postremum Moysis: *Audite cali quae loquer, audite terra verba oris mei.* Haec interim omnia Cantica concluduntur per illud: *Benedictus Dominus Deus Israel.* Quod quidem Canticum velut Clavula est & Fibula utrumque iungens testamentum, prophetante Zacharia Sacerdote de Christo, ac de Joanne, qui partim ad veteris, partim ad novum testamentum pertinebat, propter Christum quem praenunciabat, & digito demonstraturus erat. Omnia illa Praescorum Cantica tenebant & respiciebant ad incarnationis hinc rememorate Mysterium; idcirco hoc Canticum concludi dicitur.

Cum autem tempus sacrum Adventus quatuor aut circiter hebdomadas pie instituerit Ecclesia, ad recolendum gratia mente dictum Mysterium incarnati Verbi, oportunt hoc Canticum, piis Auditoribus tunc explicandum est ab his qui Cathedras concendant, sicut & à Christianis mentibus tunc venit ruminandum: *Non satiabar illis diebus dulcedine mirabili considerare altitudinem consilii tui super salutem generis humani. Quamvis steter in Hymnis & Canticis tuis, suscitavit me Ecclesia tua vocibus commotus acriter, Voces illa infusebant auribus meis, & eliquabatur veritas tua in cor meum, & ex ea astuabat affectus pietatis, & currebant lacrymae, & benedixit ei cum eis.* Hoc etiam tempore cum S. Bernardo merito confundi deberemus in tanti Mysterii consideratione, cui tantam ingratitude & oblivione rependimus. *Ardores desiderij, Patrum suspirantium in carne Domini praesentiam frequenter cogitans, confundor & compungor in memipso; & nunc vix contineo lacrymas, ita me patet seporis & torporis miserabilem temporum horum. Cui namque nostrum tantum ingerit gaudium gratia huius exhibitio, quantum accendat*

Aug. 1. 9. Confess.

Bern. form. 1.

Arat desiderium vesteribus sola promissio: Hæc S. Bernardus.

Nota 2. Secundo observandum, quod huius Cantici autor sit Spiritus S. sed per os Zacharie. Zacharia autem idem est quod Memorialis Domini. Nempe Canticum istud, Zacharie Canticum merito ex nominis ipsius interpretatione vocamus, quia Memorialis Domini continet. Quodnam enim compendioso complectitur memoriam desideriorum & votorum quibus ardebant SS. Patres & iusti antiqui, aspirantes ad Christi adventum. Memoriam quoque renovat promissionis, ac testamenti cum Patribus facti de eius adventu, Deo iurandum hac de re interponente in gratiam Abrahamæ & Filiorum eius, qui sumus nos. Denique memoriam refricat potentia, misericordiae, sapientia & bonitatis divinae, quæ mirè effluerunt dum hanc suam de Christo Deus adimplevit promissionem.

Hoc porro Canticum editum fuit in domo Vocis, hoc est in domo Joannis, qui ex Domini erat cellarius designatus. In qua eadem domo editum est Canticum Mariae magnificantis Dominum, & exultantis in Deo salutaris suo. Utrumque ideo Vocalissimum est & resonantissimum. Utrumque à Dei benedictione & Magnalium eius prædicatione inchoatur. Utrumque quotidè ab Ecclesia & Ecclesia Filiis repetitur sonore. Utrumque sibi vocibus quibusdam & sententiis correspondet. Utrumque Spiritu Sancto impellente pronunciat. Utrumque in finem usque sæculi decantabitur. Utrumque Memorialis est Domini, sive Incarnationis eius, & redemptionis nostræ. Utrumque depromit Magnam pietatis Sacramentum, quod manifestatum est in carne, in Iesu Christo in spiritu. Utrumque mirè exhilarat, pietatium Filios Dei. Utrumque cordis fenestras claudit tenebris, aperit luci.

Nota 3. Tertiò observandum, Zachariæ linguam prius fuisse vincitam & impeditam ob quamdam incredulitatem, quia verbis Angeli Filium promittentis non tam citò, nec tam firmiter quam debebat, crediderat. Duravitque hoc impedimentum per novem menses, donec Filius recens natus Patris linguam dissolvit, & vultu per os eius hoc Canticum pronunciat, sicut Christus infans per os Mariæ in eadem domo divinum alterum Canticum pronunciat. De hac incredulitate aut imperfèta fide Zachariæ fit mentio. Et dicit Zachariæ ad Angelum: Unde hoc sciam, ego enim sù senex, & uxor mea processit in diebus suis? Quasi diceret: Ede aliquod signum vel miraculum, quo tantam promissionem confirmes de prole, & quidè prole adeo perfectâ, adeo sublimibus caeli donis adornanda. Tanta enim est promissio, ut nudis verbis non facile credere queam. Hæsit, ergo & diffidit Zachariæ, petit que signum, rem humano spiritu metiens, naturæ vires omnino superantem. Imitari autem debebat Abraham, qui Angelo promittenti sibi ex Sara sterili Filium Isaac, illico credidit, & ut dicit Apostolus: Confortatus est fide; datus gloriam Deo plenissimè, Ratiònal Evang.

sciens quia quæcumque promissit, potens est facere. Hanc tamen diffidentiam vel hæsitationem, multi putant Interpretes solum fuisse venialem. Tum quia signum petere in rebus arduis etiam solum fuit antiquitus. Nam & Gedeon ab Angelo petit signum liberationis populi, quam promittebat Angelus; Velleris in arca sicca madidi. Ezechias, quoque petit signum ab Isaia, sibi sanitatem ex parte Dei promittente. Tum quia fortè Zachariæ hæsit, eò quod non omnino certò credebat esse Angelum bonum qui sibi hæc promittebat. Tum denique quia ex animi quadam inconsideratione subita hæc processit dubitatio & diffidentia. Quicquid sit, & qualis culpa hic fuerit, propter eam punitus fuit, loquendi facultate sibi erepta, imò & audiendi simul enim & mirum & surdum fuisse tradunt Sancti Patres, inter quos Ambrosius sic dicit: Incredulitas Zachariæ affatum eripuerat & auditum. Hinc & solis verbis eum eo loquentem cognati, Nam innuebant quem vellet vocari eum. Merito autem hæc duo passus est, quod non audiret, & non loqueretur inquit Theophilactus: Quia enim non obedierat, condemnatur ut sù iudex. Et quia Angelo coneraxerat, condemnatur ut sù sicut. Et S. Augustinus de hac re sic loquitur hom. 44. inter 50. Zachariæ supplicium taciturnitatis merito infidelitatis accipit quia non credidit, tacuit, Si enim rectè actū est. Cre. Ps. 119. dicit propter quod locutus sum, quia non credebam, merito non loquebatur. Hæc ergo sententia Angeli partim est in supplicium, partim in signum credens: Ecce erit ratio (Ambrosius, Theophilactus, Titus, legunt ecce erit finis) Et non poterit loqui usque in diem quo hæc fiant, pro eo quod non credidisti verbis meis, quæ implebuntur in tempore suo. Quasi dicat: Quia vocem edidisti incredulam, voce tantisper orbaberis, donec te jam expleta tuam agnoscas tarditatem, & Dei rursus potentiam. Hoc ergo tibi sit in signum quod petisti, simulque in penam & supplicium incredulitatis quam exhibuisti.

Sic Deus nec peccatum veniale vult inultum in Sanctis suis. Nam & diffidentiam Moysis percutientis petram punit, sicut & Aaronis negato eis ingressu in terram promissionis. Similiter Ionæ inobedientiam à facie Domini fugientis ne mendax inveniretur, tempestate grandi ulcisci voluit. Viri ergo magniterant coram Domino, Jonas, Aaron, Moyses, invocabant Dominum, & ipse exaudiebat eos, in columna nubis loquebatur ad eos; sed Er erat Psal. 98. ulciscens in omnes advenientes eorum. Sic & de Zacharia hic dicimus. Sacerdotem & Prophetam coram Domino iustum & acceptissimum fuisse, quia sine querela erat ambulans in mandato & iustificationibus Domini cum uxore sua. Elizabeth, Luce. 1. fide oque celestis illa proles, eis promissa fuit à Domino; sed dum non nihil hæsitavit hic, etiam iuste à Domino plectitur taciturnitate novem mensium.

Audi & exemplum quod habemus apud Sophronium

Diffidentia Zachariæ quale peccatum Audi, 6.

4. R. g. 10

Luce. 1.

Ps. 119.

Num. 20.

Psal. 98.

Luce. 1.

Exemplum

1. 120
ia. 38.
Reg. 1.
cod. 15.
bæ. 5.
ent. 32.
De hesi-
tatione
seu diffi-
dentia
Zachariæ.
Aug. 1. 9.
Confess.
Bern.
Bern. 1.
Gen. 18.
Rom. 4.

Hum in Prato spiritali, cap. 1437. Quidam nomine David, in Thebade Princeps latronum, innumera perpetrarat homicidia. Sed exinde compunctus, venit ad Monasterium, urgens Abbatem ut recipiatur in numerum Monachorum. Abbas videns quia jam senex foret, dixit ei: Non potes hic manere, quia multos labores tolerans Fratres, multamque abstinentiam cui non es aptus, nec assuetus. Ille vero urgebat, & assererebat se paratum ad omnia. Abbas constantiter recusante, coactus est aperire quis esset, & dicit: *Selas me Davidem esse, famosum illum latronum Principem; & idcirco veni hic ut deseam peccata mea. Si autem me non suscipis, sub iuramento preestor, ad priorem statum redeo, & assumptis sociis omnes vos interficiam, ratumque evertam Monasterium.* Suscepit ergo cum Abbas, & religiosum ei tradidit habitum. Cæpit itaque in spiritali militia veteranus Tyro pugnare, & abstinentia, obedientia, humilitate cunctos antecellere, formâ virtutis & sanctitatis exemplum aliis exilens. Die autem quadam sedebat in cella, & facta est vox Angelicâ eum: *David, David, remisisti tibi Deus peccata tua.* & *eris ex nunc signa faciens.* Respondit ille: *Crederetis non possim, quod tanta peccata plura quam arena maris, tam brevi tempore remisit Deus.* Dui Angelus: *Si Sacerdoti Zacharia non credenti, cum Filium promissum linguam vixisset faciem & tibi. Ergo eras amodo non loquens.* Ille vero humi prostratus, dixit: *Cum essem in saculo nefaria scelera faciens, & humanum sanguinem fundens, loquebar. Modò cum servire volo Deo, & laudes illi offerre, tu linguam meam ligas?* Respondit Angelus: *Quem Fallendum tibi est loqueri; aias vero penitus tacetis.* Plurima ergo Deus per illum miracula operatus est, recitabat Psalmos, nec aliud verbum ullum profertre poterat. Sic voluit Deus eius diffidentiam plerere, sicut & Zacharie, ut dixit Angelus.

Nota. 4.

Quarò observandum quòd hic Zacharias Sacerdos & Propheta occisus fuerit & Martyrio affectus, quia scilicet Judæis cum zelo prædicavit adventum CHRISTI sive Messie, & maxime in hoc suo Cantico, dum dicit: *Et tu puer Propheta Altissimi vocaberis. Præbis enim ante faciem Domini parare vias ejus.* Et hunc esse Zachariam de quo agit Dominus multi ex Sanctis Patribus docuerunt, quamvis non unam causam referant necis ejus: Nam S. Cyrillus Alexandrinus adversus Antropomorphitas, & Origenes in Math. trac. 26. Gregorius quoque Nyssenus de Christi nativitate, ac S. Basilus hom. de humana Christi generatione, Theophilactus, Euthymius, ac serè reliqui Greci, non solum ideo occisum dicunt quòd prædicavit Messie adventum, sed etiam quia B. Virginem, post partum Christi manentem Virginem, non arcuit à templi loco qui Virginibus erat designatus, erat autem locus ille inter templum & altare medius. Sic hæc ratione Zacharias dici potest *Visita Virginitatis*, quia intelligens mysterium par-

Mat. 23.

Sine hic Zacharias ille, qui inter Templum & altare occisus est.

tus Mariæ pro ejus Virginitate Martyr occubuit, eam in templo collocans inter Virgines, simulque Martyr effectus est pro testimonio divine Incarnationis. Unde sic habet S. Cyrillus Alexandrinus. *Quando igitur audierunt Regem totius creationis ad humanam naturam divino consilio procedere, veritè in ejus Regis potestatem venient. eum qui hæc de partu testificatus erat, interfecit sacrificans.* Addit S. Petrus, Alexandrinus Episcopus & Martyr in suis regulis Ecclesiasticis Can. 3. quas probavit sexta synodus. Zachariam ideo occisum, quòd Filium suum Joannem, de quo tanta fama fuerat, ab Herode ad necem questum, subtraxisset, Verba ejus sunt: *Herodes & alium prius natum infantem, cum interfecit, quæsit, & non invenisset. Patrem ejus Zachariam interfecit inter templum & altare. Cui conformiter dicit S. Epiphanius I. de vita & interitu Prophetarum: Hunc Zachariam Herodes ille Tyrannus, juxta aram domusque Dei occidit, effususque est sanguis ejus in vestibulo templi.* Quare licet S. Hieronymus hæc putet apocrypha, tamen antiquorum Patrum auctoritate patet esse innixa. Unde eadem est sententia Valentianii Imperatoris in epist. quam scripsit ad Episcopos Asiae, quæ extat apud Theodoretum hist. l. 4. c. 7.

Et hæc quoque sententiam de Zacharia nostro occiso propter CHRISTUM inter templum & altare, nonnulli crudelissimi recentioris Interpretes sunt secuti. Inter hos est Cardinalis Baronius in apparatu Annalium, Dronysius Carthusianus, Franciscus Lucas in Math. c. 23. Christophorus à Castro præfatione in Zachariam. Favetque quòd Hyppolitus Martyr. auctor gravissimus, apud Nicæphorum h. l. 2. cap. 3. testatur Zachariam Patrem Joannem fuisse Filium Barachie Sacerdotis. Ergo de illo verum est quòd dicit Dominus. *Et veniat super vos omnis sanguis iustus qui effusus est super terram à sanguine Abel iusti ad sanguinem usque Zacharie Filii Barachie, quem occidistis inter templum & altare.* Hic enim Zacharias fuit ultimus Prophetarum, nam Joannes ejus Filius magis fuit index præsentis quam Propheta futuri. Christus igitur dum dicit à sanguine Abel usque ad sanguinem Zacharie, primum & ultimum iustorum vult indicare, omnesque simul his duobus extremis includere. Et ita de Zacharia nostro id verum est, quacumque ex causa occisus fuerit, sive propter Filium suum Christi Præcursores subductum à necē sive propter testimonium quòd de adventu Messie publice dedit, & per hoc Canticum publicis tabulis consignavit. Igitur Propheta hic post Isaiam terra secutum, post Hieremiam lapidibus obrutum, post Ezechielem occisum, post Micheam gladio transfossum, post Amos vehtë capiti impaço ad mortem usque vulneratum, etiam hic ultimus Prophetarum occisus est ob veritatem, & ob iusti prænunciationem. Sed vox sanguinis ejus manet, & vox Cantici ipsius in finem usque non deficiet, quam dum quotiè re-

Mat. 23.

novarius, quodammodo & nos ejus sanguine & voce canimur ad fidem, & ad fidei confessionem, expectantes beatam spem, quod ad ventum glorie magni Dei.

Finaliter dico, non mirum Judaeis fuisse exolum Zachariam ob publicatum ab eo Christi adventum, cum & de Simeone illo iusto & timorato (qui Canticum quoque edidit. Christum in templo suscipiens, & gaudium annuncians omnibus qui expectabant redemptionem Israel) idipsum legamus. Nam S. Epiphanius lib. de vita & interitu Prophetarum, S. Simeonem inter Prophetas connumerans, de eo dicit: *Vita sancta est Simeon, iste quidem pluribus annis obstitit, pendit consecutus. Nec tamen a sacerdotibus postremum honorem consecutus, humatus est.* Cur autem id acciderit, nullam affert causam; sed ea putatur, quod palam Christi adventum annuncians, in se Sacerdotum caeterorum invidiam & odium concitavit. Verum pro honore postremo, & pro Epitaphio aeterni honoris, ei sufficit Canticum suum in extremitate vitae editum, & sepulchro ejus jure merito Tituli instar gloriosi appendendum; *Nunc dimittis servum tuum Domine secundum verbum tuum in pace.* Sicut & nostro Zachariae quotidie appendere censimus instar Encomii & Epitaphii gloriosi sepe sapientis a nobis relegendi, *Benedictus Dominus Deus Israel.* Cum Barachias lingua Hebraea significet idem quod *Benedictus Dominus*, merito Zachariae huic Filio Barachiae, propter benedictionem Domini enecato, inscribimus, & ejus Monumento subscribimus, *Benedictus Dominus Deus Israel.* Hoc enim est Memoriale ipsius, & Memoriale Domini, sicut istud nomen Zacharias, interpretati sumus, quod & nos cordi nostro pie imprimere debemus, repetentes frequenter cum Isai ob memoriam Incarnationis ejus: *Domina, nomen tuum & Memoriale tuum in desiderio anima. Anima mea desideravit te in nocte (super Canticum Simeonis) sed & mane de precordiis meis vigilabo ad te, memor Cantici Zachariae.* Sed ad singulorum verbum explanationem piam progrediamur.

LECTIO II. TRIPARTITA.

Thema. *Benedictus Dominus Deus Israel.*
Luc. 1. 1.

Pars I.
Doms,
quod
Deus ab
omni
creatura
benedicatur.
Ps. 15.

Deum benedicere non aliud est quam de eo dicere bene, sive enim laudare, ejus magnalia annuciare, ei gratias agere. Neque vero eget Deus nostra laude aut benedictione, quia nec nostra laus ei quicquam potest conferre, quandoquidem ipse sibi totum suum bonum sit; ideoque de eo canit Psaltes: *Dei Dominus, Deus meus es tu, quoniam bonum in meorum non eget.* Sicut vero sibi ipse bonum suum est, & omnia sibi est, nec quicquam a creatura sua mutuat: ita sibi ipse laus est, nec eget

nostro praeconio vel laude. Hoc agnoscebat Sanctus Augustinus Soliloq. cap. 10. Deum sic alloquens: *Sicut fecisti me sine me, ut complacere ante te ita laus tibi est sine me, si ut complacere ante te. Dominus laus tua tu ipse es. Laus tua incomprehensibilis es. Corda non comprehenditur, ore non mensuratur, aures non percipitur: quia ista transiunt. Et laus tua, Domine, manet in aeternum. Hic te laudat, qui te ipsum laudem tuam credit. Hic te laudat, qui se ipsum nescit in laudem tuam non posse perferre. Non nos te laudamus, sed tu te, & per te, & in te, & nobis etiam est laus in te. Laus aeterna tu es, a quo omnia laus, sine quo nulla est laus. Nec valeo laudare te sine te. Ulterius eodem cap. progrediens & declarans quomodo Deus laude nostra, aut benedictione, sive praeconio non eget, sic subiungit: *Nam quid tenebra laudabunt lucem, aut mors vitam, aut vanitas veritatem: Tu lex, ego tenebra; tu Vita, ego mors; tu Veritas, ego homo similis factus vanitati. Numquid factor laudabit odorem, aut laudabit se homo putredo, & Filia hominis vermem? Tandem concludit, agnoscentes insufficientiam tam hominis, quam Angeli, atque omnium creaturarum simul conjunctarum, ad Dei laudem, & sic ait: *Laudet te, Domine Deus meus, incomprehensibilis potentia tua, incircumscriptibilibus sapientia tua, ineffabili bonitas tua. Laudet te supereminens elementa tua, super abundantans misericordia tua, sempiterna quoque virtus & divinitas tua. Laudes te omnipotentissima fortitudo tua, summa quoque benignitas & charitas tua, per quam creasti nos Domine Deus, vita anima mea.* Haec S. Augustinus.**

Licet vero insufficientis sit, tam Angelus, quam Deus homo, atque cuncta simul creatura, ut ad Dei laudem perfectam & condignam attingat: vult tamen omni benedicti, laudari, glorificari ab omni creatura creatura juxta modulum suum. Hinc ab initio laudant cum benedicti, & benedicti: *Astra matutina, & subitant in con. Job. 38. Spectu ejus Fili Dei.* Hi sunt Angeli in luce creati primo die saeculi & Primogeniti Filii ejus, qui sicut nec luce unquam caritunt, sic nec a laude unquam cessabunt. Sic & caelum cum suis astris sua revolutione continuu incellanter benedicti Deum, & enarrat gloriam ejus. Sol a quinque millibus annorum ei obedit ut servus obsequentissimus, face sua inextinguibili diem ex ejus praeccepto illuminans, ut & Luna noctem, quasi Ancilla fidelis, sicque noctes & dies quasi in choro sibi mutuo succedentes, ejus laudes annunciant, ejus magnalia praedicant. Similiter & Terra eum benedicit & laudat, producens juxta ejus ordinationem plantas, frondes, flores, fructus, arboresque omnigenas. Sic & aer ejus annunciat gloriam per sua niteora, per puvem, grandinem, ventum, aestum, glacie m, ac per passeris juavifono cantu Creatoris sui laudes decantantes. Ulterius ignis cum suis flammis, & fulguribus, & convectionibus, ejus potentiam notam facit & praedicat. Denique Mare dum juxta

eius præceptum intra limites suos se continet & ostia sua observat; dum pisces quoque producit ad eius gloriam, nonne ipsum benedicere videtur? Certe omnes planè creaturæ, dnm ejus ordinatione perseverant, & suum servant institutum, inlamar cententur. BENEDICTUS DOMINUS DEUS.

Quod si hoc verum est, quando serviunt ei iuxta cursum suum naturalem, quanto magis ejus gloriam prædicant, & benedictionem ei effundunt, quando ad effectus supernaturales & gloriosos supra naturam suam institutum ei subserviunt? An non quando Sol fletit tempore Josue, quando retrocessit tempore Ezechielis, quando sese subduxit in Christi Passione, inlamar visus est, BENEDICTUS DOMINUS DEUS MEUS? An non idem censebatur Mare infonare, dum Hebræis sese dividit ut det transitum, dum instar muri stat utrimque, dum heiles divini nominis mergit in sumum revertens locum? Certe non sine laude & benedictione Dei implebatur illud. *Creaturæ sibi factores de se videntur exarsisse in tormentum adversus injustos, & lenior fit ad beneficia eorum quibus qui in se confidunt. Sic aqua utebantur Hebræi; sanguis autem Aegyptiis facta est Dies erat Israhelitis, & eos lumen circumfulgebat; Aegyptiis autem tenebra: hoc lumen facta est pueri, qui per hanc flammam refrigerati sunt, dum eam exultati sunt Babylonii. An non in his omnibus exemplis clucescit, quomodo & aqua & lux & flamma tali transfiguratione & variatione infonarent, BENEDICTUS DOMINUS DEUS ISRAEL?*

Quid aliud Columna lucis, vel nubes, Israhelitas dicens, Petra percussa aquas donans, Caelum coturnices vel manna pluens, quid, inquam, aliud fidelibus auribus resonant quam illud. BENEDICTUS DOMINUS DEUS ISRAEL?

Inanimata igitur murro quodam eloquio id clamant, at homini convenit eorum mutam supplere vocem, & id ipsum de die in diem de hora in horam repetere, *Benedictus Dominus Deus*; ob immensam scilicet beneficia, quæ jugiter ei fluunt de manu Dei sui. Nec gratis quicquam Deo his verbis imo corde prolatis, nec fructuosius quicquam ipsi homini: quia per hæc verba fluentia gratia in ipsum benedictionis Fontem refunduntur, ut iterum fluant, nec unquam desinant fluere. Propterea Propheta & Rex psallens dicebat: *Benedixi am Dominum in omni tempore, semper laus ejus in ore meo.*

Ac seipsum nosque multiplicibus excitans calcariis repetit: *Benedic anima mea Domino, & omnia interiora mea, nomini sancto ejus. Benedic anima mea Domino, & non oblivisci omnes retributiones ejus. Benedic anima mea Domino, in omni loco dominationis ejus.* Cur ita ex intimis præcordiis benedicendus: cur in omni loco? cur in omni tempore? Rationes subdit: *Quia propitiatur omnibus iniquitatibus nostris: quia sanat omnes infirmitates nos-*

stras: quia redimit de interitu vitam nostram: quia coronat nos in misericordia & misericordibus: quia replet in bona desiderium nostrum. En quot stimuli ad excitandum nos ut benedicamus ei?

Quidem propter omnia Dei beneficia, sed maxime propter incarnationis Filii Dei beneficium illud cordi & ori nostro debet esse impresum, BENEDICTUS DOMINUS DEUS. Quia illud est radix benedictionis, producens e caelo in terram usque, & e terra in caelum usque, ramos flores, fructus mitos & odoriferos: etenim in illo agnoscebat quomodo Rorantur caeli de super, Domino dante benignitatem; & quomodo Terra de dit fructum suum, germians Salvatore. & cum illo omnem benedictionem & salutem, Atque per istud mysterium voluit Deus ex beneficio suo, in dispensationem plenitudinis temporum, *Instaurare omnia in Christo quæ in caelo, & quæ in terra sunt, in ipso.* ut ait Apostolus. Assumendo enim naturam humanam, omnes creaturas Deus sibi specialiter copulavit & deificavit, eod quod omnes gradus creati in ipso sint collecti. Cum elementis enim habet omnes eorum qualitates, cum plantis habet vitam vegetativam, cum animalibus sensitivam, cum Angelis autem habet communem intellectum; ideoque, teste S. Gregorio, omnis creatura nomine quandoque Homo intelligitur, & passim *Micraocosmos*, sive *Parvus mundus* dicitur. Hoc dicitur docet S. Damascenus, dum de Filii Dei incarnatione conformiter apostolo Paulo sic loquitur: *Benigna Patris voluntas in unigenito Filio univertoribus salutem operata est, & rerum omnium connexionem effecit. Nam cum parvus mundus sit homo, qui essentia omni nodum ac vinculum in Christo sit, benigna omnium rerum Creatoris voluntas hoc tulit, ut in Filio suo divinitate ac humanitate, ac per eam conditarum omnium rerum connectio fieret, ut sit Deus omnia in omnibus.* Sic etiam apostolum interpretatur S. Irenæus, qui ex Græco legit: *Proposuit Deus in Christo recapitulare universa.* Propterea etiam in Apocalypsi dant benedictionem Deo & agno non solum Homines aut Seniores Thronum circumstantes, sed etiam angeli, & omnes creaturæ cum animalibus: *Et omnem creaturam quæ in celo est, & super terram, & sub terra, & quæ sunt in mari, & quæ in eo omnes aures dicentes: Sederunt in throno & Agno benedictio & honor & gloria & potestas in sæcula sæculorum. Et quatuor animalia dicebant, Amen.*

Sed quia hæc benedictio quæ in Agnum refunditur, sive in Filium Dei vellere nostræ humanitatis indutum, maxime concernit homines, ad eosque specialissime spectat gratiarum actio cum summa humilitate de tanto beneficio incarnationis & redemptionis; ideo specialiter subiungitur, *De Senioribus thronum circumstantibus: Et viginti quatuor Seniores ceciderunt in facies suas; & adoraverunt viventem in sæcula sæculorum.*

Isf 10.
4. Reg.
20.

Sap 16.

Ps 102.

PARS III.
Quod
Deus ob
incarna-
tionem be-
nificium
spe: alt-
ter sit be-
nificen-
dus.

Ephes 10.

Apos 5.

Re-

Propitrea etiam Apostolus exemplum zachariae secutus nos excitat ad illud pronuntiandum ex precordiis, *Benedictus Deus*, ob incarnationis maxime mysterium tamquam Radicem omnis benedictionis, dum sic inchoat epistolam ad Ephesios: *Benedictus Deus, & Pater Domini nostri Iesu Christi, qui benedixit nos omni benedictione spirituali in caelis, in Christo*. Ac propterea frequenter idem Apostolus per gratiarum actionem ac benedictionem Dei suas auspiciatur Epistolam, confidens beneficia per Domini in carnem adventum in fideles profusa. Ideo etiam & S. Petrus sic suam ad fideles epistolam exorditur: *Benedictus Deus & Pater Domini nostri Iesu Christi, qui regeneravit nos in spem vivam ex mortuis, &c.* Hinc & Dei Patris nomen est. *Benedictus Deus, & Filii nomen, Benedictus qui venit in nomine Domini*. Quapropter interrogatur Christus, *Tu es Filius Dei benedicti*: De Filio autem tam scriptura antiqua quam nova inelamat: *Benedictus qui venit in nomine Domini*. Ac pueris id inelamantibus, argumentibusque Phariseis hanc vocem, respondet Dominus: *Si hi tacuerint, lapides clamabunt*. Si etenim ingrati fuerint homines incarnationi Filii Dei, ipsa elementa & creaturae mutae eos condemnabunt. Sed quid est quod dicitur specialiter, *Benedictus Dominus Deus Israel*: Hoc sequentia explicabunt.

Pars III.
Quid sibi
Dei nomen
illius
visus
Dominus
Deus
Israel.
Gen. 28.

Primo quidem vox Israel ad personam Jacob referri potest; qui Israel dictus est hoc est *Videns Deum*, vel *Princeps cum Deo*; post luctam cum Angelo sibi apparente, & vices Dei gerente, Filii scilicet Dei in carnem venturi. Deus ergo, eius specialiter Deus dicitur, cui & Jacob dixit dum in Mesopotamiam a facie irae Fratris sui Esau profugeret: *Si fuerit mecum Deus, & custodierit me in via per quam ambulo, reversurusque fuero prosperè ad domum Patris mei, erit mihi Dominus in Deum*. Et merito Filius Dei eius Deus dicitur, qui se ei manifestavit venturum in carnem ex eius semine, dum Scalam illam mysticam ostendit à terra in caelum pertingentem, & Angelos descendentes ascendentes. Quid enim Scala illa cui innixus Dominus, representabat, nisi generationem Christi ex ipso orturi, & per varios gradus descensuri, hoc est per varias generationes & progenitores? Quid sunt duae scale latera, nisi misericordia & veritas, sive fidelitas de Messia promissa, quae duo ad nos Verbum descendere fecerunt? Cur haec Scala tangit terram, nisi quia carnem sumpsit Christus de terra? Cur tangit caelum, nisi quia & ipse divinitatem è caelo sumpsit: & haec duo iungens, una summis, terrena divinis coniunxit? Cur descendunt Angeli, nisi ut hoc mysterium hominibus annuncient? Cur ascendunt, nisi ut genitus & descendentem Patrum Charismam expectanturum sibi ferant? *Hi sunt Patres, de quibus dicitur ad propositum nostrum dixit*

Apostolus: *Quorum adoptio est Filiorum, & gloria, & testamentum, & legislatio, & obsequium & promissa: quorum Patres, & ex quibus Christus secundum carnem qui est super omnia Deus BENEDICTUS IN SAECULA.*

Nonne hic est Deus *Benedictus & Benedicens*, qui in visione illa Scala promissit Jacob: *Dilataberis ad Orientem & Occidentem & Septentrionem & Meridiem, & BENEDICENTUR IN TE, in semine tuo cuncta tribus terra; Et ero custos tuus quocumque perrexeris, & reducam te in terram hanc, nec dimittam nisi complevero universa quae dixi. An non igitur merito tunc dixerit Jacob, *Benedictus Dominus Deus meus.**

Rursus, nonne hic est Deus *Benedictus & Benedicens*, què à se tota nocte noluit Jacob colluctans abire immo nec in ipsa aurora, nisi benedictionem ab eo extorqueret, & nomen novum quod os Domini nominavit, à quo Israel denominatus est: Ergo & tunc merito dixerit ipse, & nos cum ipso, *Benedictus Dominus Deus Israel.*

Secundo nomen *Israel*, non solum Jacob, sed & totum populum eius designat, cuius & speciali titulo Deus gloriarì solet, idè se dicens Deum Israel, quia fere in illo solo populo cultus & agnitio veri Dei reperiebatur. *Nomen in Iudaea Deus, & in Israel magnum nomen eius.* Ipse est qui annunciat verbum suum Jacob, iustitias & iudicia sua Israel, non fecit taliter omni nationi. Haec est natio, quae dicit: *Non est alia iam grandis, quae habeat Deos appropinquantes sibi sicut adest nobis Deus noster.* Haec est natio cui dicitur, *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies.* Haec est natio quae tot beneficia è Dei manu percipit, ut ei dicat Moyses: *Te elegit Dominus, ut sis ei populus peculiaris de cunctis populis qui sunt super terram, quia dilexit te Dominus.* Haec est natio cui rursus dicit in suo Cantico, caelum & terram invocans contra eam, si ingrata sit: *Constitui terminos populorum iuxta numerum Filiorum Israel: Quando dividere debet altissimus terram, & separabit Filios Adam.* Quasi dicat: In Babylonica linguarum confusione, quando per varias Orbis regiones diversas Filiorum Adae familias iuxta linguarum varietatem ab invicem separabat, ex tunc licet Israeliticus populus necdum existeret, de eo Deus cogitabat, & commoedam ei habitationem preparabat, certosque terminos & fines terrae, qui à Chanaanis habitari ceperunt, constituit, destinavitque iuxta numerum Filiorum Israel, tales scilicet, & tantos qui commoedè omnes Israelitas acciperent postmodum ibi habituros. Causam autem tam singularis providentiae adiungit: *Patres Domini populi eius, & Jacob fuerunt hereditarius eius.* Ex tunc scilicet erat Israel à Deo electus in partem Dei, in portionem eius hereditariam, quae olim iuriculo divisi solebat & dimittitur. Sic igitur Israel e tot populi unicus electus censetur ab initio, quasi

Gen. 28.

Ps. 2.

Ps. 147.

Deut. 4.

Matt. 4.

Deut. 33.

Deut. 37.

Q. 3.

proprium Dei peculium, hereditas, & regnum, ut
ceteri populi videntur quasi derelicti, & idolola-
trix ac falsi Dei quasi Dominus permitti. Hæc de-
niq; est Natio, quam tor portentis eduxit ex Ægy-
pto, pectera desertam circumduxit, custodivit
quasi pupillam oculi, sive quasi rem sibi charissimam,
tenuerrimam, pretiosissimam, portavit in humeris
suis, ut loco à se destinato collocaret, & templum
ac regnum sibi apud eum confisteret specialissima
dilectione voluit. Propter hæc igitur & innumera
alia beneficia saepe repetit in suis Psalmis Rex &

Psal. 40. Prophetam idem quod hic Zacharias. *Benedictus Do-*
minus Deus Israel. Sic enim habet *Benedictus Do-*
minus Deus Israel à saculo & usque in sæculum. Fiat,
Fiat. Et rursus. *Benedictus Dominus Deus Israel,*
qui facit mirabilia solus. Et benedictum nomen ma-
jestatis ejus in æternum, & replebitur majestate ejus
omnis terra. Fiat, Fiat. Denique. *Benedictus Domi-*
nus Deus Israel, à saculo & usque in sæculum. Et di-
cet omnia populus: Fiat, Fiat. Notat porro Sanctus
Hieronymus, quod Liber Psalterij distinguitur
velut in quinque libros, sic ut ubicunque in fine
Psalmi dicitur: *Fiat, Fiat,* quod idem est, quod *A-*
men. Amen. ibi est finis libri. Concluditur autem
quilibet ex quinque his libris per vocem illam. *Be-*
neditus Deus. Sic primus liber Psalterij finitur in
Psalmo. 40. Secundus in Psalmo. 71. Tertius in Psal.
88. ubi iterum habetur *Benedictus Dominus in æter-*
num. Fiat, Fiat. Quartus in Psalmo 105. Ultimus
autem finit in his verbis: *Omni Spiritus laudat Do-*
minum.

Gal. 6. Sed dicamus, Tertio, nomen *Israel* hic referri
non tam ad *Israel* secundum carnem, quam ad *Is-*
rael secundum spiritum, qui & *Israel* Dei apud A-
Rom. 9. postolum vocatur, *Pax super illos & misericordia,*
& super Israel Dei. De quibus *Israelis* ei sermo est.
Non omnes qui ex Israel sunt, ij sunt Israelite, neque
qui semen sunt Abraham, omnes filij. Non qui filij
carnis, hi filij Dei, sed qui filij sunt promissionis.
Ubi nunc *Israel*? Ubi lex? Ubi sacrificium? Ubi E-
phod? Ubi Teraphim? Ubi sacerdotium? Ubi Tem-
plum? Ubi regnum & sceptrum *Israelitis*? Dispersæ
sunt facies *Israel* super terram, donec veniat ille de
quo scriptum est, quod tamquam servus electus sit

Isaia 49. ad suscitandas tribus *Jacob.* & facies *Israel* conver-
tendas. Quod maxime fiet in fine sæculi: Nos ergo
sumus *Israel* Dei, *Israel* secundum promissionem,
qui Christo nomen dedimus, & eum agnoscimus
secundum carnem ex *Israele* natum, sed & simul
Deum benedictum in sæcula. Nos sumus verè sic
cut *Israel.* Videns Deum, quia de nobis scriptum est
Hæc est generatio quarerit eum Dominum, quarerit
um faciem Dei Jacob. Noster est Deus & Dominus
cui acclamatur: *Benedictus Dominus Deus Is-*
rael. Noster est Deus & Dominus, cui inclama-
mus: *O Adonai, o Dux Domus Israel, veni ad li-*
berandum nos in brachio extenso. Nobis dicitur à
Domino scilicet innixo: *Ero custos tuus, quoecumque*
portaveris, & reducam te in terram tuam. No-

strum est luctari precibus & gemitibus ac lachry-
mis cum Deo, & invalescere. Nostra est adoptio,
& legislatio, & obsequium, & promissa, & restae-
mentum, & gloria à Deo nostro qui est benedictus
in sæcula. Nos longe plura & sublimiora accepimus
ab eo beneficia quam antiquus *Israel*, & no-
bis magis appropinquit Deus noster, quem quoti-
die tractare, iungere, & illi nos unire plurimum
perintimam & germanissimam societatem. O
quam felices, si fuerimus verè *Israelitæ* in quibus
dolus non est! O quam felices, si attendamus con-
tinuo ad promissa nobis facta, ad hæreditatem in-
contaminatam & incorruptam & immarcescibilem
nobis conservatam in caelis! O quam felices, si
Dei nostri benevolentissimam voluntatem, &
piam manum semper attendamus, extentam
ut nos dirigat, deducat, protegat, & custodiat quasi
pupillam oculi, ejusque humeros semper paratos
ad suscipiendum nos & portandum, donec intro-
ducatur in terram promissam! O infelices, si ingra-
ti fuerimus tot beneficijs & favoribus ecclesijs in
nos à Deo nostro pluentibus; merito invocabi-
bitur & cælum & terra & omnis creatura, & ar-
mabitur ad ultionem, contra nos ingratos & infen-
satos.

Ergo semper sit in ore & in corde nostro hoc Conclu-
sio.
Primum verbum hujus Cantici nos concer-
nentis, *Benedictus Dominus Deus Israel.* Etenim
nos concernit quia in finem usque sæculi à veris *Is-*
raelitis decantabitur, à Filijs benedictionis rumi-
nabitur. Et idè quotidie repetendum Ecclesia,
Mater Filiorum adoptionis, constituit, quia vita
Christianorum non nisi benedictio Dei esse debet,
& debent voce sua benedictionem crebro re-
sonante, extergere maledictionem, quam in
Deum extorquere non cessant reprobi & damnati
in supplicio. Ideo & Chorus Religiosorum, vel
Sacerdotum, in Ecclesia per vocem benedictionis
& laudis quotidie supplet vicem non solum ple-
bis, sed & omnis creaturæ etiam inanimatæ, om-
nes creaturas ad laudem vocans, & in matutino
officio per hanc vocem laudes concludens. *Be-*
neditus Deus, &c.

Cum reprobis autem computandi sunt, qui no-
minatenus solum Christiani, & hoc nomine in-
digni, blasphemant Deum & cælum impijs & im-
puris vocibus, juramentis execrabilibus, sese &
alios diris devoventes, maledictionibus aera
complectentes, horripilationem capiti audien-
tium excitantes, in cælum os ponentes, & linguam
ut maledictionis fontem circumferentes, que eis
ad Deum benedicendum & proximum edifican-
dum data est. Numquid de eodem fonte potest
fluere aqua dulcis & amara? Quare igitur tota-
maræ voces & Deo exosissima ex eorum pro-
cedunt, ex quo deberent prodire gratitudinis lau-
des? Hæc adhuc auditur inter Christianos vox il-
la detestabilis: *te renio Deus, Mau, idè Deus, & simi-*
les,

les, loco illius vocis, *Benedictus Deus*, Multi ad singula Diabolum in voce habent, vice illius benedictæ vocis. Hæc vox, *Benedictus Deus*, vox est Angelorum, vox Filiorum Dei, in prosperis & adversis, omni loco, omni tempore, omni hora omnibus in negotijs rependa. Maledictionis voces sive in Deum, sive in proximum, sive in creaturam Dei intorquentur, spuma sunt Cerber, & lacus Scygi, idioma Tartari, Demonis voces sunt, æternum maledictis & æternum maledicti. Digni certè sunt perire cum illo, qui ejus morem & loquelam imitantur. Digni cum Angelis regnare qui cum illis pro modulo suo incessanter nituntur Deum benedicere.

LECTIO III. TRIPART.

Thema *Quia visitavit & fecit redemptionem plebi suæ.*

PARS I.

Declarat multiplicem Dei erga nos visitationem. Tripliciter autem dici potest nos visitasse ex facis litteris.

- 1. *Vi medicus agrum laibali morbo decumbentem.*
- 2. *Vi Pastor gregem devium & aberrantem.*
- 3. *Vi Redemptor & Salvator captivum in carcere age-tem.*

Primo quidem, ut Medicus sapiens, misericors, benignus, & sanare potens omnes infirmitates, visitavit Filios Adæ à quatuor annorum millibus jacentes in languore lethali, cui nemo præter ipsum poterat afferre remedium. Visitavit enim & Propheta hominem hac agitudine detentum; at ipsi solum verba consolatoria dare poterunt, & certiorum facere spem venturi Medici; sed agrum non poterunt erigere ad salutem, aut vitam reddere iam morienti. Solum id Medicus noster poterat.

Figura.

In figuram hujus rei, Elizabethus Giazij potuit visitare puerum Sunamitidis, & baculum Magistrifui, cum quo missus erat, potuit faciei superponere infantis, sed nec famulus profuit, nec baculus, ad restituendam sanitatem, vel vitam. Hoc prescians Sunamitis, noluit delerere pedes ejus, nec à lachrymis temperare, donec veniret implemet. Quid ergo fecit, incubuit super puerum, posuit os super oculos, oculos super oculos, quantus super manus, pedes super pedes, contrahens se in formam pueri; & calefacta est caro, & oscitavit septicis, & revixit puer. Ecce figura, attende veritatem. Misit Deus Moysen, & alios Prophetas, cum baculo legis; sed nec ipsi, nec lex poterunt hominem liberare à morte peccati. Necessè fuit ut accederet ipse Christus (cujus figuram gessit Elizabethus) & incurvaret se per assumptionem nostræ

naturæ; ac contraheret se per modum pueri in incarnatione: ita ut non solum incuberet super puerum mortuum; sed etiam ejusdem naturam, manus, brachia, os, pedes, animam assumeret. Sic nobis reddidit spiritum vitæ, & simul septem dona Spiritus sancti designata per oscitationem septemplitem pueri. Neque sine mysterio est, quod ostium clausum visitavit, ut à nemine videretur. Sicut enim nemo vidit, quomodo tam præte Elizabethus, vir magnus, ad formam pueri se contraxit: ita nemo fat intelligit, quomodo Filius Dei, tam excelsus naturæ nostræ sic uniri poterit, sic aptari, sic humiliari, ut mortalis fieret immortalis existens, & passibilis fieret qui impassibilis erat, & qui erat Deus & Verbum Patris, infans cerneretur & vagiens. Mysterium hic grande est, clausum est ostium, non necesse est videre, sed credere.

Advenit itaque Christus Dominus ut supremus Medicus è cælo & visitavit hunc mundum, velut Xenodochium in quo jacebant agri, cæci, surdi, leprosi, claudi & mutuli, imò & mortui: omnia sanie & tabore referta erant, sed omnibus quacumque plaga afflictis reddidit sanitatem, & mortuis vitam. Hinc in ejus adventu dicitur: *Nuntiate Ioannem, Cæci vident, surdi audiunt, claudi ambulant, leprosi mundantur, mortui resurgunt.* Quod non solum de corporali, sed & maxime de caritate, surditate, claudicatione, lepra morte spiritali verum fuit. Hinc initio adventus canit Ecclesia: *Qui condolens enterium mori perire seculum, Salvasti mundum languidum, donamisti remedium.*

Quia ergo ad Medicum venire non poteramus, ipse ad nos venit, & nos visitavit, & suscepit ipsemet infirmitatem naturæ nostræ, ne sempiterna esset infirmitas nostra: *Ubi prior bibit calicem amarum passionis medicus sanus, ut bibere non dubitaret agrotus,* ait S. Augustinus serm. 18. de verb. Domin. Neque ut alij Medici externa solum adhibuit & aliena medicamenta, aut ut Isaias Ezechia Regi mafficorum applicuit agrotanti, usque ad mortem, sed ipsemet ex visceribus suis & ex proprio sanguine consecit medicam salutis. Agri quasi phreneticis perditamente insurrexerunt in Medicum, & fuderunt ejus sanguinem; ille verò de ipso sanguine præparavit eis antidotum, & salutariterum medicamentum.

Hæc est visitatio salutifera pro qua inclamabat in cælum Regius Propheta: *Memento nostri Domine in pacto populi tui, visita nos in salutari tuo.* Quasi dicat: *Videris Domine oblitus nostri, & bonæ voluntatis quam semper testatus es erga populum tuum, nec exandis angustias supplicantis, & jacentis, tubescensque longa agitudine; tandem ergo beneplacitum tuum deduc ad effectum, & visita nos; afferens nostris malis remedium nostræ miseria, & agnitudinis efficacem salutem.* Hic etiam est Medicus ad quem clamabat Abacuc Propheta: *Viquequo Dominus.*

Matt. 12.

Isai. 38.

Psal. 135.

Abac. 12.

mis.

mine clamabo, & non exaudies, vociferabor ad te
 vim patiens, & non saluabitur? Quam vocem inter-
 pretans S. Hieronymus sic dicit: Quomodo si eger
 & astuans febribus aquam poscens dicit ad Medi-
 cum: Vmpator, crucior, exuro, exanimor, ut quicquid
 clamabo Medice & non exaudis. Et respondeat ei sa-
 piens & clemens Medicus: Scio quo tempore debeam
 venire quo tempore quae postulas, dare. Sic ergo Deus
 novit clementia sua pondera & mensuras, & non ex-
 audit cito clamantem, ut probet eum & magis provo-
 cet ad rogandum.

Cur hac
 visitatio
 tam diu
 dilata
 sit.

Quapropter si interroges, cur Deus tam diu
 tardant tamquam summus Medicus visitare a-
 egrum hominem a quatuor annorum millibus
 facientem? Respondeo, dilata fuisse hanc vi-
 sitationem, nec statim factam esse a peccato, ne
 homo mali quo laborabat penitenciam, & benefi-
 cium quod accepturus erat magnitudinem ignora-
 ret: innotuit enim per dilationem morbi magnitudi-
 nis, & necessitas Medici & Mediatoris apparuit.
 Homo superbiendo peccarat, debuit se humiliando
 agnoscere quam indigeret Medico, & invales-
 cente semper morbo, auxilium eius multis gemi-
 tibus longisque rogationibus humillime implorare, ut
 quem contempserat sanus, suppliciter requireret lan-
 guidus. Saepe etiam Medicus expectat ut malum ad
 summum inereverit, ut artem suam ostendat.
 Ita quod lex naturae & Moysis non potuit suffi-
 cere, aut salutare Christi Medici. Simul etiam adde,
 ars & gratia Christi Medici. Simul etiam adde,
 quod haecarditas ceciderit in penitenciam peccati,
 quia ostendere nobis voluit quam grave fuerit
 peccatum primi hominis, & quam sibi displicue-
 rit, dum illud per tot annorum millia punivit non
 obstantibus tot gemitibus sanctorum Patrum. In-
 terim non debet desperare Homo, qui pro-
 missum Dei non poterat falli, ideo Propheta: Aba-
 cue conquerenti respousum fuerat: si moram fece-
 rit, expetita eum, quia veniens veniet, & non tarda-
 bit; hocque iubetur Propheta exarare litteris, &
 characteribus, quos omnes possunt legere in tabu-
 lis patentibus, qui omnes concernebat Medici hu-
 jus citus adventus.

Abat. 2.

2.

Vi Pastor
 gem aberrantem,
 gregem
 errantem
 ita ut dixerit
 Hieremias cap. 10.
 Stulte egerunt Pa-
 stores.

Isa. 53.

Secundo, Visitavit ut Pastor supremus gre-
 gem aberrantem, ut illum ad ovile reduceret,
 quia Pastores ab ipso destinati non intellexerunt,
 gregem negligenter, ac dispergi permiserunt,
 errantem & gregem negligenter, ac dispergi permiserunt,
 ita ut dixerit Hieremias cap. 10. Stulte egerunt Pa-
 stores. & Dominum non quaesierunt: propterea non
 intellexerunt, & omnes grex eorum dispersus est.
 Sic & Isaias dicit: Omnes nos quasi oves erravimus,
 & quisquis in viam suam declinavit, & posuit
 Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum. Simi-
 liter & Ezechelis 34. promittit: Ecce ego ipse ve-
 niam oves meas, & visitabo eas, sicut visitas Pa-
 stor gregem suum in die quando fuerit in medio o-
 vium suarum dispersarum: sic visitabo oves meas,
 & liberabo eas de omnibus locis in quibus dispersae
 fuerant in die nubis & caliginis. Quibus omnibus

consonans S. Petrus epistola suae cap. 2. Christum
 in his omnibus Prophetarum locis designatum ta-
 cite interpretans pronunciat: Eratis quasi oves er-
 rantes, sed conversi estis ad Pastorem & Episcopum a-
 nimarum vestrarum.

Figuram rursum habemus hujusce visitationis,
 Pastores & gregem requirentis, in Joseph Fi-
 lio Jacob, cui Pater dicit: Fratres tui pascent o-
 ves, & mittam te ad eos. Quo respondente,
 Presso sum, ait: Vade & vide si tunc prospera sint
 erga fratres tuos & pecora, & revertentur mihi quid
 agatur. Quoniam causa fuit ut Jacob mitteret fi-
 lium suum dilectum cum tunica polymita in a-
 grum, nisi ut Fratres suos quaereret & visitaret
 erraticos Patris sui greges? Et quae alia causa fuit
 ut Pater aeternus mitteret Filium suum dilectum,
 polymita veste, hoc est humana carne & anima
 vestitum, variisque donis & virtutibus adorna-
 tum quasi coloribus diversis, nisi ut Fratres suos
 quaerat, & greges Patris sui ad ipsam reducat. Sin-
 terrogetur cur tot itinera peragas, non aliud quam
 Joseph respondere potuit: Quia Fratres meos,
 & Patris mei greges. Sic nimirum ut Pastor supre-
 mus visitavit gregem & Pastores ejus, castella &
 urbes circumiens, & tandem invenit eos in Beth-
 leem, quod quidem significat Angustiam: quia in loco
 Calvariae, loco angustiae oves errantes reperit &
 Pastores ejus. Ibi denudatus est, venditusque ac
 ibidem in eius sanguinem conspiratum est: ita ut
 tunica ejus non sanguine haedi, quemadmodum
 Joseph resperda fuerit, sed sanguine proprio.
 Quam Patri aeterno representantes dicimus: Etsi
 haec tunica Filii tui. Utique ipsa est, ad quam com-
 poverunt viscera Patris super nos, quia propter nos
 sanguine Filii ejus tincta fuit.

Sicigitur Benedictus & miles Benedictus Domi-
 nus Deus noster, Dei Filius qui sic se Pastorem
 dignatus est exhibere & nos errantes quaerere
 & visitare, ovium tot balatibus excitatus, quod
 sanctorum suspiriis & ardentibus desideriis fuit
 rogatus & invocatus ut veniret, & gregem suum
 visitaret. Ille est Pastor ad quem vota dirigat nomi-
 netatis gregis Rex & Propheta: Qui regem Israel
 intendo, qui denudatus voluit ovem Joseph, qui sedes
 super Cherubim manifestare coram Ephraim Benia-
 min & Manasse, excita potentiam tuam & veni,
 ut salus facias nos. Quasi dicat: O tu qui ab in-
 itio populum Israel populumque Joseph, a Jo-
 seph in Aegypto nutritum, quasi Pastor ovem re-
 gis, & per desertum reducis in terram promissam:
 Nunc enim tamquam verus Pastor veni, ut re-
 ducas nos errantes ad ovile tuum. O tu qui sedes
 super duo Cherubim in arca foederis, in figura fu-
 turae incarnationis: tunc veni ut sedas super duo
 Cherubim anime & corporis in assumpta humani-
 tate. Et sicut tres tribus, Ephraim, Beniam in Ma-
 nasse olim praecedebat Arca in deserto, Num. 2. ita
 te reddem manifestum populo Christiano illumque
 praecedet & dirigit. Hic est populus tuus Ephraim,
 hoc

Isa. 73.

hoc est, fructificans & accrescens, quia per totum de-
bet per te dilatari orbem. Hic est Benjamin tuus,
hoc est, Filia dextera tua, aeternorum bonorum
tuorum haeres, & divitiarum quae sunt in dexte-
ra tua. Hic est Manasse, id est, Obliviscens, quia de-
bet oblivisci Satanae antiqui sui Parentis, & anti-
quae Matris suae Genitricis, antiquae scilicet infide-
litatis & idololatriae, ut tibi vero cultu adhae-
rescat. Hic est Israel, quem debes regere & fove-
re velut ovem charam tibi, & unice commenda-
tam.

Hunc Pastorem, quem ad vocabat David ut visi-
taret gregem suum & ipsemet illum regetet, post-
modum veniente agnoverunt, visitant, adora-
runt Tres Pastores nomine totius populi Israel,
ac quasi in persona Abrahae, Isaac & Jacob: po-
tueruntque hic cum Zacharia decantare: *Benedi-
ctus Dominus Deus Israel, quia visitavit & fecit redemp-
tionem plebi suae.* Secuti sunt deinde Tres Re-
ges Orientis, & ipsi Pastores quoque erant populorum,
ac nomine totius Orbis, ac quasi in persona
trium Filiorum Noë, Sem, Cham, & Japhet, ex
quibus totus Orbis propaginem ducit, cum agno-
verunt, visitant, & muneriibus honorarunt. Im-
mo & ipsi Deum Israel cum agnoverunt sedentem
inter duo Cherubim, inter Mariam & Ioseph, &
facti sunt Ephraim, Benjamin, & Manasse, Filii
dexterae & felicitatis, Crescentes & Fructifican-
tes in scientia Dei, postquam obliti sunt antiquae
idololatriae renuntiatis tenebris infidelitatis,
adducti ad Lumen de Lumine. Et hi ergo etiam
illud concinere poterunt: *Benedictus Dominus
Deus Israel, quia visitavit & fecit redempcionem
plebi suae.*

3.
Vi Re-
demptor
Capti-
vum vi-
sitavit.

16. 9.

Tertio dicamus quomodo venerit ut Redem-
ptor, & visitaverit hominem captivum & vincu-
latum; hoc enim specialiter in his verbis Zacha-
riae continetur. Captivum fuisse humanam natu-
ram per peccatum, Satanaeque vineulis colliga-
tam, ac mortis ream nemo ambigit, qui fidei lu-
cem habet; totaque series scripturarum id procla-
mat. Nemo autem poterat Iytrum persolvere, &
pretium sufficiens redemptionis exhibere, nisi Fi-
lius Dei nos visitans in incarnatione. Nemo pote-
rat nos in libertatem asserere, & captivitatis iu-
gum dissolvere, nisi ipse Cui congratulatur Pro-
pheta: *Iugum oneris ejus, & virgam humeri ejus, &
sceptrum exaltoris superasti, sicut in die Madian.*
Quasi diceremus: Tu, O Christe, jugum servitutis
Satanicae, quo populus tuus tanquam onere gra-
vissimo premebatur & perimebatur, & virgam cru-
dalem dorso ejus incombentem, aspera cum affli-
ctantem, sceptrumque tyrannicum intolerabile ob-
iniquissimum peccati tributum, ad quod continuo
adigebat Satan, tu sustulisti, & in libertatem po-
pulum tuum asseruisti, non minus quam Gedeon
a Madianitarum oppressione Israelcm liberans, i-
deo mille tibi gratiarum actiones debentur, mille
benedictiones.

Rational. Evang.

Figuram iterum habes hujusce rei initio Ex-
odi, ubi Dominus ait populo suo per Moysen: *Visi-
tans visitavi vos, & educam de afflictione Aegypti.*
Atque antea dixerat Moysi: *Vidi afflictionem popu-
li mei in Aegypto, & clamorem ejus audivi propter du-
ritiam eorum qui praesunt operibus, & scis dolo-
rem ejus descendi ut liberem eum.* Quid est, *Visi-
tans visitavi vos?* Quid etiam illud: *Vidi afflictio-
nem populi mei: descendi ut liberem eum.* Profecto
per Moysen visitavit Dominus Hebraeos, & eos
eduxit a per seipsum nos visitavit, & verè descen-
dit ut liberet & captivitate. Si Moyses dixit locu-
ro suo *Vadam ad Fratres meos, ut videam si adhuc
vivunt;* idipsum potuit dicere Christus Patri
suo in mundum veniens ut sciret nos, ad visi-
tandos Fratres suos, & ad reddendam eis liber-
tatem ac vitam: quia & ad hoc ipsum a Patre mis-
sus est: *Ego veni ut vitam habeant, & abundantius
habeant.*

Exod. 4.
Exod. 4.

Ed haec fratrum visitatio, & libertatis ac vitae
Credidio, multum ei constitit; ut enim faceret
redemptionem plebis suae eam visitans, pretium
sanguinis sui persolvit, quod non contigit Moy-
si. Nec enim voluit sola potentia sua erigere, sed *Declara-
eum Iytrum condignum dare, ut iustitiae pater-
nae faceret satis.* Haec est redemptio quam ini-
ciavit per incarnationem & circumcissionem, *ni Dei
consummavit per passionem & crucem.* Haec est *debe-
redemptio quam sepius mente revolvere debere-
mus, ac ingrati sumus: Non enim corruptibilibus au-
ro & argenteo redempti estis de vana vestra conversa-
tione paterna traditionis, sed pretioso sanguine quasi
Agni immaculati inquit S. Petrus. Sic admonet S. Petrus
Euseb Emisenus h. om. de Symbolo, pretium i-
stud ut consideremus, dum dicit: *Qui tantum con-
tulit, sicut quantum reposcat. Novit quanti ei consti-
tuit homo iustus. Non ergo nobis viles sumus, qui Deo tam
pretiosi fuimus. Tale conversatio nostra expectat
meritum, quod sanguinis sui valere possit commer-
cium.* Haec est visitatio & redemptio quam obvis-
itulis amplecti debemus, & totis viri viribus, ut
nobis efficax sit ad libertatem & aeternam salutem.
Verum non pauci & visitationem hanc, & redem-
ptionem, & redemptionis pretium contemnunt,
captivitatem & vincula adamantes, ac plane digni
ut vocemur amentes, quod hac similitudine pos-
sumus ostendere.*

Quanto
Pars II.
quomodo
visitatio
ni Dei
debe-
mus esse
ingrati.

Simile.

Quidam filium suum apud infideles retro ha-
bebat detentum carcere, & divenditis omnibus,
relicta Patria, Paterno commotus amore visitare
eum voluit, pretium secum ferens libertatis, tan-
demque pervenit ad carcerem; non solum injuriis
sed & verberibus ac vulneribus confectus, san-
guineque totis confectus. Sic atrociter transfatus
invitat filium ut secum redeat, offert pretium,
exponit Matris lacrymas, Matris expectantis Fi-
lium, desiderium exponit Fratrum, vota propin-
quorum & amicorum. At ille haec omnia despi-
cens, respondet se velle captivum permanere, nec

P

carcerem deserere, nec vincula dissolvere. Nonne hic amens, vel pessimi & in gratissimi cordis Filius dicendus foret? Quid aliud faciunt plerique hominum, qui Christi & cœlis in terras descensum, labores, injurias, vulnera, sanguinem, redemptionis oblatum pretium parvipendunt, & omnia hæc inania reddunt, dum è servitute Satanae, è peccati vinculis, è tenebris & carcere exire contemnunt: & Matris Ecclesiae lacrymas, aut Fratrum pia desideria, Angelorum vel vota eos ad salutem expectantium dedignantur intueri? O amentiam! o cæcitatem! o cordis duritiam & rebellionem!

Qui tales sunt, novas quodammodo lacrymas Christo Domino, qui *visitavit & fecit redemptionem plebi suae*, videntur excutere. Propterea enim appropinquans civitati amarae fleuit, dicens: *Quia non cognovisti tempus visitationis tuae*. Quod quidem ad omnes ingratos referendum est, quos dum Deus variis visitat beneficiis & favoribus celestibus, inspirationibus, illuminationibus, ipsi claudunt aures & oculos, cor & animum. Ipsi claudunt ostium pulsanti: ipsi fenestras obrudunt luminis, ipsi dum vocat Orientem, attendunt ad Occidentem. Et horum, proh dolor! aliqui in omni vocatione, stato & professione reperiuntur: qui quanto sublimioribus præveniuntur gratis, nec attendunt, aut obsecrantur; tanto digniores sunt lacrymis, tanto gratiori obnoxii damnationi. Non ergo solam Jerusalem & eius cives, sed &

Luc. 19.

omnes omnibus facultis redemptioni, suae ingratos respiciebat Christus flens, & dicens: *Quia non cognovisti tempus visitationis tuae*. Quasi diceret, unicuique loquens ad cor: Propter te, & propter amorem tuum e. o. è caelo in terram descendi. Propter te tenebricoso in utero, quasi in carcere, novè mensibus hæere voluit. Propter te in stabulo & præsepio natus sum, ac frigus estiviæque pertuli. Propter te circumcisus sum, & cruorem infans fudi. Propter te trigintatribus annis in omnibus laboribus perstiti, doctrinam sacram quotidie tradidi, in montibus orans per severavi totis noctibus, miracula continuo patravi. Denique propter te sudorem, flagella, spinas, clavos, Crucem, toleravi, ac extremam sanguinis guttam dedi. Quotidie quoque non cesso novis te beneficiis afficere, ut ad amorem meum te alliciam, & ad salutem æternam te perducam; sed etiam non vis agnoscere *quæ ad Patrem tibi quæque ad felicitatem tuam æternam spectant*, quam tibi adventu meo, & continua visitatione caelesti libens offero, ut redemptionis particeps in benedictionem nunc erumpas, ac in laudem postmodum perpetuam.

Tempore Adventus Domini Deus plebem suam specialiter visitat

An hæc omnia bene ponderanda forent ab animis Christianis hæc sacro Adventus Domini tempore, in quo specialiter visitat Dominus plebem suam, ut memorem eam reddat redemptionis factæ, & per incarnationem suam initiata; sicque ab ea torporem salutis, & ingrati-

tudinem mentis propulset? Sed cur multi hæc Dei visitationem benignam caelestibusque beneficiis plenam negligunt; quam admirabatur Propheta: *Domine quid est homo, quod memor es ejus aut Filium hominis, quia visitas eum?* Certe qui hæc negligunt, timeant alteram in malum eis celluram, quam sæpe minatur Dominus per Prophetas. Sic apud Sophoniam dicit, *Visitabo super viros defixos in facibus suis*, hoc est, visitabo eorum peccata, nec inulta sinam, qui velut in jumenta in strepore suo computrescunt, qui peccandi consuetudinem nolunt dimittere, quasi illi affixi, qui in immunditiis hæreat & spurcis voluptatibus, vel in amarulentis cordis sui passionibus, per vindictam, odium, iram, malevolentiam. Hi nempe omnes cum vinum puri amoris Domino deberent propinare, nonnulli faeces fatidas & olidas ac amaras ei proponunt peccatorum: *Vina vorum, ura fellis, & vitæ amarissimæ ac facultatis de vinis Sodoma. & de suburbani Gomorrahæ*. Ideo visitans eos Dominus rependit eis similem potionem: *amararam de calice suo, cuius fex non est extirpanda*; *de qua bibent omnes peccatores terra*. Ac tandem efficit, ut per justam ultionem ignis, grando, aut glacies spiritus procellarum sint pars calicis eorum. O visitationem Dei amaram & prætinendam! de qua & Hieremias: *Quid dies in die quando visitaberis? Numquid non dolores quasi parturientis apprehenderis?* Neque solum plebeios hæc visitatio concernit, sed & magnates: quia Sophonias addit: *visitabo super Principes, & super Filios Regum, & super omnes qui indui sunt veste peregrina. Et visitabo super omnem qui arroganter ingreditur super lucem, qui complent domum Dei sui iniquitate & dolo*. Attende quomodo hic taxentur aulici & divites, in luxu vestium & novitate fastum præferentes: quomodo hæretis peregrinae errore e cooperientes, relicto Dei & fidei avitæ indumento: quomodo hypocritæ, qui exterius veste ovium obrecti, intus sunt lupi rapaces, foris justus, intus pleni iniquitate: quomodo superbi, qui pompaticè ingrediuntur Domum Dei, non ut se humiliant coram Deo, sed potius ut spectent vel spectentur, quia & fabulis sibi intendunt magis quam divinæ mysteriis: quomodo Ecclesiastici avari & iniqui, qui opes corradunt, de Ecclesie bonis quæquæ via, & illis abutuntur ad superbiam, luxum, iniquitatem. Hos omnes visitans visitabit Dominus in secundo suo adventu, dum scrutabitur Jerusalem in lucernis, & plangent, quia non cognoverunt tempus visitationis suæ & benevolentia divinae quæ exhibuit quando *visitavit & fecit redemptionem plebi suae*.

Ps. 8.
Soph. 2.

Deut. 32.
Ps. 74.

Ps. 10.
Hier. 10.

Visitatio

quæ à piis haud est negligenda, Dei in bono- quia de illa verum est: *Visitatio tua visitavit spiritum meum*. Quæ de re dicebat quidam ex antiquis: *Tripliciter Deus visitat suos, quia visitat aliquando*

Ps. 8.
Soph. 2.
Deut. 32.
Ps. 74.
Ps. 10.
Hier. 10.
Visitatio

quando ad exercitacionem, aliquando ad consolationem, aliquando ad premiationem. Ad exercitacionem visitat dormientes, ad consolationem laborantes, ad premiationem ad caelestia suspirantes. Prima visitatio sanctitatem provocat: secunda sanctitatem conferunt: tertia sanctitatem remunerat. Prima terret contumacem vel trepidantem: secunda fovet, & promoveat admittentem: tertia amplectitur venientem. Prima est quasi stimulus devium corrigens: secunda quasi baculus debilius sustinens: tertia quasi lectulus ad quietem suscipiens. Hac Alredus: qui de postmodum addit de visitatione qua Deus facit erga animam peccatricem, ut eam peccatis educat: Quod magis potest esse divinae miserationis indicium, quam ut illa juvenitas, illa juvenitas, illa juvenitas mira in qua nihil inguinatum incurrit, anima inquitinata a Deo in sua visitatione impertiat? Nec solum terrore ipsam ad Deum convertat, sed omnimodis clausura vitiorum serie obstrata penetrans, sed ad huc labris quoddam sua dulcedine imprimat osculum, ac ineffabilis sua suavitate blandiatur, & a-versa anima gratiam impertiat?

Conclusio

Effice Domine per specialem gratiam tuam, ut te semper benedictum pronuntiemus, & te Deum ac Dominum nostrum jugiter agnoscamus utque de Israel, de generatione benedicta faciem tuam requirente censeri possimus. Effice, ut non finitus ingratum redemptioni, quam initiasti in adventu tuo & incarnatione; & cognoscamus rempus visitationis nostrae. Ut cognoscamus, inquam, illud cum Zacharia te benedicente in domo, cum Pastoribus Angelica monitione instructis in tugurio, cum Magis luceradiante de caelo, cum Simone quarente in templo. Denique, fac ut agnoscamus gratiae tuae specialem visitationem ad animarum nostrarum conversionem, cum Samaritana in fonte & puteo, cum Magdalena in convivio, cum Chananæa & Hemorroissa in itinere tuo, cum Zachæo in Sycomoro, cum Matthæo in telonio, cum Petro in atrio, cum latrone in patibulo, ut eadem efficaciam, qua ipsi, possimus te sequi, tibi obsequi, te benedicere, & misericordias tuas in æternum decantare.

LECTIO IV. QUADRIPART.

Thema. Et erexit nobis cornu salutis in domo David pueri jsi. v. 2.

PARS I. Docet per cornu salutis, robur salutis, & erectionem ejus in domo David, multa ex facis litteris; & loquendi eorum more, hic significari possunt.

Primo quidem dicimus significari per Cornu in scriptura, robur, potentiam, victoriam, gloriam, & regnum: quia scilicet omnis gloria, robur, ac potentia animalium cornu gestantium, consistit in cornibus, quæ in capite celsitudinem etiam obtinent: illisque pugnant, & se defendunt, ac adver-

santes ventilant & triumphant. Quapropter Sedecias Propheta fecit sibi cornua ferrea, & ait Regi Israel: Hac dicit Dominus: ha ventilabum syriam donec deleas eam. Et levavi oculos meos, & vidi: & ecce quatuor cornua, & dixi ad Angelum qui loquebatur in me, quid sunt hæc? Et dixit ad me: Hæc sunt cornua que ventilaverunt iudam, & israel, & ierusalem. Per hæc quatuor cornua S. Hieronymus ex Hebraeis Doctores intelligit quatuor regna, Chaldaeorum, Persarum, Græcorum, & Romanorum, quæ Judæos variis per varias artes affecere cladibus. Nempè Cornu apud antiquos Insigne erat Regum & Symbolum regnorum, ac fortitudinis eorum. Similiter in eadem significationem, vidit Daniel Arietem habentem cornua excel'sa, & unum excel'sius altero atque succrescens, quibus ventilabat contra Occidentem, & contra Aquilonem, & contra Meridiem. Et designabat Darium Regem Persarum & Medorum varia bella in diversis orbis partibus suscitantes; & habebat duo cornua, id est duo Regna; Persarum autem cornu, sive regnum, excel'sius fuit regno Medorum. Utrumque contrivit Alexander Magnus, ut significatur ibidem veru 7.

Cornu Symbolum regnorum. Dan. 8.

Itaque nihil frequentius in scriptura quam per Cornu designare robur, potentiam, gloriam. Confregit cornu israel, id est omnem potentiam & celsitudinem. Omnia cornua peccatorum confregam & exaltabuntur cornua iusti. Qui mos loquendi Hebræorum etiam aliis nationibus convenit. Nam ut nos vernacule dicimus de his quini-mium presumunt aut gloriantur: il luy faus abatre ses cornes. Il es leve trop ses cornes. Quando igitur hic dicitur: Erexit nobis cornu salutis, potissimum significatur, quod Regiam Christi potentiam, fortitudinem ac celsitudinem salutiferam Deus excitavit, ad superandum Satanam & peccatum; quodque salutem potentissimam nobis attulerit, & suppeditavit vires ad resistendum inimicis, ac ad eos debellandos. Hoc rursum frequenter sub hac metaphora de Christo significatur in sacra scriptura, tamquam oriundo de stirpe David, ut sit robur & gloria populi sui. Huc spectant illæ scripturæ:

In die illa pullulabit cornu domui israel. Et dabit imperium Regi suo, & sublimabit cornu Christi sui. Et illuc producam cornu David, paravi lucernam Christo meo. Et Confessio ejus super calum & terram, & exaltavit cornu populi sui.

Ezech. 29. 1. Reg. 2. Ps. 131. Ps. 148.

Quod si quæras quare erexit dicatur hoc cornu, sive regnum in domo Davidis? Respondet, salutis, quasi dejectam considerati potentiam regni israelitici, quæ olim valde floruerat tempore Moysis, cum in Josue, Davidis, & Salomonis, contra Aegyptios, domo Chananæos, Philistæos, Moabitas, & alias nationes; & Sceptum nunc transferat ad alienigenas, a quibus opprimebantur israelitæ. Itaque

Cornu cur ereo litici, cum in Josue, Davidis, & Salomonis, domo Chananæos, Philistæos, Moabitas, & alias nationes; & Sceptum nunc transferat ad alienigenas, a quibus opprimebantur israelitæ. Itaque

regnum nunc & sceptrum erigendum: rursus dicitur in domo Davidis, non temporale, sed spirituale, cuius figura fuerat florens illud antea Davidis & Salomonis regia potestas & gloria. Sic Cornu salutarium erectum est, quod in pulvere jacere videbatur, & oblivioni datum, cum tandem promissiones tardarent, sicque multorum animi fastidio quodam longi temporis aspe deficerent, merore deiecit, nisi novo erigeretur nuncio ad salutis expectationem. Hoc autem nuncium novum accepit Zacharia, confirmante promissiones antiquas de regno Davidis iam adimplendas in Christo adventiente de domo David. Quapropter in eius solemnem ingressum in Jerusalem ei acclamatum est: *Benedictum regnum Patris nostri David*. Et rursus: *O sanna Filio David, Benedictus qui venit in nomine Domini Rex Israel*. Quibus omnibus vocibus aliud indicatur, quam quod hic dicit Zacharias in eius primo ingressu in hunc mundum per incarnationis mysterium: *Benedictus Dominus Deus Israel, Brexit nobis cornu salutis in domo David patris sui*. Et utraque vox ista alludit ad illud: *O Domine saluum me fac. O Domine bene prosperare, Benedictus qui venit in nomine Domini. Benedictus vobis de domo Domini, Deus Dominus: Et illuxit nobis*.

Ej. 17.

Pars II. Secundo dicamus, per Cornu salutis nobis erectum significari abundantissimam salutem nobis in Christo esse reconditam cum omni abundantia celestium donorum & bonorum, sive gratiarum spiritualium, ita ut Christus sit nobis instar **CORNUCOPAE**, Finxerunt veteres Herculem pugnae cum Acheloo Aetoliæ Rege in speciem tauri mutato, & unum Cornu ei detraxisse quod acceptum Naiades, que sunt fluminum & Fontium Nymphae, omnium fructuum primitiis refertum Copia conferunt. Hinc illud Ovidii in Metamorph.

Achelous rigidam fera dextera cornu;
Dum tenes, infregit: et unumq; a fronte revellit;
Naiades haec prima & ceteri sive repletum;
Sacrarunt diosque meo bona copia cornu est.
 Procul fabula & figmenta. Sanè in veritate Christus Dominus humanitatem suam, velut cornu & potestate Dionis abstractum, omnigenum florum & fructuum primitiis replevit, ut in ipso, & ab ipso haberemus omnem copiam & fertilitatem virtutum & donorum secundum desiderium nostrum. In ipso enim sunt omnes opes & divitiae salutis, in ipso nostrae desiccat, in ipso primitiae spiritus, in ipso & ex ipso nostra sapientia & scientia, in ipso amor & voluptas nostra, in ipso gloria nostra, in ipso & ab ipso sanctitas nostra. Quid nobis potest in ipso deesse? Hinc illud Apostoli: *Ex ipso autem vos estis in Christo Iesu, qui factus est nobis sapientia à Deo, & iustitia, & sanctificatio, & redemptio*. Si de alimentis animae agitur, in ipso nobis panis & cibus, mel & mellis favus, vinum & botrus, sica & potus, oleum & omnis fructus, orane

ad Cori.

condimentum & omnis gustus, vita & salus. An non igitur hic **CORNUCOPAE**? An non Cornu salutis? Accede, manus immitte, & depromes quicquid desiderabile animus tuus poterit concupiscere ad salutem. Propter hanc abundantiam & copiam salutiferam, quam Christus attulit de progenie David exortus, Fonti comparatur apud Zachariam, sibi dicitur: *Eris fons patens domus David*. Et apud Iliam conformiter inelamatur: *Omnis sitientes venite ad aquas*. Adicitur quoque illud: *Et qui non habetis argentum, proparate, & emite aliquid argento & ulla commutatione vinum & lac*. Audite audientes me, & comedite bonum, & delectabuntur in crassitudine animo vestra. Ecce rursus promittitur hic omnis boni abundantia, quasi Cornucopia. Idenque Deuter. 32: promittebat Moyses, dum dicit: *De benedictione Domini terra ejus, de pomis Cili, & errore, acque abyssis subiacentibus De pomis fructuum Solus Luna, de vertice antiquorum Montium, de pomis cellis aeternorum, & de frugibus terrae, & de plenitudine ejus. Que omnia spectant ad hoc cornu salutis, & quo abundantia omnium donorum defumitur unicuique, secundum mensuram donationis Christi, nec Cornu istud inquam exhauritur, nec donantis liberalitas imminuitur, licet abundet in plures: De plenitudine ejus nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia inquit S. Joannes, hoc est gratiam super gratiam, sit e copiosam, abundantem, & exuberantem, gratiam, ut nonnulli interpretantur. Cum enim Christus pronuncietur: *Plena gratia & veritas* ab eodem Evangelista, gratiam & veritatem nos ab eo accepisse testatur de ejus pietudine, hoc est Dei cognitionem, fidem, prudentiam, sapientiam & latellitum salutis, rerumque divinarum scientiam, simulque peccatorum remissionem, cum Deo reconciliationem, adoptionem in Filios Dei, charitatem & gratiam sanctificantem, humilitatem & spem, ac alia dona. Que omnia in eo continentur quod vocetur vel **Cornu salutis**, vel **Fons salutis**, vel **Radix salutis**, ut diximus. Hec omnia confirmat, S. Chrysostomus, sic dicens: *In ipso enim fons est & radix bonorum omnium, ipse vita, ipse lux, ipse veritas, non in ipso divitiae bonorum continentur, sed in universis diffusivis, quibus diffusis plenius permansit, Neque ex eo quod alii suppedite minuitur, sed divitias suas elargitur semper abundantius, cumque haec bona omnes impertiat, in eadem permanet perfectione*. Hæc S. Chrysostomus.*

Hoc itaque Cornu salutis nobis erectum, rectè **Cornu** dixerit esse Cor Iesu in cruce aperitum & erectum salutis. Hoc est Cor & Cornu salutis, de quo S. Mechthildis teste Blofius Monih, dicebat: *Si scribi deberent sibi in cruce omnia bona qua à Corde Iesu accipi, nullo vel in angulo volumine possent comprehendi*. De illo quoque S. Lugardis, os vulnere lateris Christi applicans, tantam haurit suavitatem, quasi divinitatis mel & humanitatis lac exfluxisset, ut ex eo tempore saliva ejus mellis dulcedinem superaret. De illo S. Catharina Senensis in latas suava à Christo per quantum

Zach. 12.

1/a. 55.

Ephes. 4.

Joan. 1.

Chrys. do.

10. c. 1.

ad Cori.

dati

ana commutationem cordium imposito, tam ardentem amorem, & gratiarum tantam affluentiam percipit, ut calamus explicare id satis nequeat, nec mens nostra terrena concipere, sed quae id experita est tanquam manna absconditum, in silentio non ponitur, non crebro id ruminare, & Confessario suo hac de re inter se & Christum peccata in effragabile testimonium dare. Vide Horr. Path. tract. 2. lect. 24. in fine.

PARS III.

Per cornu salutis in religio re gale, & sacerdotali, cuius nos fecit confortes.

Ps. 104. 3. Reg. 19.

Dicamus tertio, alludi ad Cornu olei quod ungebantur Reges ad salvandum populum, & Sacerdotes ad eum sanctificandum ad salutem, & Prophetæ ad eum nuntiandum efficaciter divine salutis monita, de quibus dicitur. *Nolite tangere Christos meos, sive quibus, & in Prophecia, visis nolite malignare.* De Prophetarum unctio, dicitur Elias: *Elias unxit me, & Prophetarum prope.* Et quavis aliqui arbitrentur non aliam fuisse huius unctioem, quam quod miserit Elias pallium suum super eum arantem in duodecim jugis boum, ubi ibidem sub dicitur unde necibi ulla olei a dinguendum mentio: tamen verisimilius est quod particulariter ab Elia unctus fuerit oleo sacro Eliaus, siquæ consecratus, ut Prophetæ officio fungeretur cum auctoritate, & hoc solum etiam antiquitus fuisse. Unde ad istam unctioem Prophetarum alludens Dominus ex verbis Isaiæ: *procul illa in medium in Synagoga aperitis libri Spiritus Domini super me, & quod unxit me, ad annuntiandum missi me, ut moderer contritio corde, dixitque in se adimpletam scripturam illam.* Non quo dicitur oleo materiali fuerit unctus, sed quod omnium donorum plenitudo in ipsum profusa fuerit, ut & in alios reflueret abundantissime, tamquam ex Cornu & Vase plenissimo quod nunquam potest exhauriri. Hinc etiam apud Danielem dicitur: *Pogatur Sanctus Sanctorum, talis scilicet unctioe quæ non solum sanctum cum efficiat, sed etiam quæ illi virtutem alios sanctificandi donec, ut ideo Sanctus Sanctorum sit, quia in summo gradu sanctus in se, alios quoque sanctificet.* Ipse ergo est Christus antonomastice, id est Unctus ipse Unguens, ipse Cornu & Vas Olei saliferi, &

Luc. 4.

Quomodo dicitur unctus.

Dan 9.

Cant. 1.

Oleum effusum est nomen eius. Quapropter merito dicitur ex illis nobis Cornu salutis in domo David, sive in Ecclesia sancta, quia ab oleo quod ex hoc Cornu defluitur Christiani dicuntur, id est uncti & confortes unctiois eius.

Hinc est quod & corpora quorundam Sanctorum, in symbolum huius unctiois interioris, cuius abunde particeps effecti erant a Christo, oleum etiam materiale saliferum & odoratissimum post mortem produxerunt. Telsis est tunulus S. Andreæ Apostoli, S. Nicolai, S. Catharinae Martyris, S. Perpetui Episcopi Traje Atenis, S. Nicolai Tolentini, SS. Rufini & Valerij Martyrum S. Modaldi Episcopi Treverensis, S. Elgij, S. Joannis Patriarchæ Alexandrini & aliorum Sanctorum antiquorum. Ac ut de recentioribus paucos nuntiam.

gam, oleum manasse ferunt de corporibus ac Sacris ossibus B. Felicis à Cantalicia Capucini, S. Terese, S. Elizabethæ Hungaricæ, & S. Elizabethæ Lusitanicæ, S. Hydrigis Polonicæ, B. Joannæ Ulbeveranæ, B. Pálchalas Minoritæ, B. Catharinæ Bononiensis, de qua hæc Collecta extat in Chronici Fratrum Minorum: *Deus qui liquorem aromaticum de membris B. Catharinae Virginis ad honorem sui nominis manare voluisti, concede propitius, ut sicut odore unguentorum eius in terra respicimur, sic apud te in caelis suffragia sentiamus.*

De unctioe Sacerdotum notum est ex Levitico ubi iubetur Moyses tollere unctioem oleum, & fundere illud super caput Aaron, Et hoc est oleum de quo dicitur: *Sicut unguentum in capite quod descendit in barbam, barbam Aaron, quod descendit in oram vestimenti eius.* Ideo vero consecrabantur & ungebantur Sacerdotes, quia Dei maiestatem representant in terris, hinc & ipsi Christi nominantur, significabanturque simul eos imbui virtute quadam sacratâ, quam in plebem deberent diffundere. Atque eodem oleo tabernaculum Domini, & vasa eius, & altare aspersa fuerunt. Ubi rursus sanctificatio & unctio Christiana, quæ per Christum in nos defluit, designata censetur; tum quia non solum in verticem, & in faciem ac genas Aaronis, oleum unctiois defluxit; sed etiam in oram usque vestimenti descendit. Ora autem vestimenti sunt fideles quique: sicut eius vertex, genæ, & facies, sunt Apostoli, & Apostolici eminentesque viri, cum etiam quia Christiani & Fideles per vasa tabernaculi & lapides altaris designari possunt, quæ omnia uncti fuerunt.

Merito igitur de Ecclesia Christiana dicitur *Isa. 53.* *possimus illud Isaiæ: Vineam factam est dilectio in cornu filio olei.* Christus ipse est dilectus, ipse Pilius olei, ipse Cornu olei, & Cornu salutis, a quo Vineam suam & Olivetum, id est Ecclesia, omnem habet suam pinguedinem & fertilitatem, ut producat *Filius olei*, hoc est Filios feraces olei & oleacos, plenos & abundantes oleo gratiæ, quam accipiunt de plenitudine illius qui primus *Filius olei* est, & *Fons olei*. Sicut enim more loquendi Scripturæ: *Elias iniquitatis dicitur*, qui iniquitate plenus est, & iniquissimus, ita & *Filius olei* dicitur, qui oleo plenus est, quasi cum oleo & ex oleo natus. Sic dicitur de duobus iustis, quod de Christianis univertim verum esse debet: *Isti sunt Filij olei, qui assidunt Dominatori universæ terræ.* Ipsi enim semper coram Domino stare deberent tanquam Filij, tanquam oleo sacratâ, tanquam pingue digne gratiæ eius imbui & repleti, tanquam Filij splendoris, lampadem ardentem tenentes oleo refectam, quæ nunquam extinguatur. Quod si quandoque oleum defecere videatur, novum possunt depromere ex Cornu salutis, quod nobis illisque erectum est, & omnibus propitium, ut quoties egerimus haurire valeamus, & nostram supplerere indigentiam.

Levit. 8.

Ps. 132.

Quis dicitur Filius olei.

Zach. 4.

Cornu Reges oleo uncti.
1. Reg. 16. De unctione etiam Regum frequentissime agit antiqua scriptura, illud nolito sufficit propolito, quod Samuël dicitur: Imple cornu tuum oleo, & unctus, ut mittam te ad Israhel in Bethleem, ut unctum in Filio eius mihi Regem En audis, quod Cornu olei pleno unguendo fuerit David, ex cuius progenie nobis erat erigendus Christus in Cornu salutis, ut Zacharias cecinit Advertit verò S. Gregorius differentiam inter Davidem & Saulen, quod ad Davidem unguendum, Cornu oleo plenum requirit Dominus, cum de Saule dicitur: Tuli Samuel lenticulam olei, & effudit super caput eius. Audi S. Gregorium. Lenticula Saul unctus, ad exprimentam futura. Lenticula quidem parvum est vas. Quid ergo est quod lenticula olei Saul unctus, nisi quia in sine reprobat? Velut enim lenticula olei parvum habuit, qui spirituales gratias projiciendus accepit. De Salomone quoque dicitur: Sumpsit Sadoe Sacerdos Cornu olei de tabernaculo, & unxit Salomonem. Ecce utrobique Cornu olei, tam pro Davide, quam pro Filio Davidis, cum alias Lenticula fiat mentio pro alijs Regibus. Quid quid per hoc significetur, non absone dicimus, ad illud Cornu, sive vas olearium, quo David & Salomon sunt unctus alludi hic, dum dicitur: Erexit nobis cornu salutis in domo David, quo scilicet ad salutem ungamur, qui sumus Genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populi acquisitione, de radice Jesse surculi, unde & antiquus Christiani Jesse vocati sunt, teste S. Epiphano hæref. 20. Immo possimus dicere, non unum Cornu nobis, in domo David, sive in Ecclesia per Filium David fundata, relictum esse: sed quandoquidem Cornu vas designat, in quo liquor pretiosus continetur, septem scilicet sacramenta, quæ sunt velut septem Agni Cornua oleo & pretiosissimo

1. Reg. 10. Tuli Samuel lenticulam olei, & effudit super caput eius. Audi S. Gregorium. Lenticula Saul unctus, ad exprimentam futura. Lenticula quidem parvum est vas. Quid ergo est quod lenticula olei Saul unctus, nisi quia in sine reprobat? Velut enim lenticula olei parvum habuit, qui spirituales gratias projiciendus accepit. De Salomone quoque dicitur: Sumpsit Sadoe Sacerdos Cornu olei de tabernaculo, & unxit Salomonem. Ecce utrobique Cornu olei, tam pro Davide, quam pro Filio Davidis, cum alias Lenticula fiat mentio pro alijs Regibus. Quid quid per hoc significetur, non absone dicimus, ad illud Cornu, sive vas olearium, quo David & Salomon sunt unctus alludi hic, dum dicitur: Erexit nobis cornu salutis in domo David, quo scilicet ad salutem ungamur, qui sumus Genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populi acquisitione, de radice Jesse surculi, unde & antiquus Christiani Jesse vocati sunt, teste S. Epiphano hæref. 20. Immo possimus dicere, non unum Cornu nobis, in domo David, sive in Ecclesia per Filium David fundata, relictum esse: sed quandoquidem Cornu vas designat, in quo liquor pretiosus continetur, septem scilicet sacramenta, quæ sunt velut septem Agni Cornua oleo & pretiosissimo

3. Reg. 19. Sumpsit Sadoe Sacerdos Cornu olei de tabernaculo, & unxit Salomonem. Ecce utrobique Cornu olei, tam pro Davide, quam pro Filio Davidis, cum alias Lenticula fiat mentio pro alijs Regibus. Quid quid per hoc significetur, non absone dicimus, ad illud Cornu, sive vas olearium, quo David & Salomon sunt unctus alludi hic, dum dicitur: Erexit nobis cornu salutis in domo David, quo scilicet ad salutem ungamur, qui sumus Genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populi acquisitione, de radice Jesse surculi, unde & antiquus Christiani Jesse vocati sunt, teste S. Epiphano hæref. 20. Immo possimus dicere, non unum Cornu nobis, in domo David, sive in Ecclesia per Filium David fundata, relictum esse: sed quandoquidem Cornu vas designat, in quo liquor pretiosus continetur, septem scilicet sacramenta, quæ sunt velut septem Agni Cornua oleo & pretiosissimo

1. Petri 2. sive vas olearium, quo David & Salomon sunt unctus alludi hic, dum dicitur: Erexit nobis cornu salutis in domo David, quo scilicet ad salutem ungamur, qui sumus Genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populi acquisitione, de radice Jesse surculi, unde & antiquus Christiani Jesse vocati sunt, teste S. Epiphano hæref. 20. Immo possimus dicere, non unum Cornu nobis, in domo David, sive in Ecclesia per Filium David fundata, relictum esse: sed quandoquidem Cornu vas designat, in quo liquor pretiosus continetur, septem scilicet sacramenta, quæ sunt velut septem Agni Cornua oleo & pretiosissimo

Antiqui Christiani dicit. sive vas olearium, quo David & Salomon sunt unctus alludi hic, dum dicitur: Erexit nobis cornu salutis in domo David, quo scilicet ad salutem ungamur, qui sumus Genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populi acquisitione, de radice Jesse surculi, unde & antiquus Christiani Jesse vocati sunt, teste S. Epiphano hæref. 20. Immo possimus dicere, non unum Cornu nobis, in domo David, sive in Ecclesia per Filium David fundata, relictum esse: sed quandoquidem Cornu vas designat, in quo liquor pretiosus continetur, septem scilicet sacramenta, quæ sunt velut septem Agni Cornua oleo & pretiosissimo

Diversa liquore gratie divina plena quibus perfundimur & unctio in unguimur salubriter. Atque ut de genere nos electo Sacramente, esse & de regalifacredonio comprobetur, multorumque quilibet Christianus oleo etiam sacro inungitur. In Baptismo triplex adhibetur unctio, una in pectore, altera in scapulis, tertia in vertice. In confirmationis Sacramento unctio fit in fronte sacratissimo Chriamate. In extrema unctione rursum quadruplex aut septuplex unctio adhibetur, quibus sensum primaria organa aut loca vicina unguuntur, non sine mysterio.

Oleum Cornu salutis nunquam minuitur fidelium. Multiplex porro unctio illa olei consecrata depromitur ab illo qui Cornu salutis hic nominatur, cuius nunquam oleum minuitur in salutem fidelium.

Gallia gloriatur sacram Ampullam Rhemenfis in Civitate adseratam, quam Columba de caelo attulit S. Remigio ad unguendum Clodovaeum Regem in baptismo, nunquam immiautam fuisse nec immiuentiam, in gratiam Regum qui oleo & chriamate illo unguuntur, si tamen Christianam Catholicamque fidem proficiantur. Nos quoque

magis gloriari possumus nunquam nobis regium liquorem salutis defuimus, si de regio Christi scilicet esse nunquam defuimus, per veram fidem, per erectam spem, per charitatem & amorem. Hinc S. Ludovicus Rex, qui factus baptismo renatus fuerat in fudo Possiaco, & ibi oleo sacro & chriamate in baptismo unctus, solet maxime gloriari de illo loco, illumque frequentare, & dicere sibi esse maxime delectationi, eo quod in illo loco plus dignitatis, & beneficii accepisset, quam in alio quocumque. Cumque id ab ipso audiret familiares, interrogavit, An non plus honoris Rheima assecutus esset in celebri unguuntione ad regnum & miraculo olei unctio? Subridens respondit: Ego vero Possiaco Christi diademate, & oleo sacro redemptus, longe plus dignitatis & maiestatis ibi accepi, quam alibi unquam, aut quocumque gradu homo avehi possit. ita Sarrus in eius vita.

Ceterum hic non est pretereundam, quod signatè dicitur erectum nobis salutem à Deo in domo David Pueri sui, quibus verbis invitamur ad ejus imitandam puritatem, sanctitatem, humilitatem, mansuetudinem, fidelitatem, gratiam, per quam Deo specialissime placuit: ita ut dici possit quod fuerit Puer in gremio & sinu Dei tamquam Paris aut Matris recumbens, in eo confidens, ab eo dependens, ab eo alimentum, solatium, tutelam, & opem omnem expectans. jactans super eum cogitatum suum, instar infantis imbellis, derelicti, & impotentis. Sic enim ipse de se dixit: Sicut ablatus est super Matre sua ita restituit in anima mea, Dominus non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei, sed humiliter sentiebam. Hinc & de eo Dominus pronuntiat: Inveni David virum secundum cor meum. Atque de ipso etiam verificari potest illud: Ecce puer meus quem elegi, complacuit sibi in illo anima mea, & cui super eum spirituum meum. Felix qui in supradictis virtutibus eum imitatus fuerit, ut si puer aut vir secundum cor Dei, ut sit ab eo electus & dilectus, ut sibi in Deo complacit & Deus in ipso, ut non nisi ejus respiceret ad amorem fideli & puro corde, & in ipsum totam suam spem projiciat plenissimam resignatione, rectissima voluntate, jucundissima voluptate: tunc vere erit de Domo David, nec poterit exors esse salutis, quia imitator est illius qui typus & parens est Salvatoris.

Cur dicitur e-
rectum in
domo. 1.
Pueri sui.

Cur dicitur e-
rectum in
domo. 1.
Pueri sui.

Cur dicitur e-
rectum in
domo. 1.
Pueri sui.

Dicamus quartò, quando quidem Christus PARS IV. in sacris litteris nomen Unicornis sive Monoceros assumat, hic etiam ad idipsum allusio-
nem posse fieri. De Christo multi illud interpre-
tantur. Dilectus quemadmodum filius unicornium, di ad cor-
Et de Deo dicitur: Deus educit illum de Aegypto, cu-
jus fortitudo similitudo est Rhinoceros. In Scriptura au-
tem sacra pro eodem accipiuntur, Rhinoceros, Arctus in
Monoceros, Unicornu. Designatur verò animal tuberoso,
quoddam fortissimum, cornu unum habens in
media fronte, quo omnibus adversariis resistit Num. 23,
& Job.

Per
corn
Chri
inte
188

P/130.
Ahor. 3.
1. Ja. 4.2.

C
F
m
1. Ja

C
n
b
in
I

& obvios ventilat, vel perforat. Dicunt verò nonnulli historici, & oculis Sancti Patres, quod cum tanta polleat fortitudine & pernicitate; ut nullà vi aut arte capi possit vivum; tamen si puella virgo ei proponatur sinum pandens, in illum quasi jam victum & manuctum caput immittere, moxque soporari & capi. Quapropter Christum rectè designant per Unicornem indicant S. Gregorius 31. moral. cap. 13. & ante eum Tertul. contra Judæos, capite 10. & Justinus contra Tryphonem, & alij.

Per Unicornem Christum intelligitur. Dico, velut Unicornis, id est, potentia singulari Deum incomprehensibile & invivibile virtutu, virginis tra-

speciat illud Abacuc: Cornu in manibus ejus, ubi ascendita est fortitudo ejus. Ante faciem ejus ibit mors, & Diabolus ante pedes ejus. Ergo & hic rursus venum est, Erexit nobis Dominus cornu salutis, quando crexit vel preparavit crucem, in cuius cornibus est abscondita fortitudo ejus, ex qua nobis oleum & medela fluit in qua est tota virtus nostra, de qua nobis vita & salus.

Dicamus postremò hic allusionem fieri per Cornu salutis, ad cornu arietinum, quo utebantur Judæi in anno Jubilæi; buccinantes & clangentes. Unde censent nonnulli nomen Iobai, à quo dicitur Jubilæus, significare Cornu arietinum, & inde annum Jubilæum dici, quod eo anno clangent cornibus arietum. Ita Chaldaeus & Lyanus multique alij. Certè Christus Dominus nobis annuntiavit Jubilæum in nativitate, in prædicatione, ac in morte sua; id est annum remissionis & indulgentiæ placabilem Domino, quo manumissus sumus & servitute & ergastulis, & debita nostra sunt perfolata. Hinc dicit in se adimpletum illud: Spiritus Domini super me, eo quod unxeris me, ad annuntianandum mansueti miseri me, prædicare annum Domini acceptum, &c. Ipse tamquam Aries Dux gregis, immolari debebat, ut nobis promeretur libertatem, figuratus per Arietem cornu hærentem vepribus, substitutum loco Isaac ad imolandum. ideo dici potest nobis erexit cornu salutis, immò & illud inflasse, ut omnes convocaret ad libertatem, remissionem, & salutem; quia frequentissimè egit de morte sua & immolatione eam publicans tamquam salutis omnis originem. Quare & per Psalmistam in memoriam & gratitudinem hujus liberationis invitat nos ad jubilum & cantum, non solum in voce Psalmi, sed etiam in Tubæ ductibus & voce tubæ cornæ. Recordatus est, inquit, misericordiæ & veritatis suæ domui Israel. Viderunt omnes termini terræ salutarem Dei nostri, jubilate Deo omnis terra, cantate, exultate, & psallite, Psallite in cythara & voce Psalmi, in tuba ductilibus & voce tubæ cornæ. Loquitur hic Propheta de adventu Jesu Christi Salvatoris nostri, & invitat nos ad gaudium universissimi Jubilæi, ideoque vult ut jubilemus, & psallamus, laudesque Deo decantemus, & faciamus resonare vocem Tubæ cornæ sicut in Jubilæo, quia crexit nobis cornu salutis, & prædicare venit annum plenissimæ remissionis.

Cornu salutis, ad cornu arietinum, quo utebantur Judæi in anno Jubilæi; buccinantes & clangentes. Unde censent nonnulli nomen Iobai, à quo dicitur Jubilæus, significare Cornu arietinum, & inde annum Jubilæum dici, quod eo anno clangent cornibus arietum.

Luc. 4. ad annuntianandum mansueti miseri me, prædicare annum Domini acceptum, &c.

Psal. 97.

incomprehensibile & invivibile virtutu, virginis tra-
Aus odore usque, illique inclusus est, & ex eo tantum comprehendendi potuit & occidit. Certè Deus in antiqua lege horribili cornu scriebat potentia & justitia suæ ac vindictæ, illud exerens in peccata & peccatores sibi adversos & obvios. Vis videre Cornu illud feriens? Attende vindictam per diluvium immensam tempore Noë, quæ totum Orbem stravit & invertit. O ferum Cornu! Attende ulterius in Sodomam & Pentapolin hoc cornu immisum, & miseram videbis stragem. Considera quoque in Ægypto primogenitorum eadem & alias plagas videbis Monocerotem furentem, & cornu indomito ferentem. Specta intercessionem viginti & amplius millium in deserto post adoratum vitulum: non tam gladius, quam cornu Unicornis hujus eos ventilavit & interfecit. Denique, vide centum octuaginta & amplius milia in castris Sennacherib intercessionis data, & videbis Monocerotem suo cornu terribilem. At modo in sinu Virginis quæ agitur, illucque se submisit per amorem, & cornu sibi frangi pallus est, ibi dormit quemadmodum Dilectus filius Unicornium: ibi crexit nobis cornu salutis in Virgine speciosa de domo David pueri sit.

Uterius, de cornu Unicornis referunt, quod tunc suo sanet aquas à veneno serpentum, quodque præcensissimum sit præservativum contra vitum orine, ita ut si in vitrum vel testaceum vas injiciatur particula de isto cornu, vas sit deficiat, non compatiens sese cum veneno. An non hæc omnia Christo conveniunt? Ipse intinxit cornu in aquas, & fecit eas esse aquas salutis contra venena serpentis in baptismo. Ipsi virtus nos præservat à veneno peccati, & confortat mirum in modum contra debilitates & deliquia animi; sicut & cornu Unicornis contra debilitates corporis, si venæ annulari sit continuò junctum.

Denique, asserit S. Justinus Cornu Unicornis esse prævalidum, quod sit bisucum instar crucis, ideoque crucem Domini aptè designare. Huc refert illud, Cornu ejus, cornu Ribnocerotis, sive Monocerotis, ut habent 70. Interpretes. Allegoricè id de cornibus crucis Christi accipit Justinus contra Tryphonem, sicut & Tertul. con. Jud. 10. In illis enim consistit robur & fortitudo Christi, per quam Dæmonem conficit, peccatum, & mortem. Quo

LECTIO V. TRIPART.

Thema. Sicus lucens est per os Sanctorum, qui à seculo sunt prophetarum ejus. Luc. 1.

De Myserio incarnationis. Pro-

Tripartita hic sunt annotatione digna. Primum quidem Mysterium incarnationis Filij Dei, & redemptionis ac salutis nostræ, prædestinatum fuisse ab æterno & absconditum in mente Patris, secundum, jam condito sæculo, variis mo-

ARS IV.
occi per
na ja
cu allo
ad cor
uni-
rnu, &
riatu in
bilio,
jal. 27
um. 23.

figuris & signis praestensum fuisse Tertium, deinde per ora Prophetarum clarius fuisse praenuntiatum, denique & manifestatum plenissime per ipsum Christum, & eius Apostolos.

Prima Pars

Mysterium incarnationis

Filij Dei

prae-

destinatum ab aeterno

Rom. 1.

Quantum ad primum. Aperte docet Apostolus Paulus varijs in locis. nobis datam gratiam in Christo ordinatam & promissam gratiam liberationis & redemptionis per incarnationem Filij Dei ante aeternum, & saeculi currentis; ergo id factum fuit ab aeterno, per praedestinationem illius qui praedestinatus est Filius Dei in virtute secundum spiritum sanctificationis, qui factus est ex semine David secundum carnem ac simul per praedestinationem nostram in illo, & per illum, sive per ejus merita. Audi Apostolum alloquentem hac de re Timotheum suum.

1. Tim. 2.

Collabora Evangelio secundum virtutem Dei, qui nos liberavit & vocavit vocatione sua sancta, non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum, & gratiam quae data est nobis in Christo Iesu ante tempora saecularia. Manifestata est autem nunc per illuminationem Salvatoris nostri Iesu Christi, qui absternit quidem mortem, illuminavit autem vitam & incorruptionem per Evangelium. Similibus verbis alloquitur & Titum discipulum. Paulus servus Dei, Apostolus autem Iesu Christi secundum fidem electorum Dei, & agnitionem veritatis in ipso vite aeternae, quam promissit qui non mentitur Deus ante tempora saecularia, manifestavit autem temporibus suis. Sed cuiam pro misit Deus ante tempora saecularia, sive ab aeterno, hanc vitam? Respondet S. Hieronymus, promissit Filio suo; vel ut alius, sive sapientiae & bonitati At S. Chrysostomus sic dicit: Promissit, id est, dare decrevit, & praedestinavit in suam mentem apud se, dare filiebus vitam aeternam.

Tit. 1.

Itaque absconditum fuit mysterium incarnationis, & redemptionis, ac salutis nostrae in mente divina, ante omnem saeculorum seriem, & ante omnem mundi & temporis, etiam imaginarij, originem. Explicemus id similitudine.

Quomodo

in mente

divina

mysterium

incarnationis

ante saecula,

Coloss. 1.

Sicut olim in arcano loco templi, in Sancto Sanctorum abscondebatur Arca foederis cum his quae continebat, scilicet cum Tabulis legis, Virga Moysis, Mannaeque caelestis dulcedinis; quae omnia signata erant eorum quae in Christo inveniri debent. Ita dicimus cum Apostolo, Mysterium incarnationis & redemptionis absconditum fuisse a saeculis, & ante saecula, in arcano templo divinitatis, in Sancto Sanctorum in quo continebantur divitiae salutis, quae sunt tempore manifestatae & distribuae debebat sapientia incarnata. Quapropter hac de re inter cetera loquitur Apostolus. Mysterium quod absconditum fuit a saeculis, nunc autem manifestatum est sanctis & nobis, quibus voluit Deus nos facere divites gloriae sacramenti hujus, quod est Christus, in vobis spes gloriae, quem nos adoramus. Eodem modo loquitur ad Ephesios. Mihi data est gratia haec evangelizare vobis, & illas in vestigabiles Christi, & illuminare omnes quae sunt in dispensatione sacramenti absconditi a saeculis in Deo. Sic saepe Apostolus vocat Mysterium incarnationis & redemptionis. Mysterium absconditum in Deo, vocatque simul Divitias gloriae Dei in vestigabiles, quia nobis Divitiae erant & Theaurus absconditus in hoc mysterio, Deo autem maxima gloria ibidem abscondita asservabatur. Erant vestigabiles erant haec divitiae Domino gloriose, quia nemo eas detexisset, nisi ipse eas in lucem produxisset. Propterea rursus alibi in clamat Apostolus; O altitudo divitiarum sapientiae & scientiae Dei. Quam investigabiles sunt viae ejus? Quis cognovit sensum Domini, aut quis Consultavit ejus fuit? Hinc etiam illa Theologorum emanavit sententia, quod nullus intellectus creatus, etiam Angelicus, ex vi luminis naturalis potuerit cognoscere vel solam possibilitatem hujus mysterij; ita ut nec in cogitationem ejus potuerit cadere, aut in cor ascendere, vel in suspensionem venire, Deum sic posse uniti humanae naturae, ut ejus salutem operaretur. Hinc etiam Deus incarnatus; Deus absconditus facris in literis nominatur, sicut mysterium incarnationis, Mysterium absconditum, investigabile, incomprehensibile, ineffabile a Sanctis Patribus passim dicitur. Nempe hic est supremus & inexcogitabilis modus, quo aliter non laet in thesauro Sapientiae divinae, ut docet Sanctus Thomas 3. part. quaest. 1. art. 1. ex S. Augustino. Unde idem S. Augustinus 1. de Praedestinatione Sanctorum. c. 15. sic ait; Praedestinata est natura humana tanta, sanctissima, sublimis, ut qua attolleretur altius non haberet. Sicut & ipse in divinitate quousque se deprimeret, humilitas non habuit, quae suscepit a natura hominis in firmitatem carnis; usque ad mortem erexit. Certe gratia Dei non potest alius commendari, nec id suspicari potuisset intellectus hominis vel Angeli posse fieri, nisi illum accessisset supernaturalis fidei sive revelationis Dei.

Ephesios. Mihi data est gratia haec evangelizare vobis, & illas in vestigabiles Christi, & illuminare omnes quae sunt in dispensatione sacramenti absconditi a saeculis in Deo. Sic saepe Apostolus vocat Mysterium incarnationis & redemptionis. Mysterium absconditum in Deo, vocatque simul Divitias gloriae Dei in vestigabiles, quia nobis Divitiae erant & Theaurus absconditus in hoc mysterio, Deo autem maxima gloria ibidem abscondita asservabatur. Erant vestigabiles erant haec divitiae Domino gloriose, quia nemo eas detexisset, nisi ipse eas in lucem produxisset. Propterea rursus alibi in clamat Apostolus; O altitudo divitiarum sapientiae & scientiae Dei. Quam investigabiles sunt viae ejus? Quis cognovit sensum Domini, aut quis Consultavit ejus fuit?

Hinc etiam illa Theologorum emanavit sententia, quod nullus intellectus creatus, etiam Angelicus, ex vi luminis naturalis potuerit cognoscere vel solam possibilitatem hujus mysterij; ita ut nec in cogitationem ejus potuerit cadere, aut in cor ascendere, vel in suspensionem venire, Deum sic posse uniti humanae naturae, ut ejus salutem operaretur. Hinc etiam Deus incarnatus; Deus absconditus facris in literis nominatur, sicut mysterium incarnationis, Mysterium absconditum, investigabile, incomprehensibile, ineffabile a Sanctis Patribus passim dicitur. Nempe hic est supremus & inexcogitabilis modus, quo aliter non laet in thesauro Sapientiae divinae, ut docet Sanctus Thomas 3. part. quaest. 1. art. 1. ex S. Augustino. Unde idem S. Augustinus 1. de Praedestinatione Sanctorum. c. 15. sic ait; Praedestinata est natura humana tanta, sanctissima, sublimis, ut qua attolleretur altius non haberet. Sicut & ipse in divinitate quousque se deprimeret, humilitas non habuit, quae suscepit a natura hominis in firmitatem carnis; usque ad mortem erexit. Certe gratia Dei non potest alius commendari, nec id suspicari potuisset intellectus hominis vel Angeli posse fieri, nisi illum accessisset supernaturalis fidei sive revelationis Dei.

Hac ut plenus intelligatur, advertendum est Deum mox a praevisto peccato Adae, simulque totius generis praevisa perditione ob peccatum originalem ab ipso contrahendum, praedestinasse incarnationem Filij Dei, & praedestinasse illam tantum quantum medium contra peccatum Adae, ad reparationem scilicet & redemptionem generis humani. Equidem aliqui Theologi sentent. Christum per se primo a Deo praedestinatum fuisse ante praevisionem Adae & peccati originalis, & quod Deus primo voluerit condere Christum, & in eo ostendere divitias gloriae & magnificentiae suae, ac deinde propter Christum voluerit condere Angelos, Adamum, ceterasque creaturas universas cum hominibus: Sed hoc non ita videtur conforme Scripturae & SS. Patrum doctrinae, quia passim indicat Scriptura & Patres, causam incarnationis Filij Dei fuisse generis humani, repARATIONEM & redemptionem: cuique venisset, ut quae-

Quomodo mysterium incarnationis filij Dei fuit & natiuit.

quereret & saluum faceret quod perierat, nec venisse propter iustos, sed propter peccatores. Sic in Symbolo canimus: *propter nos homines, & propter nostram salutem, descendit de calis*. Si homo ad imaginem Dei factus in suae naturae honore permansisset, Creator creatura non fieret, inquit S. Leo, ser. 3. de Pentec. Conformiter ante ipsum dixit S. Athanasius ser. 3. contra Arianos: *si fieret homo numquam desinatam fuisset, nisi hominum necessitas eius rei causam praebuisset*. Sic & Gregorius Nazianzenus: *Quae humanitati à Deo suscipienda causa exiit, ut si ut saluum nobis pararetur: quid enim aliud causa offerri potest?* Hac ille orat, 4. de Theol. Tolle morbos, tolle vulnera, non opus tali medico, nec tali medicina. Sic dilexit mundum Pater ut Filium suum unigenitum daret, ut saluaret mundum per ipsum, non datus nisi perisset mundus. Itaque decretum Dei de creatione mundi, de creatione Angelorum, de creatione Adæ & hominum, & de permissione peccatorum, prius à nobis concipiendum est, quam decretum de incarnatione Filii Dei; licet utrumque fuerit ab aeterno. Nam eundem ab aeterno Deus praevideit Adamum & eius ruinam, & simul praevideit & ordinavit in remedium incarnationem istam, sed post praevisionem ruinæ.

Ex his desumi possunt aliquot documenta moralia, ut in Deum intellectum & affectum erigamus. Primum enim non parum acere debet amor nostrum, quod sic ab aeterno nos voluerit Deus amare, & ante mundum, ante omnia tempora nos in mente habuerit. Et quidem in particulari de uno quoque nostrum studiosè cogitavit, ut liberaret nos, & sic in remedium peccati nostri incarnationem filii sui decernere, ac unicuique mensuram gratiæ per Christum & in Christo nobis voluit præparare. Quapropter ei possumus illud Isaiæ ex affectu dicere: *Abraham nescivit nos, & Israel ignoravit nos, tu Domine Pater noster, Redemptor noster, à faculo nominatum, quasi diceremus: Ante omnem sæculorum memoriam hoc nomen tibi est, quod Pater noster sis, & Redemptor. Etiam antequam essemus, curam Patris & Redemptoris erga nos habuisti, ex tunc diligens nos, & pretium nobis præparans, gratiamq; & hereditatē. Abrahā & Jacob, aut alii Patris naturales nesciverunt quales Filios generaturi essent, an felices, an infelices, cuius vel moris aut conditionis. Tu qui ab æternitate habes nomen Patris respectu filii naturalis, etiam illud voluisti habere respectu Filiorum adoptionis, quos tunc noveras, & favore tuo benedicere ac amore paterno prosequi destinabas. Ulterius considerandum, quod si Deus permisit hominem primam tentari, labi, & cum tota progenie sese involvere ruinæ, id tamen non permisit, nisi quia scivit de se, malis bona posse elicere, & quidem de hoc malo tantum bonum, carnationem scilicet Filii Dei; ita ut canat Ecclesia in cerei Pasche benedicti: *Vere dignum & iustum est invisibilem Deum Patrem omnipotentem, Filium eius unigenitum Iesum Christum*
Rational Evang.*

vero cordis ac mentis affectu, ac vocis ministerio perornare, qui pro nobis eterno Patri Adæ debitum solvit, ac veteris piaculi cautionem pio cruore detergit. Ac postmodum admittans quantum bonum in peccato valuerit Deus elicere, qualeque de veneficio beneficium, subdit: *O mira circa nos tua pietatis dignatio! O certe necessarium Adæ peccatum, quod Christi meritis deletum est! O felice culpa, qua talem ac tantum meruit habere Redemptorem!*

Resulget ergo mirum in modum, jam ab aeterno in dispositione Dei de salute nostra profunda eius sapientia & providentia, potentia & iustitia bonitas & misericordia: ideoque invitatur ingredi eum animi demissione & mentis gratitudine arcanum illud mysterium prædestinationis æternæ, decernentis ad eum potenter, adeoque sapienter & piè, de liberatione nostra. Illud Sanctuarium, sive Sanctum Sanctorum possumus ingredi prævio lumine Dei, & aperire per clavem fidei sibi possumus, tamquam in Thesauro abscondito, detegere & cernere divitias gratiæ & salutis nobis præparatas divini benignitatis, & in illis divitiis animum affectumque includere, cum adoratione cælestis misericordiæ, & amorosa gratiarum actione. Sed hæc factis de prioro puncto, de prædestinatione incarnationis Filii Dei & redemptionis nostræ.

Quantum ad secundum, dicebamus ab initio Pars II. sæculi præcessisse aliqua symbola & figuras huius mysterii, quorum nonnulla hic latius posset declarari. Sed quoniam hac de re variis in tractatibus sparsim à nobis mentio facta est, & passim occurrunt, sufficit nobis eas compendiosè & obiter indicare. Primum in statu innocentie *Fons Paradisi, figuris* ascendens è terra & illam irrigans, figuram gessit Christi, Ecclesiam suam tamquam Paradisum irrigantis, quando de terra sumplit originem per incarnationem, qui antea erat *Fons vite, verbum Dei in excelsis*. Exinde tot plantæ odoriferae & fructiferae exsurrexerunt, tot Sanctorum gemina puvulula, in celum ulque meritorum verticem erigunt. Ex illo fonte nobis fluxerunt aquæ salutis, aquæ redemptionis, aquæ consolationis, aquæ devotionis, aquæ salientes in vitam æternam, ut aliibi demonstrati est Ulterius. *Lignum vite* Christi quoque designat, & cruceus eius, aqua nobis fluit sanitas & vita, sæpe docent SS. Patres. Denique in formatione Evæ è latere Adæ dormientis præcessisse Ecclesiæ typum ædificandæ Ecclesiæ è latere Christi in cruce soporati, quando fluxere Sanguis & Aqua Sacramentorum primariorum symbola, communis est Sanctorum Doctorum sententia. Atque etiam tunc in sopore extatico mysterium incarnationis Adamum cognovisse multi censent. Hæc breviter quoad statum innocentie.

Secundo in statu legis naturæ præcessit figura Passionis Christi, & periculum salvationis nostræ, in statu in Arca Noe, quam variè huic recte dixeris *Offium* applicat. Atque rursus huic recte dixeris *Offium* Arce à latere fabricatam, lateris Christi vulnus præsi-

Part II. De incarnatione nationis mysterio. ab initio figuris præsentibus. In statu innocentie. Eccl. x. 2. 3. In statu legis naturæ. Offium. 2. 3. 4.

- 2. praesignasse, quod est Ostrum quo ingredimur ad vitam & salutem, & quo liberamur à diluvio inundante. Sic & Arcus extensus in signum foederis (Noë egrediente post diluvium ex Arca) Christum variis in cruce livoribus & coloribus depictum, & extensum in symbolum aeterni foederis, designabat. Praeterea sacrificium Abrahæ, quo voluit Isaacum immolare alligatum, & lignis impositum.
- 3. Nota etiam est Scala Jacob, tamquam typus incarnationis Dominicae, ut supra attigimus.
- 4. Denique totus ipse Isaac, totus Jacob à Patre benedictus, totus Ioseph polymita veste indutus, postea venditus, demum exaltatus & sceptro ornatus, figuram gessere Salvatoris, ut nō sit opus hic proluxa dissertatione, sed piā tantam consideratione. Typum quoque Christi gessisse Melchisedec, declarat Apostolus.

3. Tertiò in lege Moysis, atque in edificatione populi ex Aegypto, ubique occurrent figuræ adventus Christi ad liberationem nostram. attende Virgam Moysis, attende ejus mantum prosum ac mox sanam, attende Rubum, attende Petram Israēlitas subsequenter, attende Serpentem exaltatum in deserto, & sexcenta alia: ubique typus Christi & virtus ejus agnoscitur. Et licet fides in Christum non fuerit explicita tunc, nisi in paucis, debuit tamen fides implicita in omnibus recipiri qui justificabantur, quia non nisi per fidem Christi Mediatoris justificabantur. Denique, quicquid in templo antiquo fuit, typicum fuit ad Christum designandum, sive Propitiatorium quod utrumque respiciant Cherubim, sive Arca foederis, sive altare, sive Victimæ & Holocausta sive ipsum Templum & Velam ejus, ut insinuat Apostolus. Et certe ideo voluit tardare Christus, nec tam cito advenire, ut quanto major eratis qui expectabatur, tanto cum præconiū longior ferres præcederet, qui variis signis, figuris, & oraculis, mentibus hominum cum representarent per multam seriem temporum & annorum. Quapropter per tot sacrificia & caeremonialia templi antiqui Christum praefigurantia & promittentia instructabatur genus humanum ad fidem futuri Mediatoris, & initiabatur ad futurum sacrificium in ara

1. *In lege Moysis*

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

2. *Hebr. 9. & 10.*

3. *Isa. 53. 3.* operis mora nos capaciores sua vocationis efficit, ut quod multis signis, vocibus, & mysterijs, fuerat nuntiatum, his diebus Evangelij non foret ambiguum. Sic nimirum multa velut praeludia præcesserunt, antequam sonaret hora redemptionis nostræ in qua consummanda erant omnia præcedentia signa. Propterea etiam tempus adventus Christi vocatur *Plenitudo temporis*, quia tunc impletæ sunt caeremonia & figuræ omnes legales, simulque divinae promissiones, cum plenitudine donorum & gratiarum huic temporis adservatarum. Hæc de secundo puncto, quæ amplificari possunt ex variis figuris, secundum doctrinam SS. Patrum.

Quantum ad tertium, illud maxime textum nostrum concernit, in quo dicitur: *Sicut locutus est per os Sanctorum, qui à saeculo sunt Prophetarum ejus.* Ubi primò advertendum, verum esse quod dixit S. Petrus. *Spiritus sancto inspirati, locuti sunt Sancti Dei homines*, hoc est impulsu Deo nam celestis Numinis vi & lumine impellebatur mens Prophetarum ad prænuiciandum & pronuiciandum divina oracula: non ad libitum & voluntatem propriam, sed ipsius Dei. Ipsi enim erant *Os Dei*, Hinc & suis Oraculis hoc eelogium præferunt. *Os Domini locutus est Spiritus sanctus erat scriba, & lingua eorum Calamus scribae resloster scribens.* Quapropter Sacram Scripturam dicere solebat S. Antiorius esse *Epistolam de caelo ad homines missam.* Cui conforme est quod dicit Apostolus. *Frateres quacunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt ut per patientiam et consolationem scripturarum spem habeamus.* Item futuræ felicitæ gloriæ & æternæ vitæ, promissæ in scripturis sacris ab eo qui eas dictavit Hagiographis Scriptoibus, & per eorum manus ad nos transmissit. Quapropter quo spiritu scriptæ sunt & dictatæ, eo spiritu legi, eo spiritu audiri debent. eoque spiritu intelligi, ut nos dirigant in viam æternitatis. Quod & S. Petrus adiungit. *Hæc sunt firmiores prophetarum sermonem, sive firmissimum, firmoitemque omni scientiâ, demonstratiõe, & visione sensiram, & quovis testimonio oculari & aurito. Cuius benefactis attendentes, quasi lucerna lucens in caliginoso loco, donec dies illuceat. Et lucifer oratur in cordibus vestris. Hic mundus, & hæc vita nostra, caliginosus locus est, & fordidos, ac lubricus, in quo impingere, aberrare, labi facile contingit, nisi sequamur & attendamus ad lucernam verbi Dei, & ad verbum fidei, quod nobis necessarium est ad iter præmonstrandum, donec tandem peringamus ad lucem perfectam & diem vilionis beatificæ in gloria, quando nox non erit amplius. Oracula ergo & monita Prophetarum, ac aliorum Scriptorum Hagiographorum, Apostolorum scilicet & Evangelistarum, maximi facienda sunt, sicut maximi faciebat S. Carolus Borromeus, qui flexis genibus & detecto capite solebat scripturam sacram legere attentissime & devotissime, tanquam verbum quod os Domini locutum est, & ad nos transmissit è caelo.*

Advertendum secundo, quod dicit: *Sicut locutus est per os Sanctorum*, non dicit per os Sanctorum, sed per os, quia licet diversis populis, diversisque temporibus, per diversa oracula & symbola locuti sint Prophetæ, uno tamen ore omnes locuti sunt, & eadem docuerunt, concordique voce & animo de Christo Filio Dei, deque ejus incarnatione, & de salute nostrâ prænuiciaverunt. Quo quidem monemur & nos una fide in Deum credere, & unanimes uno ore eum honorificare, unoq; humero ei servire, ac concordî zelo ejus gloriam procurare, quocumque in statu constituti simus. Sic

Mysterijs incarnationis prophetia prænuiciata ostendit. Nota 1. 2. Pet. 1. 1. 2. Pet. 1. 1. 2. Pet. 1. 1. 2. Pet. 1. 1. 2. Pet. 1. 1. 2. Pet. 1. 1.

2. Pet. 2.

NOTA 2.

hæc locutus sit Dominus per os Basili, Antonii, Augustini, Benedicti, Bernardi, Domini, Francisci, Ignatii, & aliorum Sanctorum, varia quæ ad salu-tem & perfectionem ducunt; ipsi tamen, quia Os Domini sunt, ad nihil aliud tendunt, quam ut unanimes uno ore omnes Deum honorificent, & unice ejus gloriam procurent, quibus libet tandem mo-mentis in id tendant. Ipsi ergo merito Os Domini can-entur, & tamquam ejus personam representantes sunt audiendi, quia de his & similibus scriptum est: *Si separa veru pretiosum à vili, quasi os meum erit. Os eorum qui proximos convertunt est quasi os Dei, quia similes sunt Christo, qui est os & Verbum Pa-tris, & ideo venit ut homines converteret: Vili est emundus præfens, pretiosa est anima, qui ergo pre-tiosum à vili separat. Os Domini vocatur, quia per eum Deus verbum suum exierit, qui loquendo vitam ab amore præfens facili evellit, ait Sanctus Gregorius 18. Moral. cap. 23.*

Rever. 15.

NOTA 3.

Advertendum tertio, quod is qui aperuit os Pro-phetarum, ut loqueretur per eos, nunc venit ut a-periat os suum, & per se ipsum loquatur quæ ad salu-tem nostrâ perinent. Hoc notat S. Augustinus ex-plicans sermonem Domini in monte, ubi dicitur Matth. Cum jadisisset accesserunt ad eum discipuli o-mnes, & aperiens os suum docebat eos, dicens: Beati pa-teres spiritus. Forè mysterium non vacat, inquit S. Au-gustinus, quod jam aperire dicitur os suum, quod ipse in lege veteri aperire soleret ora Prophetarum. Ape-ruit ergo os suum veniens in hunc mundum, ad aperiri & lucidius edocendam veritatem, & my-steria abscondita à sæculis. Quo spectat id quod apud Isaiam dicit. Sciet nomen meum populus meus in die illa, quia ego qui loquebar, ecce ad sum. Propterea etiam Apostolicus fiscalloquitur Hebræos initio epi-stolæ suæ: Multi factam multisque modis Deo lo-quenti Patribus in Prophetis, novissimè nobis lo-que-nti in Filio, quem constituit hæredem universorum, per quem facti & sæculi. Qui olim multis modis per varias figuras & visiones Prophetas docuit, & per illos populi eruditur mirè rudem, Ezechiel appa-rens in curru Cherubico, Isaiæ in Throno excelso. Hieremæ in Virga vigilante & olla succenta, Za-chariæ & aliis Prophetis in multis aliis formis: tan-dem in fine sæculorum propriam personam Filii nos voluit erudire, & per Verbum suum nobis lo-qui, per Sapientiam æternam jam incarnatam nos docere, & offendere: & apertissime verissima esse quæ paulo obfcurius videbantur dixisse Prophetæ.

Isaiæ 52.

NOTA 4.

Advertendum quarto, Prophetas hic vocari Sanctos, quia ferè antiquitus Prophetia juncta fuit Sanctitati, licet illi non sit allegata: cum enim sit gratia gratis data, & non necessario gratum faci-ens, etiam quandoque improbis fuit commu-nicata. Patet in Baalam qui cum iter ad maledi-ctionem pronuntiandam contra populum Israel, coactus est benedicere ei, spiritu & numine divi-no ad id impellente. Ac de Christo nunc egre-giam Prophetiam pronuntiavit, de quæ ejus victo-

Proph-
etia etiam
improbis
commu-
nicata

ria Seregro: *Orietur stella ex Jacob, & confurgens Virga de Israel, & percussit Ducez Moab. Quod clar-issimè vertit Chaldaeus de Christo: Confurget Rex de domo Jacob, & ungetur Christus de domo Israel, & occidet Principes Moab, & dominabitur omnium fi-liorum hominum. Sic etiam intelligunt passim San-cti Patres. Non absimiliter Carphas dicitur propheta-isse cum dixit: *Expedit ut unus homo moriatur pro populo.* Manifestè quoque dicit Dominus: *Muli in illa die dicent: Domine, nomen tuum in nomine tuo proph-eta-vimus.* Et dicitur eis: *Autem dico vobis, nescio vos.* Patet ergo quod Prophetia, quandoque etiam im-probis fuerit communicata, quamvis ordinarie Prophetas & Hagiographos Scriptores Sanctos fuisse non dubitemus, præter Salomonem, de quo finis est incertus.*

Num 24.

Isaiæ. 11.

Matt. 7.

Postremo advertendum quod hic dicitur, Da-minum locutum esse à sæculo per os Sanctorum Pro-phetarum, intelligi posse illud, à sæculo, ut idem sit quod ab antiquis & præcis temporibus hoc passim sic explicant factarum litterarum Interpretes: Ni-hil tamen etiam verat dicere, semper ab initio sæ-culi al quam de Christo Prophetiam fuisse. Nam in primis diximus supra de Adamo, non sine spiri-tu Prophetiæ extitisse à sapore suo, & dixisse de Eva: *Hec nunc os ad ossibus meis & caro de carne mea, & habitabit Virago, quia de viro sumptus est, Quapropter relinquet homo Patrem & Matrem, & adhærebit uxori suæ, &c.* Et olim de hac re agens A-postolus ait: *Sacramentum hoc magnum est, ego au-tem dico in Christo & Ecclesia.* Ergo Adam tunc Christum cognovit, & de illo quamvis obfcurè prophetavit. Atque etiam nonnulli asserunt eum rectè intellexisse illud dictum ad serpente: *Inimi-citias ponam inter te & mulierem, inter semen illius & semina tuum, ubi Christus è muliere oriundus designatur, contritus caput serpentis. Atque ideo putant nomen, Eva, mulieris tunc dedisse, quod est idem quod Mater viventium, quia ex muliere oriundus erat Christus, qui vitam & red-emptionem erat allaturus post mortem commu-nicant. Dedit ergo hoc nomen uxori suæ autu-mant non sine Spiritus Prophetici impulsu, ut in memoriam revocaret vitam sibi per Christum ef-ferendam. Ulterius septimus ab Adam Enoch pro-phetavit de Christo teste Iuda in Epistola: *Ego veni-erit Dominus in sanctis millibus suis facere judicium contra omnes.* Non desunt etiam Prophetæ spiritus in Noë, sicut nec in Melchisedec, in Abraham, Isaac, Jacob. Sic ab initio sæculi semper aliqui fue-runt Prophetæ, & aliquæ de Christo Prophetiæ.*

NOTA 5.

Gen. 2.

Ephes. 5.

Gen. 3.

Quin immò dixerit nonnulli, Sybillam Babylo-niam fuisse unam ex uxori-bus Filiorum Noë: hæc autem de Christo prophetavit, dicitur se cum marito in arca fuisse l. i. Oraculorum Sibyllino-rum. Sed hoc incertum & suspectum est, putatur-que additum ab aliquo, ad antiquitatem & aucto-ritatem illi Oraculorum libro conciliandam, locutus nec ullam autè Moysen extitisse Sybillam docti est.

Deus et-
iam per
Sibyllas
de Incar-
natione
filii sui
locutus

viri autumant. Interim hoc hic cetero generaliter dicere possumus, quod Deus de incarnatione Filij sui & redemptione nostra locutus est non solum per os Sanchlorum, qui à saeculo sunt Prophetarum eius, sed etiam per os quarundam Sybillarum, Virginum ex Genilibus oratarum, & Prophetissarum, siue Spiritu Propheticò præditarum, ad convincendos ipsos Gentiles: Recensentur autem numero decem, & de earum carminibus, & fide, agit Clemens Alexandrinus libro 6. Stromatum Lactantius libro 4. de veritate sententia. Agustinus 18. de civitate Dei cap. 23. Constantinus Magnus in oratione ad Sanctum cæterum. Hæfichius in vitis Philosophorum, Eusebius, & alij antiqui historici: Erant nempè potestatis divina, ad futurarum verum certiore confensum, non solum per peculiares suos ministros futura prædicere, sed ad id etiam alienigenis sui. Perinde ac musicus gratum decantans carmen, super vacantes quoque percurrat pleetro Chordas, aut ornatus gratia, supra eas quæ ex usu sunt etiam alias adiecit Ceteris. Patres ad confundendos infideles usi sunt Sybillarum versibus, quasi lapidibus et torrente desumptis ad percutiendum frontem Golie. Quapropter hic etiam postumus dicere, fecisse Deum redemptionem, sicut sententia est per os Prophetissarum iuravit. Quæ etiam Prophetissæ non defuerunt in Israël, ut patet in Debhora & Anna Matre Samuclis, & Maria sorore Moylis, quæ Prophetica cantica ediderunt futuram redemptionem hanc prædicentia.

LECTIO VI BIPARTITA.

Thema Salutem ex inimicis nostris, de manu omnium qui oderunt nos. Luc. 1.

PAR. II. Docet, lo- rum libe- rarunt. gessisse fi- guram Christi. Isai. 10. i. Mach. 3. Moyles. Iosue.

Dixit Dominus Isaiæ 10. Clamabunt ad Dominum à facie tribulationis, & miset eu Salvatorem qui liberet eos. Id certè verum est & Propugnatorem qui liberet eos. Id certè verum fuit, quoties populus Israël ad Deum corde convectus clamavit, ab inimicis oppressus. Hinc tot victoriae celebres per eos quos Dominus misit, in quorum manum directa est salus. Clamavit populus in Aegypto, & missus est Moyles, qui liberaret & salvaret eos de manu eorum qui oderant eos. Mortuus est Moyles, & missus est Josue, ad cuius etiam vocem. Stetit Sol, ut de inimicis plenius triumpharet, & hic etiam dicitur est Saluator: miraque Deus per eum operatus est, ut salutem daret populo suo ex inimicis, & de manu omnium qui oderant eos: nam & muros Jericho demolit: est solo sonitu tubarum, præcedente arca Domini per circuitum murorum. Postea missus est & Barac, qui pugnavit contra Reges Chanaan, & adeo admirabilem victoriam reportavit, ut dicatur: De celo dimicatum est contra eos, stella manantes in ordine & cursu suo adversus Sijaram pugnaverunt. Sic libetatus est rursum populus ab i-

nimicis de manu omnium qui oderant eos. Uterius electus est Gedeon, qui dixit ad Deum: si sal- Gedeon: um facis per manum meam Israël, sicut locutus Iud. 6. es, ponam hoc vellus lana in area, si ros in solo vellere fuerit: & in omni terra siccatus, sicut quod per manum meam sicut locutus es, liberabo Israël. Factumque est ita, & de nocte confurgens expellere vellere concham rore implevit. Dixitque rursus ad Deum: Ne irascatur furor tuus contra me, si adhuc semel tentaveris, signum quæ eris in vellere. Oro ut solum vellus siccum sit, & omni terra rore madens. Fecitque Deus nocte illa ut postula verat, & fuit siccitas in solo vellere, & ros in omni terra. Iudicum 7. Quam vero inclytam vultus Gedeon de hostibus victoriam per trecentos viros logenas & tribus gestantes, notum est ex cap. septimo Iudicum. Videro Sampsonem, Iephthe, & alios Duces populi, quos Deus destinavit ut plebi salutem darent ex inimicis, & liberarent de manu eorum qui oderant eos. In his ergo omnibus verum fuit: Clamabunt ad Dominum à facie tribulationis, & miset eu Salvatorem qui liberet eos. Sicutiam per Ezechielem communicatur Liberabo populum meum de manu vestra, neque reverti ultra in manibus vestris ad prædandum.

Hic porro omnes Salvatores & Propugnatores populum liberantes figuram gessere Christi, & salus illa temporalis designabat salutem æternam quam erat allaturus. Propterea moriens, & in Christum Salvatorem fidei oculos figens Patriarcha & Propheta Jacob, dixit: Expectabo salutare Gen 49. tuum Domine. Ubi Paraphrasis Chaldaica habet: Non expectabo salutare Gedeon filij Iosue, quæ est salus temporalis, neque salutare Sampson filij Davides, quæ est salus transitoria, sed resurrectionem Filij David, qui est noster, & salus nostra. Verè tu, o Christe, nos, Moyses, qui postquam infans in fideiella iuncea, hoc est in fœno & præsepio expolitus fuisti, venisti in ætate matura cum Virga potentia, ut educes nos de manu & servitute Aegyptiaca; qui & orans in monte extensis manibus dedisti nobis salutem & victoriam ab omnibus inimicis, & de manu omnium qui oderant nos, eruiti. Tu es noster Josue, quando quidem hoc nomen idem est quod Iosue & Saluator: propterea inditum à Moyse, cum antea vocaretur Osæ, ut non solum gessisset, sed & nomine referret, destinatus ad salutem populi. Tu facis nos transire Jordanem sicco pede, & subversis hostibus, terræ promissæ partem nobis obtingentem distribuis. Tu muros Jericho nobis subvertis, & adversarias potestates, ac munitiones confundis. Tu præcipis Soli & Lunæ, ut cooperentur victoriæ ac salutis nostræ, ut cruanur de manu omnium qui oderunt nos. Tu nossem Gedeon, in tua manu directa est salus nostra: cum vellere & rore, cum vellere anguinæ innocentia, & rore celestis doctrinæ & gratiæ, quæ cum prius vellus Judæicæ synagogæ humectasset, postea exsiccatus & reprobus Judæis humectavit. fecundavitque: univ-

Gedeon.

victoriam

verfam gentilitatis Aream. Tibi salutem & victo-
riam adscribimus & inclinamus: Domino & Ge-
deoni, qui primus corporis tui vase contrito hinc
admirabili perfrinxisti oculos hostium, & sonitu
tubæ in nocte clangente eos perterruit, ac sic li-
berasti nos de manu omnium qui oderunt nos. Tu
quoque nos feceris Sampson, qui sævum catulum
leonis dilexisti in monte Calvarie, & eduxisti
mel & favur de ejus ore; quia Mortem ipsam in-
teremisti, & nobis suavem reddidisti, salutisque
januam effecisti. Tu portas Gafæ, hoc est infero-
rum vèctes, confregisti, & resurgens in montem
tulisti eas, inferni & mortis victor. Tu plures occi-
disti moriens, quam vivens, occidisti scilicet ut mo-
rerentur peccato, & viverent iustitie, sicque salu-
tem allequerentur, quos autem Sampson occidit,
perierunt cum Dagon Deo suo, everso ejus tem-
plo.

PARS II. **I**taque salutem dedit ex inimicis nostris, & de
Qui sint
inimici à
quibus
per Chri-
stum li-
beramur.
R. II.

Damones quid eis mali intulimus? Nihil planè Sed quia ode-
runt Deum, & illi nocere non possunt, conantur ei
nocere in sua prima creatura: & imagine. Sicut
si quis Patrifamilias nocementum interre nequit,
ejus agnis vel possessioni, vel Filijs, nocementum
parat, sic fe gerit & Dæmon, dum homini-
bus iustus adversatur, & illis orat. Hanc vindic-
tam exilimam in Deum retorqueti, dum homi-
nem ad imaginem Dei factum perimit, dumque
coronam ei admittit. Sic nostris gaudet malis, no-
stris se enigiaturat ruinis, nostris patitur vulne-
ribus, nostrum sinit sanguinem, nostra vivit ex-
morte, & hominum damnium suum putat lucrum;
cum non nisi majorem damnationem acquirat ex
societate pereuntium, sicut ignis major exardescit
ex acumulatione lignorum. O insanabile odium
quo fuit Dæmon, quodque semper crescit à sex-
millibus annorum! Nec unquam quietum ipsum
finit, quia licet myriades animarum ad perditionem
non induxerit, non ei adhuc sufficit, sed fiduciam
habet quod Jordanis infuset in os ejus, hoc est, sperat
abfoderet omnes Christianos, omnes baptizatos,
qui per Jordanem significantur, quia ibi cepit
Christi baptismus. Hic est ergo ille qui per anto-
nomasiam MALIGNUS nuncupatur, hoc est, se-
cundum nonnullorum interpretationem, malo igne
succensus; quo & alios succendere nititur.
Est enim ipse succensus non solum igne inferni,
quia ei poenam æternam malitie est ordinatus;
sed & igne iuperbia maximæ, cujus fumus & cal-
ligo contra Deum ascendit cum scintillis blasphemie,
de quo illud interpretari possimus: Super-

Isak 73.

bia eorum qui se oderunt ascendit semper. Est etiam
succensus igne odij & invidia in hominem non
minus quam Cain in Abelem, aut quam Esau in
Fratrem suum Jacob. Quia enim Homo in ejus suc-
cedit benedictionem & hereditatem, ex qua occi-
dit propter superbiam & iracundiam, hanc omni-
no invidet homini, & furorem suum in eum effun-
debat parat, ut ab hac benedictione & hereditate
excludat; sicut Jacob odio profectus est Fratrem,
quia paternam præripuerat benedictionem, quan-
tamen profanus venderat. Ab illo quoque prodiit
tamquam maligno succensore, seu incensore, om-
ne odium, omnis invidia, omnis malignitas & per-
veritas, quæ inter homines reperitur, aut in fi-
nem usque sæculi perierit; sunt enim scintille
ab ejus pessimo igne prodeuntes: Et de illo scrip-
tum est: *Halitus ejus prunas ardere facit*, quia pes-
simum ignem iniqua sua suggestione quasi suffla-
tu inter homines succendit, quo hic ardeant, in-
feliciter, ut postmodum in ejus consortio eter-
num. Quare.

Respondéo secundo per inimicos à quibus nos
venit Christus liberare, intelligi non solum Dæ-
mones, sed & ejus ministros, impios scilicet qui
Sanctis iugiter adversantur, dicunturque membra
Diaboli, sicut piji dicuntur membra Christi. Atque
iterum hi representantur per Esau reprobum, sicut
illi per Jacob benedictum & electum, sicut expli-
cat S. Augustinus serm. 28. de temp. ubi sic ait: *Sicut
duo parvuli in utero collidebantur, sic in utero Eccle-
sie duo populi ad versantur. Si enim aut soli boni, aut
soli mali essent, unus populus foret: quia vero in Eccle-
sia & boni sunt mali quasi in ventre spiritali. Rebec-
ca duo populi colliduntur, humiles scilicet & superbi,
casti & adulteri, mansueti & iracundi, benigni
& invidi, misericordes & cupidæ. Boni enim lucra-
ri volunt malos mali extinguere bonos. De uno Isaac
femine Esau & Jacob nascuntur, de uno baptismo
Salvatoris & Ecclesie utero populus Christianus pro-
creatur, qui tamen pro morum diversitate, sicut Esau
& Jacob, in duas partes dividitur. Cum autem
Rebecca molestantur ex puerorum collisione non susti-
neret, sed diceret: *Hic futurum erat, quid necesse fuit
concipere? Est Dominus, Dna gentes in utero tuo sunt:
& duo populi de ventre tuo dividantur, & popu-
lus populum superabit, & major serviat minori.*
Majori nomine mali intelliguntur, quia semper oo-
rum major est numerus. Nam sic videtur litteram Ja-
cobo Esau servivisse scriptura non memorat. Si autem
spiritualiter accipiatur, facile intelligitur major bo-
ni servare, non obsequando, sed persequendo. Quomodo
ergo mali serviant bonis? quomodo persecutores, mali ho-
minibus? quomodo lima ferro, quomodo panibus, nisi ser-
vando surnalia, quomodo in fornace, artifices pa-
leas, servit aurum? *ibi palea consumitur, aurum proba-
tur. Non ergo gloriantur mali quod bonis tribulatio-
nes immiserint; quia cum illos persequuntur corpore,
seipsos occidere probantur in mente. Hactenus Augu-
stinus.**

Job. 4. d.

R. 2.

Quomodo

Q. 3.

Licet

Licet ergo Deus non velit semper omnes inimicos tollere, dat tamen gratiam eos superandi, & efficit ut nobis profint ad salutem & meritum. Sic semper manit aliquis Sefubaus inter Filios Israel, Deo ita disponente, ad ignariam Judaeorum repellendam, ut scilicet scirent inter se habitare aliquos, quos timere & propter quos vigilare oporteret. Nos quoque scire debemus semper aliquem nobis aduersaturum, ut probemur; Deum vero de manu omnium nos tandem liberare velle, ut probati coronam & remunerationem ampliozem consequamur. Sic tandem salutem nobis dabit ex inimicis nostris, & de manu omnium qui oderunt nos, si in eum fiduciam cum patientia jaciamus.

Be. 3.
Inimici nostri sunt

inimicos nostros esse vitia ac pravas inclinationes nostras, sive passiones vitiosas, quibus Satan nosmetiplos turbat & impugnat. De nobis enim sumit quo nobis aduersetur ipsi, & deinde Deo; sicque diligendo iniquitatem, fit ut odiamus animam nostram, qua nobis nihil deberet esse charius & pretiosius: *Quare persuasi me contrarium tibi, & factus sum mihi metipsum graui,* inquit Job: *Cur non tollis peccatum meum, & quare non auferis iniquitatem meam?* Qui peccat, aduersatur Deo, aduersatur & sibi, quia conscientia remordente sibi fit grauis & tædiolus: *Peccatum meum contra me est semper.* Id vero contingit, quia aduersario consentit, dum suis obtemperat passionibus & vitijs. Habet ergo Satan varias cohortes, variosque Duces, quibus continuo aduersum nos bellum ciet. In hoc bello suscitatur Ducem ipsam Superbiam cum suis annexis militibus arrogantia, yana gloria, iactantia, præsumptione, ingratitude, rebellione & duri superbi cordis, inobedientia, elatione mentis, & plurimis alijs. Contra alios suscitatur Ducem ipsam Avaritiam cum suis militibus pessimis, iniustitia furro, rapina, violentia, amore terrenorum, neglectu celestium, iniquitudine cordis & mentis, usura, fraude, mendacio, immittit cordiam pauperes, inferiorum sibi oppressionem obduratione, yana fiducia in opibus & similibus. In quibusdam aliter belligerat, suscitando luxuriam cum gula, tamquam fortes Duces magnam secum cohortem habentes. Luxuriam enim sequuntur turpiliquium, oscula, tactus, fornicatio, incestus, aduicium, pollutio iniqua, delectatio pessima, & alia nefanda. Sic & Guam sequitur hebetudo mentis & corporis, immunditia & faditas, Dei obliuio & sumptius per ebrietatem, iuramenta & rixæ; pleraque alia vitia noscentur esse de ejus sequela & societate. Ulterius bellum gerit Dæmon suscitando in nobis, per quam multorum animas perdit, & innumens vitijs opprimat. Huic enim se socios adjungunt, gaudium de malo proximi, dolor de ejus bono, odium rixæ, iudicium temerarium, susurratio, detractio, maledictio, & sexcenta alia vitia. Similiter dicendum de alijs vitijs capitalibus, *Id est*, aecidia, quibus

Iob. 7.

Psal. 50.

Varij duces Satani belli.

etiam multos oppugnat Satan, habentque suos milites & cohortem tamquam Duces conspirantes in nostram perniciem, nisi nobis aduigilemus, & auxilium imploremus.

Propterea dicebat S. Bernardus ser. super Missus hom. 4. *Veni Domine Iesu, aufer stantiala de regno tuo, quod est anima mea, ne tu regnes in ea. Venit enim avaritia & vendicat sibi in me pedem, iactantia cupit dominari tibi, luxuria dicit: ego regnabo, ambitio, detractio, iracundia, invidia certant in me ipso de me ipso, cuius ego potissimum esse videar. Ego autem quantum vultu resisto, renitor quantum iuro, Dominum meum Iesum reclamo, ipsum defendo, quia ipsum me iure agnosco. Ipsum mihi Deum ipsum mihi Dominum teno, & dico: Non habeo Regem nisi Dominum. Veni ergo Domine, disperge illos in virtute tua, & regnabis in me, quia tu es ipse Rex meus & Deus meus, qui mandas salutes Jacob.* Hæc S. Augustinus Bernardus apte ad nostrum propositum.

Veni ergo Christus Dominus, ut salutem nobis donet ex omnibus his inimicis nostris, ut canit Zacharias, hoc est, ut gratiam impertiar ad superanda omnia vitia ista, & perverlas passiones, pravaque habitus, quibus colligati jacebant Filij Adam gementes cum Phæte, & dicentes: *Laborem in gemis meo* sive defatigatum sum suspirando per singulas tribulationum noctes. *Turbatus est a furore oculus meus.* Propter fuorem & acerbitatem inimicorum meorum turbati sunt oculi mei, caligantes præ lachrymarum copia. *Et in veterari inter inimicos meos.* Quali dicat Inter inimicos meos confiteleo, ac indignor & doleo quodjam fenueum, & anima mea hostes, Demones, vitia, pravaque habitus non vicerim. Hæc autem omnia nunc possunt Filij Adæ superare per gratiam Christi, omnia, inquam, suæ aduersantia filij; unde eorum culpa est & foecordia, si adhuc hereant in vitijs & peccatis suis, consentientes hostibus & passionibus perverlis. Quapropter illud Baruch eos debet excitare ad totiter vitijs, & hostium viribus resistendum, & se ab eorum captivitate & vinculis erudum: *Quis est Israel, quod in terra inimicorum est in veterari in terra aliena cetera quatuordecim es cum mortuus deperatus es cum descendenti in infernum? Dico: quis est fontem sapientie, nam si in via Det amens, utique in pace sempiterna. Dico: ubi sit prudentia, ubi sit virtus, ubi sit intellectus, ut scias simul ubi sit lumen oculorum & pax.*

Ps. 6.

Baruc. 3.

Notandum porro, quod hic dicitur Christum nos velle liberare de manu omnium qui oderunt nos, quia non sufficit nos aliqua vitia superare, & de manibus hostis liberos esse. Si unum peccatum nos tenet, id sufficit hosti: sicut & Aucupij, quod per unguem avem teneat. Omnia ergo vincula ejus penitus sunt dissolvenda per Christi oblatam gratiam, ut perfectè cum illa nostram operemur salutem, & alicquamur promissam libertatem.

Nota.

Quam

Quam quidem libertatem nemo debet desperare, quia quilibet anima quamvis onerata vitij, peccatis in re tita, capta illecebris, exilio captiva, corpore carcerala, luto haerens, infixa limo, affixa membris, confixa curis, dilenta negotijs, contracta timoribus, afflicta dolobus, erroribus vaga, sollicitudinibus anxia, suspitionibus inquieta, & postremo advena in terra inimicorum, juxta Prophetæ vocem, cotinuatam cum mortuis, deputata cum his qui in inferno sunt: tamen habet unde respirare in spem veniæ, in spem misericordiæ queat, imò unde audeat aspirare ad nuptias Verbi, cum Deo inire fœdus societatis, suave jugum amoris cum Rege ducere Angelorum, Italoquitur S. Bernardus ferm. 83. in Cantica.

LECTIO VII. BIPARTITA.

Thema. Ad faciendam misericordiam cum Patribus nostris & memorari testamenti sui sancti. Luc. 1.

De misericordia Dei cum Patribus nostris.

Causa adventus Messie & Redemptionis per incarnationis divinæ & redemptionis nostræ tamquam maximum omnium beneficium, non esse adscribendum humanis aliquibus meritis, sed in immensam Dei misericordiam esse referendum. Quod ipsum passim sacra Scriptura significat, tam antiqua, quam nova. Ideo David antiquitus oculum lumine prophetico illustratum in hoc mysterium quasi jam peractum figens, canit: Notum fecit Dominus salutare suum, & recordatus misericordie suæ, & virtutis suæ domus Israel Cui novitamenti præcentrix Maria ex Davidica progente orta concinit: In capite israel Puerum suum, recordatus misericordie suæ. Ultimæ autem voci concordat Zacharias, & musicum quoddam Trio efficit, dum hic subiungit: Ad faciendam misericordiam cum Patribus nostris, & memorari testamenti sui sancti. Hanc vero harmoniam audivit S. Paulus unde sæpè in suis epistolis repetit, quod non ex operibus iustitiæ quas fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit: quodque propter nimiam charitatem quâ dilexit nos, misit filium suum unigenitum, natum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret, & adoptionem filiorum reciperemus. Id autem fecit Deus qui dives est in misericordia, ut ostendat gratia suâ, in bonitate super nos in Christo Iesu, ait idem Apostolus.

Quantum ad primum, sæpe cum cordis gratitudine hoc memorandum est: Mysterium scilicet incarnationis divinæ & redemptionis nostræ tamquam maximum omnium beneficium, non esse adscribendum humanis aliquibus meritis, sed in immensam Dei misericordiam esse referendum. Quod ipsum passim sacra Scriptura significat, tam antiqua, quam nova. Ideo David antiquitus oculum lumine prophetico illustratum in hoc mysterium quasi jam peractum figens, canit: Notum fecit Dominus salutare suum, & recordatus misericordie suæ, & virtutis suæ domus Israel Cui novitamenti præcentrix Maria ex Davidica progente orta concinit: In capite israel Puerum suum, recordatus misericordie suæ. Ultimæ autem voci concordat Zacharias, & musicum quoddam Trio efficit, dum hic subiungit: Ad faciendam misericordiam cum Patribus nostris, & memorari testamenti sui sancti. Hanc vero harmoniam audivit S. Paulus unde sæpè in suis epistolis repetit, quod non ex operibus iustitiæ quas fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit: quodque propter nimiam charitatem quâ dilexit nos, misit filium suum unigenitum, natum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret, & adoptionem filiorum reciperemus. Id autem fecit Deus qui dives est in misericordia, ut ostendat gratia suâ, in bonitate super nos in Christo Iesu, ait idem Apostolus.

Pf. 97.

Luc. 1.

Luc. 1.

Tit. 2.

Gal. 4.

Ephes. 2.

Sed quaestio est apud Theologos, an non Sancti

Patres, Patriarchæ scilicet & Prophetæ, alijque iusti antiqui, sua piâ vitâ, suis precibus & gemitibus in cœlum porrectis, meruerint incarnationis divinæ mysterium? An non Deipara Maria sanctitate & puritate suâ meruerit ut esset Mater Dei? An non Abraham fide & obedientiâ promeruit, ut ex semine suo Christus nasceretur, & connumeretur inter progenitores ejus: An non similiter David, ad quem promissio facta est, id promeruisse dicendus per suam pietatem, ob quam am dictus est, Vir secundum cor Dei?

Respondent uniformiter omnes Theologi, nullius merita potuisse de condigno promereri incarnationem divinam. Primo, quia secundum commune axioma Theologorum, Principium meriti, non cadit sub merito: Incarnatio autem est Principium omnis gratiæ omniumque meritorum que in hominibus reperta sunt; ideoque non cadit sub merito eorum. Secundo, quia merita hominum sunt inferioris ordinis, quam unio divinæ naturæ cum humana, quæ est divini cujusdam ordinis, longè sublimioris quam ut merita hominum illam possint attingere per condignitatem cum tali præmio, aut proportionem æqualem cum illo. Nihil enim sublimius cogitari potest, quam hominem fieri Deum, & divinitatem inesse personali illi communicari; quia hoc altius est, quam illi communicari & uniri per visionem aut fruitionem in beatitudine. Tertio, quia Incarnatio Christi est reformativa totius naturæ humanæ, & ideo non cadit sub merito alicujus hominis, singulari: quia bonum alicujus parti h. mortis, non potest esse causa boni totius naturæ. Triplex hæc ratio desumpta est ex S. Thoma 2. p. q. 2. art. 11. Ubi hæc expendent Theologi asserunt nec merita Angelorum, nec merita hominum in statu innocentie potuisse de condigno promereri, ut Deus fieret Homo, maxime ob secundam rationem, quia talis unio est altioris ordinis, quam merita cujuslibet creature.

Itaque hoc beneficium divinum omnia alia transcendens beneficia Dei erga creaturam, planè gratuitum est, ejus bonitati se committenti taliter homini, ejusque misericordiæ & dilectioni adscribendum. Quod quidem & prædestinatum est ab æternitate, & exhibitum est in tempore, ad faciendam misericordiam cum Patribus nostris, quæ & nos particeps effecimus, ut hic canit Zacharias.

Immo sublimitatem hujus mysterij considerantes nonnulli Theologi, quodque maxime gratitutum esse debeant, quia fons est & origo & radix omnis gratiæ hominibus datae, negarunt ullum hic meritum respectu illius reperiri, etiam meritum de congruo, ut nullo modo ex operibus, sed purissime & plenissime sit ex gratia. Et hoc quidem verum est, quantum ad prædestinationem & prædestinationem incarnationis, quia ita prædestinatum fuit, & prædestinatum ex meritis illius Dei gratiæ, bonitate, ac misericordiæ. Nihil tamen

An aliqui Sanctorum, mysterij divinæ incarnationis meruerint.

Nemo de condigno potest promereri ob tres causas

- 1. 2. 3.

Vide Suar 5 p. 2. a. 11. d. 10. sed 7. vctat

*Voluit tam-
men Deus
respicere
aliquid
meritum
hominum
de con-
gruo in
circum-
stantia
incarna-
tionis Ex-
emplum
in Abra-
ham.
Gen. 22.*

vetat dicere cum Sancti Thoma, & alijs Theologis, quantum ad incarnationis executionem, ac celebrationem, & alias circumstantias temporis, loci, personarumque, de quibus Christus natus est, voluisse Deum respicere aliquid meritum hominum de congruo, sive dispositionem aliquam ex parte eorum, ut admittit S. Thomas. Nec enim hoc obfuscat gratiam Dei, aut ejus imminuit beneficium & misericordiam; nec amore loquendi sacra Scriptura aut Sanctorum alienum est, sic dicere, sic docere.

Nempe congruum erat sive decens, Deum exaudire preces ardentes & gemitus iustorum ad se clamantium, ac desiderijs eorum satisfacere, benedictioneque speciali eos benedicere, qui fide & prompta obedientia sibi obsequerentur. Quapropter dicit Abraham: *Benedicentur in semine tuo omnes gentes, quia obedisti voci meae.* Hæc benedictio futura erat per Christum, quem promittebat futurum de semine Abraham. Ergo ibi propter obedientiam reperitur meritum quoddam de congruo, quo Abraham fietet tanta benedictionis hæret, ut, ex ipsius progenie Filius Dei carnem sumeret. Ut tamen quoque siue meritis hominum misericordiam suam magnam hinc adesse ostenderet, etiam de peccatoribus nasci dignatus est, ita ut dicit S. Hieronymus: *Notandum in genealogia salvatoris nullam sanctarum assumi mulierum, sed eas quas Scriptura reprehendit: ut qui propter peccatores natus de peccatoribus nascens, omnium peccata deleat. Ipse enim ille est solus sine peccato, de quo S. Fulgentius, lib. 2. ad Trasmonundum Regem c. 2. (agens de humana natura peccato corrupta) sic loquitur: Inquirendus fuit unus, cuius esset reformanda munere informanda lumine, confirmanda virtute: ut aequalitas æterna iustificaret impiam, in frueret insciam veritas, virtus firmaret invalidam.*

*In Daniele
de Pro-
pheta,
Dan. 9.*

Meritum quoque de congruo reperitur videtur in Daniele, ut acceleraretur Dei incarnatio, quem sic alloquitur Gabriel Archangelus, hujus mysticij Minister specialis: *Ab exordio precum tuarum ingressus est sermo, ego autem veni ut inducerem tibi quia Vir desideriorum es, tu ergo animadverte sermonem & intellige visionem Septuaginta hebdomadarum abbreviate sunt, ut finem accipiat peccatum, & adducatur iustitia sempiterna, & impletur visio, & propheta, & ungetur Sanctus sanctorum. Quasi dicat: Tu ferventes preces & gemitus obtulisti, ac desideria sancta pro abolendis peccati populis, quod per Christum fieri debere noveras. Quia ergo tu Vir desideriorum es hæc in te flagrans desiderio gloriae Dei, desiderio salutis hominum, desiderio liberationis populi tui, meritis de te audire decretum Dei de tempore adventus Christi. Ecce septuaginta hebdomades annorum (conficiebant annos 490.) definita sunt à Deo. Et cum potuisset plures statueret; tamen propter pravitas piorum supplicia & desideria, in cordetuo jam collecta, hoc breve tempus constituit, in quo per Christum pec-*

catum debetur satisfactio perfecta, quia ipse erit iustitia & redemptio, & sanctificatio, & ungetur tamquam Sanctus sanctorum, omnes sanctificans sanctitate copiosa, tamquam Fons & Principium sanctitatis omnis.

Sic & meritum de congruo præcesserat in Simeone iusto, ut responsum acciperet à Spiritu S. In Simeone visum se mortem, nisi videret Christum Dominum, & certior fieret ardentia desideria sua de incarnatione Filij Dei jam esse adimpleta; ipse enim magnopere expectaret redemptionem Israël, nec congruum erat suo ut fraudaretur desiderio. Fecit ergo Deus misericordiam cum Daniele, fecit misericordiam cum Simeone ostendens illis tempus quo illud adimplebatur. *Ostende nobis misericordiam tuam, & saluta eum da nobis.* Fecit autem hanc cum ipsis misericordiam, tamquam cum Patribus nostris, ob fidem eorum specialem, & ob fervorem desiderij eorum; ideoque meritum de congruo in ipsis adfuit, quod misericordiam istam attraheret, adeo pia nimirum petitio, adeo pia & fervens dispositio.

Similiter dicimus, quod David pietate sua de congruo promeruit, ut inter Progenitores Filij Ioannes, Dei censeretur, & Joannes Baptista, ut Præcursor Baptistæ, & Maria, ut Mater Dei exi-eret, quia & sanctitas Davidis, & Joannis à puero quid mconfervata innocentia, & Mariæ super omnes pu-eritas decens fuit dispositio, ut ille Progenitor Christi, iste ejus Præcursor, hæc ipsius Mater & Genitrix existeret; & ut misericordiam Deus cum illis faceret, ac medijs illis, tamquam instrumentis electis, misericordia ipsius à progenie in progenies, simensibus eum profunderet, ut canit Maria. Sic ferè loquuntur Sancti Patres, ut Mariam fuisse dignam dicant, quæ Mater Dei fieret: quia forma loquendi voluit insinuare, quod dispositio talis in illa fuerit, ut digne, hoc est omnino decenter secundum moralem decentiam, stabiliretur in hoc munere Matris Dei. Non enim volunt quod meritum de condigno in ea fuerit, quo promeretur fieri Mater Dei; quia, ut dicimus, cum hoc altioris fuerit ordinis & gradus quam merita humana, meritum de condigno non potuit reperiri in respectu illius; sic ut nec respectu hypostaticæ unionis, quam attingit hæc maternitas. Sic intelligendus est S. Anselm. I. de laud. Virg. c. 8. dum dicit. *Sanctissima puritas purissima & sanctitatem transcendens, incomparabili sublimitate hoc promeruit, ut reparatrix paratæ orbis plenissime fieret.* Sic etiam intellige quod Bernardus? Senensis ser. 51. dixit, *Virginem es alicui quo confosse Angelo nunciante, plus meruisse quam omnes Angelos & Homines alicuius sui.* Id enim non videtur aliter verum, quam fuerit tunc ultima dispositio ad maternitatem Dei per illum actum; quæ tamen dispositio non fuit meritoria illius de condigno, sed tantum de congruo: nec enim hic actus aequalitatem omnimodam habuit ad talem digni-

tatem, nec illius habuit promissionem in hac conditione fundatam; maximam tamen habuit decantationem ex ordinatione Dei. Hæc est utriusque Theologorum sententia, ac ipsius S. Thom. 3. p. q. 2. art. 11. in fine. Propterea etiam Maria Deifera in suo Cantico totum quod in se gestum est, dum concepit filium Dei, potentia & misericordia Dei adseribit, quia ancilla sua humilitatem; hoc est, vilitatem & indignitatem respexit. Et fecit magna qui potens est, recordatus misericordiam suam. Quam etiam misericordiam cum Patribus factam decantat hic Zacharias ut diximus.

Quæri & hic posset, cur misericordiam Deus fecerit cum primo homine peccante, & cum eius progenie, cum Angelo autem & eius confortibus in peccato unico deprehensis, non usus fuerit misericordia, sed iudicio & iustitia rigorosa, eos addicens in momento pœnis sempiternis, sine ulla spe veniæ vel misericordiæ? Sed hæc de re egimus, & plures attulimus rationes, tum in Horto Pastorum tract. 1. lect. 4. tum etiam in Rationali Evangelizantium, tract. 1. lect. 22. Quæ ibi dicta sunt, huc referri possunt, & oportune tractari, ideo non repetimus. Hoc solum dicimus: Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine. Misericordiam quam fecisti cum Patribus nostris; iudicium quod fecisti cum inimicis nostris, & cum his qui nunc oderunt nos, quia misericordiam adepti sumus, & in eorum locum successi.

Sed prosequamur textum nostrum; & cum dixerimus primam causam advenus Messia hic insinuatam à Zacharia Propheta, fuisse ad faciendam misericordiam cum Patribus nostris, simulque nobiscum: addamus & secundam de fideli promissione & pacto cum illis, quo eos dignatus est Dominus, quasi se volens ultro obstringere, ut & hoc promissum & pactum possent ei supplices representare, sicque cum iugere. Hæc de re agitur, cum dicitur fecisse redemptionem plebis suæ, non solum ad faciendam misericordiam, cum Patribus nostris, sed etiam ut se memorem ostenderet testamenti sui sancti. Hæc enim sunt verba nostri Prophetæ: Et memorari, &c.

PARS II.
Et Memorari
Testamenti sui sancti.
De pacto
sive testimonio
Patris
nostris.

Allegat ergo Zacharias pactum & testamentum, sive promissum Dei de mittendo Messia, cuius tandem videtur recordatus, dum cum milit ad liberationem populi. Non quod illius pacti & testamenti posset oblivisci, sed quia se gerebat quasi immemor, dum tandem tardare videretur. Et hoc pactum ac testamentum sæpius illi representabant lachrymosis vocibus: sed sciebat ipse tempus, & ideo promissum suum implevit in plenitudine temporis, adimpletamque est illud: *Transiit Dominus miserere Sion, quia tempus miserendi eius, quia venit tempus.* Plal. 101. Alia lectio habet, *quia venit pactum*; tempus scilicet pacti adimplendi, & promissi advenit, & tunc non defuit.

Itaque beneficium incarnationis divinae & rationis Evangelii.

demptionis humanæ non solum tribuit Zachariae Propheta misericordiam divinam, sed & promissioni quam antiquis fecerat Patribus is qui prima Veritas est, qui nec poterat falli, nec fallere. Quapropter passim facris in litteris tribuitur iunctim misericordiam & veritati, sine veritati Dei. Sic enim dixit David: *Recordatus est misericordiam suam, & veritatem suam domui Israel.* Plal. 79. Et eleganter dixit Pl. 84. agens de hac incarnatione: *Misericordia & veritas obvia veniunt sibi, iustitia & pax osculatae sunt. Veritas de terra orta est, & iustitia de caelo prospexit. Et enim Dominus dabit benignitatem, & terra nostra dabit fructum suum.* Quali diceret: Misericordia Dei erga homines, & eius veritas seu veracitas in præstantis promissis, obviaverunt sibi, & simul concurrerunt, ut hominibus beneficerent, & promissum Redemptorem, & redemptionem mittant. Quomodo conspirantque invicem ad opus illud admirabile incarnationis & salutis hominum. Idem quoque concluderunt, dato mutuo osculo & manu, initar Sororum bene concordantium, Iustitia divina & Pax, sive benevolentia divina; iustitia quam servat in promissis, & benevolentia qua nos hic amat, ut Pacem, hoc est omnia prospera nobis efficiat. Hinc autem factum est, ut mox Veritas, sive Veracitas Dei: progerminavit fructum suum de terra, promissum scilicet Messiam, cum copia bonorum omnium. Et iustitia quæ diu irata latuerat, jam placato vultu de Cælo prospexit in terram, dans illi benignitatem, sive eam secundans rore cælestis benedictionis. Sic *Terra nostra*, Terra virginea, dedit fructum desideratum à tot sæculis, Salvatore scilicet mundi, & eius salutem. Vide Sancti Augustinum in hunc locum. *O felix obviatio Misericordiam & Veritatis divinae ad salutem nostram procurandam! O felix nobis amplexus & osculum Iustitiæ & Pacis in idem conspirantium!* Rememoremus crebro hanc Misericordiam & Veritatem, hanc Iustitiam & Pacem de Cælo respicientem; & salutem nostram prospicientem. Rorem divinitatis de Cælo in terram defluentem consideremus & Terram nostram dantem fructum suum; fructum illum de quo dicitur: *In illa die erit germen Domini in magnificentia & gloria, & erit fructus terre sublimis, & exultatio his qui fuerint de Israel.* Hæc consideratio nostrum excitet amorem erga Deum, cuius perfectiones omnes nostram procurant concorditer salutem: quia licet Iustitia & Misericordia sibi adversari quandoque videantur, quia Iustitia petit ultionem, Misericordia compassionem, tamen Iustitia etiam nos plectens, vult ut ad cor revertamur, vultque nos redire ad Misericordiam, & ad eam refugium habere.

Audi quod hæc de re legi in Vita S. Dominici, l. 3. cap. 2. Quidam Bononia Vir litteratus, sed vanitati sæculi deditus, quadam visione cælesti sibi immixta fuit illustratus. Vidit ipse in campo valida se tempestate circumdatum, coactumque fugere ad domunculas aliquas ibi vicinas. Cum ad primam pervenisset,

Exemplo docetur, quod per misericordiam docetur in gressu, perve-

pervenisset, & janua esset clausa, pulsata, petitq; introiit. At Hera domus dicitur responder: *Ego iustitia hic habito, non pates hic ingredat, cum sis iniquus.* Ille dolens, ulterius pergit, & scallas pulsata edes, ut recipiatur. Sed iterum pro responso audit ab Hera domus: *Ego Veritas hic habito, nec te admittam, non enim liberat Veritas se non amantem, oditque Vanitatem.* Videt tertia ades, & angustiatas ad illas currit, pulsataque. Sed rursus ei Hera domus: *Pax ego sum, non est autem pax impiis, sed hominibus bona voluntati.* Verum quia apud me sunt cogitationes pacis, & non afflictionis, do tibi salubre consilium: *ultra me degi Soror mea Misericordia, qua semper miseris fert opem, accede ad eam, & fac quod iusserit.* Dum autem appropinquaret ad eam occurrit illi Misericordia & dixit: *Si vis servari à tempestate, veni templum Sancti Nicolai, ubi Fratres Praedicatorum figunt sedem. Ibi in venies stabulum penitentiae, praesepa continentis, doctrina pabulum, asinum simplicitatis cum bove discretionis. Ibi quoque reperies Mariam illuminantem Ioseph proficentem. Iesum te salvantem. Evigilat homo, ruminat omnia, sequitur consilium datum, venit, & prout recipi in cætum Religiosorum, idque impetrat eum gaudio. Ita ibi.*

NOTA.
Deus ex parte sua nunquam desit, nisi ex hominis desit sibi.

Uterius notandum in eo quod dicit Zacharias Deum fuisse memorem testamenti & promissi sui, nunquam eum desisse ex parte sua, si homo non desit etiam ex sua. Testamentum sive pactum inter duos fit, & ex utraque parte aliquid solet promitti, vel requiri. Sic promittit nobis Deus vitam æternam, si debitur ei obsequium perolverimus, ex parte autem sua non desit. Si ei non defuerimus, Sic anima religiosa promittit obedientiam paupertatem, castitatem, & ei superiores vota hæc acceptantes ex parte Dei promittunt coronam his votis correspondentem, nec desit Deus promisso, si impleatur & voti promissio. Atque antiquitas hoc pactum fuit cum populo Israehitico figuram gerente populi Christiani: *Eratis sibi Dominus specialiter in Deum, sicut fuerat specialiter in populum.* Sed, eheu Deus in suis stat firmus promissis, nos verò quam fragiles, quam instabiles sumus! Quam facile declinamus ad Deos alienos, & Deo rebelles sumus, instar populi antiqui, dum propria voluntati servimus, & vitijs adhaerescimus, passionibusq; proprijs tamquam idolis, atque in hoc etiam Dæmoni hosti ejus iurato obsequimur. Attende ergo quisquis Religiosus es, an fies promissis, *Magna promissisti, magna promissa sunt tibi. Servos hæc, suscipies ad illa, ut monebat suos S. Franciscus. Attende & tu Sacerdos aut Ecclesie obsequio quisquis est consecratus. Si hic Dominus fuerit Pars hereditatis tuae, & calculem, ut promissisti, ipse in futuro restituet hereditatem tuam tibi. Attende denique, quisquis Christianus es, quicquid in baptismo promissisti, & serva illud, nec Deus tiliatenus tibi desit: quia memorabitur testamenti sancti tui, si & tu illius pacti & testamenti memor fueris, & studiose adimpleveris.*

Sed & in alijs quibuslibet promissis fidelis est Dominus, licet tardare videatur, sive per se promiserit, sive per os servorum suorum. Non vult ut deficiamus metas & tempora & momenta, quæ in promissione sua posuit potestate, quæ nec vult nos nosse. Non vult nos animo deicere, si tardare videatur in sua promissione. Quandoque tempus definitum ponit, & non possumus aberrare. Sic Danieli promiserat, *Hebdomades septuaginta.* post quas Christus venturus esset, & absque dubio hoc tempore definitum venit, quantumlibet disputent Interpretes, à quo initio hebdomades hæc sint inchoandæ, quamvis etiam obcurius dictum sit Hebdomades 70. futuras, & de Hebdomadibus annorum intelligendum sit. Annorum verò, an Solarium, an Lunarium? Hoc iterum citationi nostræ voluit Deus relictum. Sic sæpe Deus, ut nostram probet patientiam & fiduciam, aliquid relinquere obcuritatis, in his quæ promittit, vel per se, vel per Angelos, vel per cæcos servos suos.

Sic Angelus Iosephum monet, ut peritum deducat in Aegyptum à facie Herodis furentis: sed de tempore reverentis nihil desinit. Hoc solum addit: *Ubi quæque dicam tibi.* In certitudine ergo temporis in exilio arum incho duratur, patientia & fiducia Ioseph erat comprobanda.

Sic quoque de S. Cassio Episcopo Narniensi referit S. Gregorius, quod cum operarius foret indefessus Dei gloriam ac aliorum salutem promovendo nocte ejus Presbytero in visitu adhibiti Dominus, & dixit: *Vade dic Episcopo viro, age quod agis, operari quod operari, non cesset pietas tua, non cesset mansuetudo tua. Natali Apostolorum venies ad me, & veni. In Evangelio sibi mercedem. Ecce pactum factum Dominum cum Sancto suo. Nec tesellit eum Dominus. Licet enim proximo Natali Apostolorum eum necdum Dominus ad mercedem promissam evocavit, septimo tamen post anno in Natali Apostolorum oblato sacrificio, quod quotidie cum lachrymis offerre consueverat, ad lectum properavit, dumque Sacerdotes suos servanda dilectionis commonefaceret, & ultimum valediceret, inter sanctæ exhortationis verba exclamavit. *Hora est.* Moxque sibi assistentibus dedit linteam quo facies operiretur, & illico linteo ante faciem tenso, emisit spiritum.*

Neque hic prætereundum quod de imperio ad Dominum Austricam derivando prædixerat quædam sancta mulier in dicto divino, & promiserat eam ad Imperatorem Comiti Habspurgensi paulo obsecutus, dicens, *perium Post Novem.* Hoc promiserat ob honorem, destinatum quem Venerabili Sacramento detulerat, ex equo suo ultroneè descendens, ut Sacerdoti illud ad agrum in sylvis agentem deferenti illum commo-daret, quo aquosa loca & inundantes rivulus pertransire valerent. Ipse verò quasi a pedibus, nudato capite, Sacerdotem secutus fuerat usque in tugurium infirmi. Ob hunc, inquam, honorem, novus ei honor regius promissus fuit, monitusque ut

Deus delo in promissione sua, et non vult nos nosse. Iam si tardet. Exemplo Daniel Dan. 9. Iosephus tempore reverentis nihil desinit. Hoc solum addit. Ubi quæque dicam tibi. Greg. hom. 27. in Evangelio. S. Cassius Episcopus. Post Novem. Austricam. perium. destinatum.

novenarium numerum observaret. Cum ergo novem hebdomades, novem quoque menses observasset, tandem post novem annos electus est Rom. Rex & Imperator. Sic Deus voluit ejus exercere fiduciam per plures annos; nec suo fecellit tempore.

Demon
Pacta sua
vel non
servat,
aut fal-
lit. Et
V. dicit
in i. pra-
cepto De-
cali. l. 2.

E contra demon pactum quod facit cum hominibus, vel non servat, sed fallit; vel si quandoque adimplet, in eorum adimplet perniciem, quia nihil agit cum illis nisi subdole & ex odio salutis eorum, quantumvis benevole se gerere videatur. Quapropter omne cum illo pactum divina lege est vetitum & humana. Atque etiam ipse, velut Simia Dei habere voluit omnia sua Oracula; sed in quibus falleret ambigua & subdola frequenter praedictione. Notum est illud: *Incidi Romanos vincere possit.* Hinc Reges & Regna, ob stultitiam Principum Astrologos Dæmoni addictos consulunt, sæpe in discrimina & strages sua æquocatione, aut ambiguis, aut falsissimis etiam responsis induit. Unicum exemplum hic accipit ex Sostrate & Sozomano, ex quibus illud refert Baroni Cardinalis.

Exempl.

Tempore Valentis Imperatoris anno 370. cum quidam Astrologi, sive potius Magi, per suam, Magicam inquisitionem consulerent Dæmonem, quis post Valentem esset imperaturus? Respondit Dæmon pro more suo obscure quatuor illis litteras ostendens, T, e, o, d., addens ex his fore initium nominis illi qui post Valentem esset imperaturus. Rumor hac de re venit ad aures Imperatoris, ipseque multos interemit quos suspicabatur impetium in valeros Occidebantur tunc Theodori, Theodoti, Theo dotti, Theodoli, Eritia Faustest, ut multi ob periculum nomina a parentibus imposita mutarent & negarent. Sic decepti Dæmon Astrologos fallaciter, ipsumque Imperatorem, qui postea miserere interit.

Distin-
ctio inter
Memorari
testamenti
sui sancti,
distinctionem
inter
Testamentum
sanctum,
& Testamentum
sancti sui.
Audi Didacum
à Stella pium
& erudi-
tum, &
Scriptorem:
Testamentum sanctum est testa-
mentum veteris, sed testamentum sancti sui, est tes-
tamentum Christi Redemptoris, quod est novum.
Sic
David: Respice in testamentum tuum.
Hoc illud est
quod proposuit per Filium suum sanctum, cujus
Zacharias hic meminisse dicit Dominum.
De quo
& Hieremias: Ecce dies veniunt, & faciam domui
Israël pactum novum, non secundum pactum, quod
populi cum Patribus vestris in die qua apprehendi man-
uum eorum, ut educerem de terra Ægypti. Testa-
mentum sanctum sanguinem habet hircorum,
tauroium, vitulorum, nec liberationem captivo-
rum: sed in novo fuit sanguis Filii Dei, & liber-
tas animarum, sicut dixit alter Zacharias: Tu in san-
guine testamento tui eduxisti vinculos de lacu in quo
non erat aqua. De quo sanguine ait discipulis: Et: est
Zach. sanguis novi testamenti, qui pro vobis est pro multis

Advertunt quoque hic aliqui super his verbis. *Memorari testamenti sui sancti*, distinctionem inter Testamentum sanctum, & Testamentum sancti sui. Audi Didacum à Stella pium & eruditum, & Scriptorem: *Testamentum sanctum est testamentum veteris, sed testamentum sancti sui, est testamentum Christi Redemptoris, quod est novum.* Sic David: *Respice in testamentum tuum.* Hoc illud est quod proposuit per Filium suum sanctum, cujus Zacharias hic meminisse dicit Dominum. De quo & Hieremias: *Ecce dies veniunt, & faciam domui Israël pactum novum, non secundum pactum, quod populi cum Patribus vestris in die qua apprehendi manuum eorum, ut educerem de terra Ægypti.* Testamentum sanctum sanguinem habet hircorum, tauroium, vitulorum, nec liberationem captivorum: sed in novo fuit sanguis Filii Dei, & libertas animarum, sicut dixit alter Zacharias: *Tu in sanguine testamento tui eduxisti vinculos de lacu in quo non erat aqua.* De quo sanguine ait discipulis: *Et: est sanguis novi testamenti, qui pro vobis est pro multis*

effundatur in remissionem peccatorum. In vita potest testator aliud instituire testamentum firmius: ideo testamentum sanctum revocatum est, testamentumque sancti sui morte testatoris confirmatum est; & ideo irrevocabile est, quia Christi morte figuratum. Hæc Didacus à Stella.

Moralia

Hic quoque moneri possunt pro morali doctrina, qui testamentum sanctum Parentum suorum obliviscuntur & parvipendunt, dum piis locis & causis quadam legarunt sancte & pie. Filiosque sub hac conditione & pacto hæredes instituerunt; & ipsi hæc negligunt, imò quantum possunt eradunt, & irrita esse volunt. Memor quoque sit omnis Christianus testamentum sanctum facere cum Deo suo, ut cum cogetur corpus terræ reddere, animam Deo & celo possit tradere cum securitate. Hoc tota debet vita sua cogitare, quia hoc negotium negotiorum est finem felicem sortiri, & Deo depositum reddere pretiosum animæ suæ. Hoc est testamentum Christiani hominis nunquam oblivioni tradendum. Unicum dedit, unicam repetit. Candidam dedit in baptisate, candidam repetit in morte. Tunc pactum & testamentum, quoddam cum Christo initiatum est; illud in vita servandum, in morte consummandum, est. Ergo oportet te, ô Christiane, tempore *memorari testamenti tui*; quia & Deus tunc vult *memorari testamenti sancti sui*. O infelix testamentum cuiusdam de quo memoria fit in lib. de Viris illustribus Ora. Cisterciensis quidam corpus suum terræ dabat animam Dæmoni, uxorisque ac filiorum animas, imò & Confessarii, de quo diximus alibi. Sed de hac re fatie. Ad adjuvandum Christianum pro felici testamento spiritali, S. Caroli Borromæi extrat libellus planè utilis.

LECTIO VIII. BIPARTITA.

Thema. *Iussurandum quod iuravit ad Abraham Patrem nostrum daturum se nobis. Luc. 1.*

Manifestum est ex sacris litteris, Juramentum, sive Iussurandum, quandoque licitum esse, & Deo honorificum. Requirit autem Theologi tres conditiones, quasi tres juramenti liciti comites, *Veritatem, iustitiam, iudicium.* Hoc deducunt ex illo Hieremias *iurabis, vivit Dominus, Christi in veritate in iudicio. Et in iustitia.* Veritas adest, simul, & quando quis iurat super re iusta & licita: iudicium adest, quando iurat super re iusta & licita: iudicium adest, quando id facit cum reverentia & discretionè, & non super levire. Quando deest veritas falsique aliquid iuramento asseritur, perjurium vocatur; est ad iuramentum gravissimum peccatum divina attrahens maledictionem: *Maledictio venit ad domum iurantis licitum, in nomine meo mendaciter.* ait Dominus Zach. 5. lerem. 4. Ubi etiam offenditur Prophetæ *Volvens volans maledictionem plenum instar falcis acutæ involans in caput impie jurantium.* Vide à nobis dicta in

Horro Pastorum super præcepto 3. decalogi tract. 3. lec. 6. ubi ostendimus jurantes mendaciter inferre Deo injuriam, & proximo suo, ac sibi ipsis, illosque qui jurant in dolo, hoc est sine animo adimplendi quod jurant, non habere locum in regno Dei, nec ascendere posse in montem Domini, ut Paltes insinuat. Quapropter & Jephthe tantum suo tribuit voto & juramento, ut etiam Filium propriam immolare non renuerit. Et Josue, licet deceptus à Gabaonitis jurasset vitam eis saluam promississet, noluit violare juramentum mendacio extortum: cumque tales deceptores morte plecendos multi decernerent, nihil aliud eis respondet Josue: *juravimus eis per nomen Domini Dei Israel.* Atque etiam postea cum juramentum Gabaonitis factum Saul violasset, male dictio ejus posteritati supervenit, tribusque annis fames invasit Judæam; nec plaga cessavit, donec septem ejus Filii Gabaonitis traditi sunt divino oraculo, per illos cruci affigendi. Sic Deus vult juramentum factum per nomen suum constanter observari, nisi cadat in rem illicitam; quia tunc illud locum habet: *in malum promissis rescindit fidem, & in turpi voto muta decretum.* Sic Herodes jurans puellæ saltatrici, & implens juramentum, novose obfirmavit crimine. Idco & David cum jurasset interficere totam domum Nabal, sententiam mutavit, placatus sermone abigail dicens: *Non erit tibi in sanguinem, & in scrupulum cordis quod effuderis sanguinem innocuum, aut ipse te ultus fuerit.*

Ps. 14. 23. *aud. 11.*

1. Reg. 9.

2. Reg. 22.

Matth. 6.

1. Reg. 25.

S. Paulus.

2. Cor. 1.

Apoc. 10.

1. Reg. 15.

S. Patriarcha.

1. Reg. 15.

S. Patriarcha.

S. Patriarcha.

per attachum rei sacræ, sicut solet juramentum fieri apponendo manum ad altare. Propter Messiam ex femine eorum oriundum, semur ipsorum velut res sacra habebatur, & id quidem ob mysterium futuræ incarnationis. Et ideo per illam partem quæ est origo humanæ generationis adjurantes, quasi per sanctissimam Jesu carnem inde processuram adjurabant. Quare eadem adjurationis forma usus est & Jacob. Sic nonnulli ex Patribus SS. Interpretantur. Audi S. Gregorium: *Manum sub femore ponere jubet, quia per membrum illud descensura erat caro ejus qui Filius Abrahæ erat ex humanitate, & Dominus ejus ex divinitate. Quasi dicat: Tangere meum, & juram mihi per Deum meum, sive per Messiam qui mihi promissus est. ex illo femore oriundus. Cetero ego tale juramentum non nisi à Patriarchis petam. Signum est non fuisse ritum communem Judæicæ gentis; ut aliqui dixerit; sed verum est quod Augustinus quasi 62. in Gen. & lib. 16. de civit. cap. 33. docet magnam hic esse de Christo prophetiam, quod scilicet Dominus cæli & terræ in carne venturus foret de illo femore propagata. Nam Hebræi sicut per lumbos, ita & per femur generationem significare solent, ut patet Gen. 49. v. 10. & Gen. 46. v. 26. & Exod. 1. v. 4. ubi dicitur: *Erant autem omnes animæ eorum quæ egressæ sunt de femore Jacob, septuaginta.**

Gen. 47.

Ceterum Jacob occasione habebat juramentum exigendi, sicut & servus ejus hic jurandi, quod non acciperet uxorem pro Isaac de Filiabus Chanaan, quia Chanaanii impii erant & idololatre, ac in Cham per Noe fulminatam maledictionem participabant. Voluit ergo significare abraham hac adjuratione, voluitque nos intelligere, fidem & bonos mores maxime spectandos esse, cum agitur de matrimonio, & de Filii providenda uxore. Nec enim tunc tam spectanda sunt, opes, forma, & genus, quam proba educatio & pii mores cum animorum concordia. Et quia aliter fit, hinc multa infelicia matrimonia. Imò non tam conciliatione hominum, quam Dei, connubia sunt incenda, unde cum juramentum ad eò solemne exegisset abraham à servo suo subjunxit: *Dominus Deus cæli qui tulit me de domo Patriæ meæ & de terra natalitatis meæ, ipse Angelus suorum misit coram te: ut scilicet accipias uxorem filio meo de terra & cognatione mea. De Mesopotamia scilicet, ubi adhuc ejus cognatio habitabat in Hâran, & distabat itinere septem vel octo dierum. Neque hic ulla fit mentio dotis, quia avaritia, dum de conjugio agitur, laud præclle debet.*

Gen. 24.

Sed ut ad propositum proprius accedamus, dicimus quod non solum Prophætæ & Patriarchæ, aut apostoli & angeli juramento usi sunt, sed & ipse Deus. Hoc satis significant hæc Zachariæ verba: *Jurandum quod juravit ad Abraham Patrem nostrum, &c.* Quibus diximus indicari tertiam causam adventus Messie, quia scilicet non solum decreverat facere misericordiam nobiscum & cum Patri-

buss

bus, nec solum id simpliciter promiserat aut pactus erat, sed etiam iuramento firmarat. Et attende modum loquendi scripturam, dum dicit *Infirmandum quod iuravit* significatur enim vehementer quodam affectu ipsum iurasse. Abrahæ Christus ex eius semine nasciturum, & se per illum daturum nobis salutem. Sic expectans expectavit, exultatione exultavit, benedicens benedixit, more scripturæ idem est ac si dicas: Valde expectavi, sive vehementer desidero expectavi, magna læticia exultavi, benedictionem multiplicavi.

PARS I. Quia autem celebratissima erat promissio Abrahæ facta de Christo oriundo ex eius semine, & de benedictione per eum afferenda, & de salute danda; & ideo specialis ejus mentio fit per Zachariam. Fuit autem duplex promissio, & una celebre Dei cum Abraham hac de re. Unum est: *Per memorem ipsum juravi, dicit Dominus, quia fecisti hanc rem, Christus non peperisti filio tuo unigenito propter me, benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum sicut stellas caeli, & velut arenam quæ est in litore maris.* Possiditis semen tuum portas inimicorum tuorum, Et benedicentur in semine tuo omnes gentes, quia obedisti voci meæ expende singula.

Primò, cum homines per Deum jurent ut ejus infallibile testimonium invocent, Deus quia majorem se non habet, per semetipsum jurat. De quo iuramento agens Apostolus sic ait: *Homines per majorem sui jurant, & omnis contraversa eorum facta ad confirmationem est juramentum.* In quo abundantius volens Deus ostendere pollicitationis hæreditibus immobilitatem consilii sui, interposuit iurandum ut per duas res immobiles, quibus impossibile est mentiri Deum, firmissimum scilicet habeamus, qui confugimus ad tenendam propositam spem, quam tanquam anchoram animæ habemus ratam & firmam. Vult dicere Apostolus, hanc promissionem benedictionis juratam Abrahæ non solum cum concerneret, sed & nos hæredes illius, Fideles scilicet omnes: ideoque Deum ad significandam consilii sui de benedictione nobis danda immutabilitatem & firmitatem, per duas res immobiles sive immutabiles & irrevocabiles tum apud homines, tum apud Deum, id significasse: scilicet per promissionem & per iuramentum, per quæ non potest homines fallere, aut ludificare. Quapropter respicientes in tale Dei promissum, habemus certam consolationem & firmissimam spem; quam jacimus in Deum tanquam anchoram tutam, inter fluctus & ventos, inter tot agitationes hujus sæculi & tentationes, ejus benedictionem promissam assequi sperantes; & salutem: quam per iurandum juravit daturum se nobis, si Filij Abrahæ per manserimus, fidei ejus ac virtutis imitatores. Hinc:

Secundo dicit: *Multiplicabo semen tuum sicut stellas caeli.* Quæ loquendi formula passim Patres intelligunt promitti Abrahæ Filios spirituales per imitationem fidei ipsius, sicut & per arenam maris-

posteri ejus secundum carnem designantur. Hinc & ei alibi dicitur: *Numerus stellarum caeli: si poses, sicut erit & semen tuum.* Stellæ nobis sunt innumerabiles; & licet quidam eas numerare contenderint aut se numerasse jactarint, eos hujus libri contentant auctoritas, inquit S. August. 16. de civit. cap. 23: Quod ergo astrologi numerent stellas 1022. solum illulitres & magis notabiles numerant: Stellis autem recte comparatur utrumque semen a brahæ, tam carnale, quam spirituale, propter multitudinem. Nam Moyses dicit de posteris abrahæ secundum carnem. *Non possum solus sustinere vos quia Dominus Deus vester multiplicavit vos, & estis hodie sicut stella caeli plurimi.* Specialiter tamen stellis comparantur illi, de quibus apostolus: *Semen Abrahæ estis, secundum promissionem hæredes.* Talis enim posteritas abrahæ magna est numero instar stellarum. Habet quoque sublimitatem & splendorem instar stellarum. Est celestis quædam natura: & conversationis instar stellarum; habetque constantem quemdam ordinem quo voluit secundum Deum. Denique post resurrectionem, *Fulgébunt iusti quasi splendor firmamenti, & quasi stelle in perpetua æternitate.* De his quoque dicitur: *Stella à stella differunt in claritate.* Duas fecit Deus promissiones: abrahæ, ait S. Hilarius in Psal. 139: *Unam, Multiplicabo semen tuum, sicut arenam quæ est in litore maris; & hæc concernebat Ismaelis generationem: alteram, Multiplicabo semen tuum ut stellas caeli, hæc concernebat Isaac Filium promissionis.* Significabaturque in Ecclesia tamquam familia abrahæ duplex fore filios, terrenos & celestes, electos & reprobos. Filij Ismael terreni multiplicantur ut pulvis gemunt sub aquis, calcantur ut arena maris. Filij Isaac celestes & boni in caelum elevandi sunt, ut stellæ fulgidæ à Sole splendorem mutant. Hinc & Gentiles dixerunt, Viros inelytos à morte inter stellas collocari, & divinitatis aliquid accipere. Sic deificatus est ab eis Jupiter, Mars Saturnus, Venus, Castor, Pollux, ut alibi diximus Gentiles igitur hac ratione adumbrarunt quod scriptura dicit, scilicet à Deo electos instar stellarum fore illulitres.

Tertio dicit Dominus Abrahæ: *Possiditis semen tuum portas inimicorum tuorum.* Per portas intelligit urbes & propugnacula hostium, in quibus est fortitudo eorum. Qui portas occupare valet, urbem mox sibi subijcit. Sic porta & urbes Chanæorum occupavit Hebræi duce Josue, urbesque aliarum gentium. Quibus omnibus significabatur, quod Duce Iesu subacturi essent Urbes Varias Orbis, & ad fidem adducturi, expulsi infideles. Filij Abrahæ: quodque veri fideles, Filij Abrahæ & promissionis, subacturi sibi sint hostes spirituales, & in gurgitibus terram promissam cum victoria ingressuri. Nempe Christiani in omnibus Filij abrahæ gesserunt figuram Christianorum. Primò in numerosa multiplicatione: 1. Secundo in duca & ratione & afflictione ægypti. 2. Tertio

Gen. 15.

Deut. 1.

1. Cor. 15.

Filij Abrahæ

Christianorum

1. 2.

Tertio

- 3. Tertio in felici transitu maris, meritis Aegyptiis.
- 4. Quarto in cibo deserti, manna sc. caelesti. Quinto in serpente aereo, quem aspicientes sanabantur.
- 5. Sexto in peregrinatione 40. annis duce columna per varia pericula. Ultimo in introductione in terram promissam, duce Jesu Filio Nave, sive Josue, & in abundantia vini, mellis, & olei. Quis non videt haec omnia compleri in Christianis. Filij Abraham, Filij promissionis, & fidei ejus haeredibus? Ergo merito hic canit Zacharias: *Injurandum juravit ad Abraham Patrem nostrum daturum se nobis. Quid vero daturum? Filium sc. suum ex semine ejus, ac per illum daturum se benedictionem omni generam simulq. salutem, terramq. promissam. Atq. ideo promissum illud ac iustitiam sepe ob oculos ponere debemus, ut aciamus spem nostram, nec haereditate promissa excidamus, ut monet Apostolus.*

PARS II.

Alterum pactum Dei cum Abrahamo praecedens fuit, ubi ei Deus dixit: *Ego Dominus, qui eduxi te de Vr Chaldaeorum, ut darem tibi terram istam & possideres eam. At ille ait: Domine Deus unde scire ad Abraham possim quod possideris eam? An hoc diffidens dixit? Absit. Nam praecedit, *Credidit Abraham Deo, & reputatum est ei ad iustitiam. Credidit, inquam, Deo promittenti sibi semen numerotum quasi stellas caeli. Nec jam deficit ab hac fide, sive de progenie, sive de terra promissa, sed inquit humiliter modum, ejusque aliquod signum dari sibi optat, quo cognoscatur rei futurae ordinem, ut doceat Sancti Patres. Sed cur hoc petit? Certe non tam sibi quam posteris signum illud petit, ut firmius idipsum crederent, quod a Deo fuerat promissum. Ulterius petit hoc promissum signo aliquo firmari a Deo, ut posterorum demeritis non possit fieri irritum. Et sane in magnis promissis solitus fuit Deus signum aliquod exhibere, ut iterum diximus in signo dato Gedeoni in Vellere, Moyli in virga, Ezechiae in sole recedente per decem lineas. Imo & signum petit. Eleazer ad fontem, ut uxorem Isaac dignam reperiret. Quod quidem fecit indignatus a Deo, cum certa spe divinae Providentiae & directionis, innuens promissis a Deo factis Abraham Domino suo. Hinc & illud. *Indas signa petunt.***

Itaque, petente signum Abrahamo, Deus amittit dicens: *Sume mihi vaccam triennem, & capram triennem, & arietem triem annorum, turturem quoque & columbam. Hoc signum fuit loco juramenti, ad confirmandam promissionem Dei. Audi Rupertum Abraham ut pius Pater filijs providit, ne forte peccantibus illis pecciteret Deum suae promissionis, & ideo in promissione optat aliquod sibi dari firmamentum fixae stabilisque veritatis, & quasi interpositionem juramenti. Hoc igitur foedus juramentum quoddam fuit, quo te Dominus obstrinxit, ut debitor posses jure tenere, si quando intercurrente peccati aliqua causa, vellet levare manum suam, & facere contra id quod promisit.*

Cujus juramenti memor Moyses, cum Deus vellet disperdere populum, & reverti in contradictione, & tenuit Deum dicens: *Quare Domine traheris populo tuo? Memento Abraham, Isaac, & Jacob, quibus jurasti: Vniuerfam terram hanc de qua locutus sum, dabo semini tuo, & possidebis eam. Hac Rupertus. Quapropter & ad hoc foedus spectare dicimur quod hic dicit Zacharias: *Injurandum quod juravit ad Abraham patrem nostrum daturum se nobis. Sed ulterius attende modum & ordinem foederis hujus. Sic describitur: Abram volens uniuersa haec, dirigit ea per medium, & utraque partes contra se aleris fecit posuit, aues autem non dirigit. Descenderuntque volucres super cadauera, & abiebat eas. Cumque sol occurreret, spor irruit super Abram, & horror magnus & tenebrosus irruisti eum. Ac postmodum dicitur: Facta est caligo tenebrosa, & apparuit cubitus fumans, & lampas ignis transiens inter divisiones illas. Multa hic sunt aenigmata, multa mystica, multa obicura & caliginosa. Nonnulla elucidemus ex Sanctorum Patrum sententia, quandoquidem ad Christum spectent, Abraham semen primarium, & ad Iulianum quo iura i nobis Deus tamquam haeredibus Abraham, daturum foederam promissam post peregrinationem nostram & afflictionem.**

Quaeritur ergo hic primo: Cur Abraham has victimas sic dirigit? Respondet his verbis S. Cyrillus l. 10. aduersus Iulianum. *Mos erat apud Chaldaeos iuramenta stabilire transiens per medios divisiones, & hoc regione ejus rem consuebat. Hoc facere praecipit Deus Abraham, dicens: Accipe vitulum, & capram: & arietem. Id quod bene intellegens Abraham, quamuis Deus solum imperasset accipere, ipse tamen caetera addidit, & iuxta legem iuramenti occisa in duo dirigit, & vna collatans, eo quod statim per medium transiurus erat Deus. Figurabatur autem quasi in spacio ignis divina & immaculata natura. Hac Cyrillus. Hic mos etiam fuit apud Hebraeos, ut patet apud Ieremiam, Transibant enim inter victimas foederales diuisas qui foedus inibant, imprecantes sibi similem necem & filionem, si foedus illud violarent. Quapropter apud Ieremiam dicitur: *Dabo viros qui non obseruauerunt verba foederis, quibus assensu iam in conspectu meo, vitulum quem conderunt in duas partes, & transierunt inter divisiones. Dabo eos in manus inimicorum suorum, & erit morticinium eorum in escano volatilibus cali & bestis terrae. Non ab similibus etiam confuetudo viguit apud Romanos, teste Livio l. 1. ubi agens de foedere inter Romanos & Albanos, sic ait: *Postitu foederu legibus aiebat Ecclialu. Potius Romanus prior non desicret, si prior desicret, publico consilio, dolo malo: tu illo die Iupiter populum Romanum sic feruere, ut ego huic porcum hodi feriam, tantoque magis quanto magis potes, pollesque, &c. Attende ergo quomodo Deus non se se dedignetur accommodare humanis moribus, ut cum fidei suo seruo***

Quaestiones multa circa primum pactum Abraham victimas sic dirigit.

Jer. 34.

Ierem. 34.

Abra-

Abraham, & simul nobiscum, fœdus ineat, iuramenti vim habens, firmissimique iustitiam rationem.

Apostolus dicit: In solitudinibus errantes, quibus dignitas non erat mirandum. In columba quoque præfigurari Prophetas qui sancto repleti Spiritu, populis denunciabant futura.

Quæstio 2. Cur vacca triennium, turturem & columbam? Respondet Cardinalis Cajetanus: Quare Deus, hæc animalia, & singula, & duas familias, & 101 annorum elegerit, ratio litteralis, nescitur alia quam beneplacitum Dei. Hinc postea Moyses statuit in lege, ut hæc sola animalium genera in usum sacrificii, si tollerentur. In omnidatione tamen supra assumebatur, & passer. Hæc Cajetanus Cardinalis, in hæc Gen. locum. Hoc e quidem verum est, allegorice tamen & moralis ratio huius rei non deest multiplex. Quæ circa

2. Respondet 2. Theodoretus: Ænigmata hæc erant eorum quæ generi Abram eventura erant. Ob id tria mundiorum quadrupedum, & quodque trium annorum sacrificari iubet, ut tres generationes signaret, quæ in Ægypto peregrinatura erant. Turtur vero declarata generationem illam, quæ ex Ægypto, ut ita dicam ayolavim, in deserto autem permansit. Avis enim hæc desertum amat. Columba signat generationem illam quæ promissam terram adeptæ est. Columba enim domos inhabitat. Hæc Theodoretus Cui conformiter dixit Rupertus: Omnia hæc assumptio, prophetica assumptio est. Vacca siquidem, capra & aries, quæ profectio servilia sunt, in manu (nam & hæc Dominus possidet, & hæc operantur) tres præsignant generationes, per quas semen Abrahæ servitutum erat in terra non sua, nam generatione quarta revertentur huc, ait Dominus. Ita Rupertus, in hunc Gen. locum. Vitula indomitæ, signat primam Hebræorum generationem, quæ in Ægyptum descendit quidem, sed à servitute fuit libera. Capra, quæ modicum Dominis suis proventum præbet, secundam generationem, quæ modicè servitute Ægyptiis servivit. Aries, qui copiam lanæ præstat, tertiam generationem, quæ longo servitio Ægyptiis subiecta fuit. Addere possumus, allegorice hæc animalia significare Christum Christique sacrificium, quo fœdus Christianorum cum Deo sanctum est. Aries significat Christi innocentiam, Capra similitudinem carnis peccati. Vacca robur & patientiam Christi in perferendis laboribus, Turtur Christi castimoniam, Columba ejus mansuetudinem cum sine felle sit. Aliter S. August. 16. de civit. c. 24. Per juramentum significatur plebs posita sub iugo legis, per capram eadem plebs futura peccatrix: per arietem eadem plebs regnatura. Spirituales autem significantur, addimento turtur & columba, quia utraq; avis est simplex & innocua; in populo autem isto susurri erant heredes regni; & filii promissionis in æterna felicitate mansuri. Hæc S. Augustinus Cui addit Eucherius, ideo horum volatilium ætatem taceri, quia illos designant qui æterna meditates transgressi sunt desideria temporalia. In turture quoque vult illos intelligi de quibus

Quæritur vero tertio: Cur trium annorum animalia terrestria designantur? Ratio litteralis esse potest, quia hæc animalia tria dum sunt, perfecta sunt, statuta, ætate, & robore. Adverte nonnullos interpretari sic, ut veli Deus esse non triennium, sed triplicata Unde & Chaldaica editio habet: Offer coram me vitulos tres, & capras tres, & arietes tres, & turturem, & filium columba. Per que aliqui volunt tria genera sacrificiorum representari, nempe holocaustum, oblationem pro peccato, & sacrificium pacificorum. Quicquid sit, dicimus per animalia terrestria tria & tria sanctissimam Trinitatem indicari, quæ adhuc sæculo illo sub obscuris nominibus & figuris annuntiabatur. Hinc & Patriarchæ primi tres numero sunt, per quos invocatum est nomen Domini, & Deus Trinus & Unus dignatur vocari, Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob; sub istisque nominibus Trinitas Sancta unus Deus colebatur, quia necdum capaces erant tunc homines ut manifesta nomina ejusdem Trinitatis, id est Patris, & Filii, & Spiritus Sancti capere possent. Ad di potest per vacca triennem significari posse triplicem humilitatem Fidelium cinque necessariam, ut scilicet humiliet se Superioribus, paribus, inferioribus. Per Capram triam triplicem penitentiam, contritionem scilicet, confessionem, & satisfactionem. Per triennem ar etem significari fidem, spem, charitatem. Quæ omnia offerre debet Deo verus Filius abrahæ in sacrificium, iungendo Turturæ castitatis & orationis, & Columbæ sinceritatis & puritatis, abigendoque volucres, hoc est Daemonum tentationes. Pollent & hæc tria & tria votis Religiosis applicari.

Q. 3. Cur triennium animalia terrestria designantur?

Quæritur quartò: Cur divisa fuerint animalia terrestria, aves verò non? Respondeo, id factum, quia aves non spectabant ad fœdus, sed solum ad sacrificium; ita ut non fuerit solum aves dividere in confirmatione fœderis, aut per illas transitus fieri, in sacrificium tamen offerebantur. Respondet secundo quæstioni mysticum S. Augustinus sermone 55. de tempore his verbis: Quid spirititaliter ista significent, Fratres, charitatis vestra auribus cupimus inquirere, Abraham Pater multarum gentium a Deo dictus est. Omnes enim gentes in Christum credentes Filij sunt abrahæ, imitando fidem, non nascendo per carnem. Vacca ergo & capra & aries trium annorum, & turtur vel columba figuram omnium gentium prætulerunt. Dicta sunt trium annorum, quia omnes gentes in Trinitatis mysterium erant credituræ. Et quia tota Ecclesia Catholica non solum habet spirituales, sed & carnales, qui quidem in Trinitatem credunt, sed peccata non vitant, ideo in tribus illis animalibus carnales possunt intelligi, sicut & spiri-

Q. 4. Cur triennium animalia terrestria designantur?

tales

tales in turture & columba. Ergo diligenter attendite, quia illa tria animalia divisibile in duas partes dicitur Abram, & contra se invicem posuisse, aves non divisit. Quare hoc? Quia in Ecclesia carnales dividuntur, spirituales non dividuntur, nec contra se invicem preparantur: Quare carnales divisi & contra se positi sunt? Quia omnes luxuriosi & amatores mundi, contra se divisiones & scandala habent. Aves autem non dividuntur, quia illis est cor unum & una anima in Deum, sic similes sunt turturi & columba, quia in turture castitas, in columba simplicitas designatur; timentes enim Deum casti sunt & simplices. Sic dicere possunt cum Plalte: *Quis dabit mihi pennas sicut coluba, & volabo, ut requiescam?* Et rursum: *Turtur invenisti nidum, ubi ponat pullos suos.* Quando carnales dividuntur, gravibus vitiorum compedibus premuntur in mundo; spirituales vero virtutum penis elevantur in altum, & duabus aliis, diligendo Deum & proximum, eriguntur in caelum, dicentes: *Nonstra conversatio in caelo est.* Et dum Sacerdos dicit, *Surgam corda*, fideliter dicunt se habere ad Deum: quod pauci cum veritate dicere possunt. Ergo aves Abram non divisit, quia spirituales a Dei vel proximi amore non possunt separari, quibus est cor & anima una, & clamant cum Apostolo: *Quis nos separabit a charitate Dei, aut tribulatio & angustia, &c.* Spirituales nec tormentis carnales etiam otiosis preparantur a Christo fabulis. Illos nec crudelis gladius, istos separant carnales affectus. Spirituales nec dura frangunt, carnales etiam blanda corrumpunt. Propterea Abram divisit illa animalia aves non divisit. Haec est S. Augustini sententia.

Psal. 54. Psal. 83.

Philip. 3.

Rom. 8.

Q. 5. L. 2. significat.

Quartus quinto. Quid significet Lampas transiens inter divisiones? Respondeo ex jam dictis, significat & repraesentat Dei personam, quae secundus & iustitiam inibat cum Abraham; Deus enim ignis consumens in factis litteris dicitur. Significat quoque Columnam ignis, postea divitiam Hebraeos ab Aegyptiis, ac deducturam eos in terram promissionis. Itaque cum Iesus inter duos agatur, loco Dei transit lampas, sive Fax ignis ardens, inter victimas divitas, & ipse Abraham similiter transit, vel transire sibi ipse visus est, quando quidem haec in sopore & extasi in quo Adam fuit, dum mulier ex eius costa formata est. Ita que sicut Abram ex sua parte fecerit assensit, ita & Deus per faciem ardentem apparet. Sic Exodi 24. cum inter Deum & populum foedus sanguine sanciretur, fuit victimarum sanguine aspersus non solum populus, sed & liber legis, & ipsum altare, loco Dei.

Clibanus ardens & fumans quid significet.

Quod autem & hic Clibanus ardens & fumans, apparet, symbolum fuit & imago Aegyptiacae fornacis & servitutis, quando serviebant Hebraei in luto & latere. Nobis autem significatur, quod si lampadem nostrae vocationis & divinae voluntatis sequimur, & fixis in Deum oculis intue-

mur, Clibano ardente & fumante eruemur. Uterius & hic Sanctus Chrysothomus cum plerisque existimat per ignem facis transeuntis sacrificium hoc consumptum fuisse cum suis victimis, ut Deo acceptum esse significaretur. Sic enim solet Deus per ignem calidus emillum acceptare sacrificia; ut patet in Abele, Gedone, Manue, Elia, Salomone, & alijs.

Hoc etiam sine mysterio non esse aliqui putant. Quid hie quod hic a Domino promittitur: *Generations autem per quartam revertentur huic.* Quarta generatio tam generatam reverti sunt Filij Abrahae in Palaestinam & captivitatem Aegypti liberati: per generationem quoque quartam Filij Adae reducti sunt in gratiam Dei. Daeimonis servitute in libertatem allerti. Sed quoniam haec quarta generatio? Illa est quae sine Patre ex Matre est. Tres viderat orbis generationes, seu formationes hominis. Primam sine viro & femina, in Adamo. Secundam de viro sine femina, in Eva. Tertiam ex viro & femina, quae ulitata est. Restabat quarta ex femina sine viro, & haec alijs generationibus salutem afferre debebat, per quam Christus orbis Salvator generari nobis debebat. Haec memorat S. Augustinus term. de Nativitate. *Ista quarta generatio liberavit tres: prima enim & secunda fuerunt, tertiam de vana generavit, in quarta salutem invenerunt.* Haec ille. Quapropter Hugo Cardinalis huc accommodat illud jam dictum: *Generations quarta revertentur huic*, ut jam dicitur Gen. 14. explicuit.

Denique concludendo, dicendum est cum S. Augustino, adventum secundum Christi ad iudicium postremum concernere: illud quod dicitur: *Cum horror magnus & tenebrosus visus, & apparuit clibanus ardens & fumans, & lampas ignis transiens inter divisiones.* Audiamus haec de S. Augustinum. *Videte Fratres, quid ignis ille transiens inter divisiones, qui & turturum & columbam transisse non legitur. Vespera illa finem mundi significavit. Animalia, typum gentium in Christo reventium praesentaverunt. Quae quia in se non solum spirituales, sed & carnales, sive malos habent: & ideo animalia illa divita sunt, & ignis transivit per ea, juxta illud Apostoli: *Dies Domini declarabit, quia in igne revocabitur.* Clibanus ardens & fumans, & lampas ignis diem iudicii figuravit. Et ideo super beatum Abram timor & horror tenebrosus incubuit. Unde intelligimus, quod si in die iudicii justus vix salvabitur, impius & peccator ubi parebunt; Clibanus ergo ardens & fumans, illum iudicii diem signat, in quo erit sicut & stridor dentium, in quo ululatus & lamentum & tarda poenitentia, quando movebuntur fundamenta montium, & ardebit terra, & que ad inferos decursum: Quando, ut ait S. Petrus, *Caeli ardentis solventur, elementa ignis ardore tabescent.* Quando, ut ait Dominus, etiam *Virtutes caelorum commovebuntur, sol obscurabitur, & luna, & stella cadent de caelo.* Ubi sciant impij*

1. Cor. 3.

Mat. 22.

2. Pet. 3.

videbunt? Vbi ebriosi, ubi adulteri, ubi maledici se recognoscunt? Vbi amatores luxuriae, ubi raptores, ubi superbi apparebunt? Quid infelices pro sua defensione dicturi sunt, quos toties admonitos, & tamen imparatos dies ille repererit? Cum ad illam Archangeli tubam omni buccinâ clariorum totum simul cæperit rugire mundus. Quando sicut dicit Propheta. *Venerit Dominus ponere orbem terra in desertum, & perdere peccatores ex eo.* Quando, sicut dicit scriptura, *Peccatores & impii mittentur in flagrum ignis, & fumus tormentorum ascendet in sacula saculorum.* Quis tunc tremor, quæ caligo, quæ tenebræ criminolos quosque negligentes & tepidos occupabunt? Ne ergo & nos in istum veniam cruciatum, expurgamur dum corrigendi tempus est, & voluntatem Domini tanquã boni servi requiramus; ut cum dies ille quem Clibanus ardens & fumans designat tremendus venerit, non cum mortalibus, quos animalia figurabam, qui per diversas voluptatum contentiones dividi possunt, flammis ultricibus cruciemur in inferno, sed simplicitatem Columbæ, & castitatem Turturis præferentes, spiritualibus virtutum pennis cleuemur in celum, *rapiamurque in nubibus obviam Christo, & sic semper cum Domino vivamus.* Haec tenet Augustinus. Quæ quidem omnia fuscè profecuti sumus, occasione pacti & iurandi quod Deus iuravit ad Abraham Patrem nostrum; quia illud utrimque celebre & iuratum pactum nos concernit, filios Abraham secundum fidem, per Christum ex semine Abraham ortum iudicandos, & salvandos.

LECTIO IX. TRIPATITA.

Thema. *Vi sine timore de manu inimicorum liberati serviamus illi.* Luc. i.

Hic versus indicat Christum venisse, ut datâ nobis per specialem gratiam quam attulit libertate à peccatis & hostibus spiritualibus, serviamus illi non cum anxietate nimia, nec cum timore servili, sed amore filiali. Quapropter ad majorem elucidationem & instructionem nostram.

.I. PARS

Christus Dicamus primò, Christum ita vires inimici at-
vultu, vi trivisse, tanquam gratiam nobis attulisse & for-
sine anxi- titudinem, ut quisquis ipsi innotuit, & firmam in-
stato illi confidenciam figit, possit esse sine anxietate & ti-
servia- more inimicorum. Hinc animæ electæ vise sunt
mus. illudere Dæmoni, sicut Leonis aut Vesæ alligato
Psal. 103. illudant pueri & puella. Huc referri potest illud
Job. 20. *Draco iste quem formasti ad illudendum ei.* Et illud
Job. *Numquid illudet ei quasi ovi aut legibus cum ancillis tuis?* Quasi dicat: Ego id efficiã, ut in ludum Behemot pueri & ancillis meis tradatur, licet tu Job eam non habebas potestatem. Certe ex Sancto- rum gestis exploratum est adolescentulos & virgunculas insultasse Dæmoni, & de eo victoriam re-

Rational. Evang.

tulisse, ita ut nonnullæ propterea depingantur Draconem vinctum velut in triumphum ducere quia his concessit Deus, ut sine timore, de manu inimicorum liberati, serviant illi in justitia & sanctitate. Christus pro nobis vicit Draconem antiquum, & reliquit, ac in abyssum misit, ut illa non habeat illas vires, quibus pollebat ad seducendas gentes. Quod si aliquis adhuc subicit sibi, eorum culpa est, quia divinæ gratiæ auxiliis, virtute incarnationis, crucis, ac Sanguinis Christi acquisitis, non utitur. His enim inimici, possent conculcare Leonem & Draconem, ac super basilicum apidemque ambulare. Hinc nonnumquam Dæmon virtute ex alto coactus est suam faterei infirmitatem S. Antonio, Bellatori Christi inclyto, affertens ab eo tempore quo Deus factus est homo, ita vires suas attritas esse, & possessionem inamittant, ut non solum urbes non possideret, sed & relegatus in desertum, illud deserere cogereetur ob Monachos illud inhabitantes. Itaque suæ adferbant demeritæ, qui varias in occasiones & diffidina peccati se precipitant ultroneè. Latrare enim potest Dæmon ut canis alturgus; mordere non potest nisi ultrò sese ejus dentibus obiciant. Rugiat licet ut Leo, tanquam formica contemni potest, quia vilis est & infirmus. Si suadere ei quâdoque datur, in ejus potestate non est persuadere, nisi volueris; & si ejus infidias sensus non mitat, nihil tamen nocet, ubi non est consensus. Quia quod resistentem fatigat, vincentem coronat. Quinimodò nonnulli ex antiquis eremi Patribus ita ei insultantes fuerunt, ut exprobrarent ob incarnationem Domini de Virgine Maria, quod à femina victus fuisset. Quo quidem opprobrio victus aufugebat cum pudore. Sic ergo merito dicimus Christum advenisse, ut sine timore hujus inimici possimus liberè Deo servire. Nam ipse est illud semen mulieris, quod contrivit caput serpentis, & ipsa mulier simul illud contrivit per semen istud suum. Hæc est virtus incarnationis, quæ & illud notum apparuit in mysterio crucis, ubi ipse met crucifixus est, qui filium hominis fuisset crucifigi. Si enim in anteriore parte Christus est crucifixus, id factum est ejus liberâ voluntate, & ad tempus breve pro nostra salute. Sed coactè, & in æternum, pro majori sua ignominia & damnatione, Diabolus fixus est Cruci tanquam triumphali Ligno, triumphaliq; Currui; cuius vel solam hæret memoriam, dum imago vel signum Crucis ei opponitur, ut ex innumeris liquet històriis.

Audi quid de se, ipsa referat S. Teresa, c. 25. vitæ suæ: Timebam me in raptibus & visionibus mihi cælitus immisissis se Dæmon immiseret, quia & nonnulli illusiones esse dicebant. Agnoscentes tamen à Deo esse, & vires ab ipso accipientes, læmque dicebam mihi-ipsi: *Quid timeas? Ego non nisi Deo servire, & placere desidero nec aliud quàm eius adimplere voluntatem scio, & ipse mihi & ipsa met dicat*

5. com.

conscientia: dom ergo adeo potens ipse sit, & Demones non sint nisi sui mancipia, quia mihi ancilla eius commendum. Et contra totum infernum sit dimicandū: Accipiam igitur Crucem, tales experiebar vires, ut auferem dicere: Venite ad me hostes omnes; cum ancilla sim Dei Crucis ipsi, quid contra me valent, agnoscat illos. Nam & exinde à me omnia abieci timor; ita ut non mireris eos timorem. Hæc de se Terça. An non igitur poterat ipsa liberè decantare: Sine timore inimicorum nostrorum serviamus illi in sanctitate & iustitia: Nec solum ipsa, sed quicumque sincerè voluntate Deo optant servire, gratiam & vires experientur efficaces, quibus omnem hostis huius aspernantur fortitudinem, ut ipsamet S. Terça testatur. Quia dum ipse contemnitur, nec ulla vires habet, nec illi nocet, nisi qui eius se tradit potestati. Proprie contra nos pugnat armis, quæ quidem nos eius tradimus manibus. Addit tandem & hæc mulier fortis ac generosa: *Vitam emertimo quod nobis timendum est? Sane agnosceremus quod nobis plus mali ac idere possit ex uno peccato veniali, quam ex toto inferno.* Hæc ipsa:

2. Pars. Cur in Scripura cum fiducia commendatur.

Dicimus secundo, timorem cum fiducia passim facris in literis commendari Christianis. Etenim inter utrumque ambulandum est, inter spem & metum, ne aut præsumptio vitiosus aut desperatio abiorbeat. Non ergo timor vitiosus aut desperatio abiorbeat. Quare SS. Patres eum comparant Pædagogico, qui datur adhuc parvulis & imperfectis, ut eos custodiat, donec spiritum assequantur filialem & perfectum grandiores effectu per charitatem. Comparant eum seta quæ filium debet introducere, dum aliquid fuit. Sicut enim seta procedit, & inno juvenis ipsa exit; sic prius timor parva occupat mentem. Et sicum præparat charitatem, quæ mox ac fugit timor parva, & succedit amor iusticie, ut ait S. Augustinus in cap. 4. ep. 1. S. Ioan. Si ergo quandoque vituperatur timor, id fit propter eius imperfectiorem, aut propter vitiosum affectum, qui ei potest adiungi, qualis esset hic affectus: Nisi esset pena propostita, peccatum non vitarem. Talis nempe affectus malus est, quia eo ipso peccat, quo peccare vellet, si impune liceret. Et talis non odit culpam, nec amat iustitiam, sed solum cavet peccatum: & ita non satis recedit à malo, quia quadam adhuc in eo vivit peccandi voluntas, quæ in opus exiret, nisi timeretur vindictæ poenaliæ. At nõ necessario etiam ille qui scrupulis timor dicitur, hunc continet affectum vitiosum: immo potest servilis timor, quo Deus timetur ratione penæ, omnem peccandi aff: diam efficaciter expungere, & hominem a peccato separare. Ideo Concilium Tridentinum declarat gehennæ timorem non esse vitiosum, sed sæpe veram conversionem operari in peccatoribus, ut propterea dixerit Isaïas in persona quorundam: *A timore tuo, Domine, concepimus, & carturimus spiritum salutum.* Vox minax divini iudicii præparat subita-

Nota af factum malum.

neco timore quorundam animas ad peccata defendenda, & ad pariendum spiritum salutis, ut rectè de ea dixeris: *Vox Domini præparavit corvas,* sive ut alia habet Lectio: *Vox Domini obstrictavit cervos.* Audi de hoc timore servili S. Augustinum scrib. de verbis Apoc. *Tu mihi dicis: Ardere timor, in æternum puniri timeo. Quid diciturus sum? Male timetis: Non ausdo, quia & Dominus dixit: Timeo eum qui potest corpus & animam mittere in gehennam. Plane time, visibilis est quod magis timere debet. Sed interrogo te, si non te videret Deus, nequis quæ e in vinceret in iudicio, an peccatum faceres? Inspecere. Si faceres, ergo paræ timor, castitate nondum amas, charitatem nõ dñā habes. serviliter times, formido est malis, nõndum delectatio boni. Sed time tamē, ut ista formido custodiat te, & perdat te ad dilectionem. Hæc S. Augustinus de servili timore, qui plerumque fit initialis, ita ut eum quis timorem conceperit ob peccata peccatis à Deo communitatis, etiam paulatim disponatur ad ipsam Dei offensam plenius confidendam. Sic fit, ut timor, tñ, tene, quam offensa, eum ad conversionem adducat. Atque tunc verum est illud Plautus: *Inno in iustitia: timor Domini.* Aliqui legunt: *Primitia sapientie, timor Domini.* Primus enim fructus quem Spiritus sanctus in anima peccatrice producit ad eius conversionem, solet esse divini iudicii timor; sic ille fructum sapientie. Et licet necdum fit à Spiritu sancto inhabitante, est tamen ab eo movente, & intuitu operante. Sicut autem ora nondum est cum Sole, est tamē a Sole mox adyacentante, sic & ille timor est à Spiritu sancto sibi habitaculum præparante, ad lumen maius iurgendum.*

Pal. 18.

Psal. 116.

Est quidem timor servilis & initialis præparans Deo locum in justificandis, ita ut convertio timoris & justificationis initium ei ascribatur. Sed a servilius, & perfectior ille est, qui in iustificatis reperitur, ad conservationem gratiæ iam acceptæ operans. Hic solet esse filialis, quo sic affectuatur qui iam filii Dei effecti sunt, ut nihil magis timeant, quam art: rni Patris gratiam amittere; ideoque omnem eius offensam horrent ex spiritu adoptionis, collectantque gratiæ thesaurum toto nisu conservant. Hic est timor qui vocatur *Timor sanctus*, quia sanctimoniam conserit, conservat, & adauget. De hoc timore videtur loqui S. Bernardus ser. 34. in Cant. dum dicit: *In veritate dicitur nihil aquæ esse efficacius ad gratiam promovendam, & retinendam, recuperandam, quam si omni tempore cor à Deo in venerari non alium sapere, sed timere: Beatus quæ semper est parvulus.*

Sane qui timorem Dei à se abiecit, similis est illi qui equum ferocientem sine chamo & freno confendit. Sicut enim hic in precipitium se facile dat, & grandi periculo exponit: ita iste præcipuus de malo in malum ruit, & ad cupiditates eum discretissime procurrit, quia sine freno & timoris est.

Not. de timore.

Neque ambiguum esse potest, *Donum timoris,* quale de donum timoris.

Donum timoris, quale de donum timoris.

ad omni esse Spiritus Sancti, quo quidem nonnulli imbuti, usque ad finem vite illum praevalerunt, & apertis demonstrarunt indicijs, quia per hanc timoris sancti viam ad felicem terminum Deus eos volebat perducere, & alijs parum timentibus exemplo esse. Noti sunt hac in palestra multi sanctissimi viri in vita & morte decerantes. Nos est B. Agathon, post sanctissimam vitam suam in funderens, timore hunc admirantibus: O Filij, alia sunt iudicia Dei, alia hominum. Notus quoque Artenijs, pronuncians cum flctu illud Job. *Quasi timentes super me factus, semper timui Dominum.* etiam sanctus Elzarius, sanctus Lutgardis, sancta Maria Oguaca, hoc timoris donum suo exemplo commendarunt. De hac poitrema sic ait el. ganter Cardinalis Vitriaco in vita ejus: *Spiritus timori non solum est principium sapientie sed & bonorum omnium custos. Timor vero dicitur: qui spernit medicam, paulatim decidet; licet quis vices grandia, paulatim potest obrui arena. Nulli capilli Abalonem perdunt: multa venientia negligit & contempta ad inariditatem ducunt. Quapropter eras ei timor castus velut sacca pectoraria, qua cogitationes constringeret: quasi framm in ore, quoad linguam coarceret: quasi stimulus in opere, ne a iudicio torquet, quasi regula in omnibus, ne modum excederet. Christus in meditatio in corde sermo in ore, exemplum in opere. Hac Cardinalis Vitriaco.*

Sic & sanctus Macharius omnes Christianos admonet, & exhortatur ad sanctum timorem hac similitudine. *Sicut mercatores, navigantes, in ventus & mare tranquillum sit, cum noniam ad portum pervenerint, metumque de contrario vento excitato fluctibus mare existit, & nauis periclitatur. Sic Christiani licet habeant prosperum ventum spiritus sancti, tamen adhuc formidant, ne ventus ad veraria passiva exurgat, qui tempestatem fluctuum movet. Hac S. Macharius hom. 43. Quomodo namque iugiter nauis etiam mari placido instrumenta semper habent parata, quibus utantur contra tempestatem: qui timent Deum, aliquam fibi tuentes mutationem, sic etiam parant ad oblitandum. Et sicut qui pontem arcum transeunt, donec ad finem illius peringant, nunquam oculos a ponte & pedibus suis deflectunt, sic & Christiani faciendum est.*

3 Pars
Quomodo
timor ser-
vitiu ex-
pellendus
sit &c.

Dicamus ergo tertio, hic significari per Zachariam, Christo adveniente, removendum esse timorem illum servilem, sive spiritum servitutei adnexum legi & testamento veteri: induendum autem esse spiritum amoris, quo serviamus tanquam filij Deo, in sanctitate & iustitia. Quia hic est spiritus annexus novo testamento & novae legi spiritus amoris, spiritus libertatis, de quo Apostolus. *Non accepit spiritum servitutis sicut in timore sed accepit spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Abba Pater.* Hinc saepe dicunt SS. Patres, quod testamentum vetus sit testamentum servitutum, testamentum vero novum sit filiorum:

Rom. 8.

Audi S. Augustinum cap. 16. contra Adimantum: *In veteri testamento erant opera servitutum, in novo gloria liberorum.* Atque ideo ipse Apostolus dicit vetus testamentum figuratum fuisse per Agar ancillam Abraham, novum per Saram liberam uxorem Abraham. Ancilla filios tuos generat servos, haec est Synagoga antiqua, qua servilis conditionis populum generavit. Uxor autem primaria generat filios liberos; haec est Ecclesia, qua libera est, & est Mater nostra. Haec habet cor sursum, supernaque appetit, & ad illa aspirare docet filios suos, & servire Deo sincera dilectione, cum ad temporalia inclinari forent filij Synagoga, & servire Deo timore potius poteng, ac temporalium illorum allesti promissione.

Gal. 4.

Propterea etiam antiquus legem promulgans Deus, populo suo proposuit supplicia timentia, ton. trua, caliginem, procellam, ignem fumantem in monte Sinai, quibus territus dixit Moyses: *Loquere tu nobis, & audiemus: & non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur.* Immo & ipse Moyses exterritus fuit, ut dicit S. Paulus his verbis. *Et ita terribile erat quod videbatur. Moyses dixit. Exterritus sum, & tremebundus.* Haec igitur lex merito dicitur Lex timoris. At promulgans Deus legem novam filijs suis, ostendit legem esse amoris. In die Pentecostes promulgari cepit, quando Spiritus sanctus in Apostolos descendit. An non Spiritus sanctus amor est? An non ille dies, est dies amoris? Non horribili igne fumat mons Sion, sed igne qui vericibus Apostolorum insidens, magna animi dulcedine, dulci amoris a dore orationes replet, ut Dei loquantur magnalia. Nemo hic tremebundus dicit: *Non loquatur vobis Dominus.* Quapropter Hebraeis dicit Apostolus jam Christianis: *Non accessisti ad tractabilem montem. & ignem accessibilem. & turbinem. & caliginem. & procellam. & tuba sonum. & vocem verborum, quam quis audierunt, excujuravit: ne eu foret verbum. Sed accessisti ad montem Sion, & Civitatem Dei viventem, & in ulorum multum Angelorum frequentiam, & Ecclesiam primis vocorum qui conscripti sunt in Caelo.* Haec Apostolus.

Lex antiqua, lex timoris. Exod. 20.

Heb. 12.

Lex nova Lex amoris.

Heb. 12.

Itaque timore antiquo liberandos nos dicit Zacharias, quia venitis qui redemptionem affert, & aperit paterna misericordiae viscera, aperit paternum amorem memor testamenti sui sancti, promittitque legem libertatis, & amoris filialis, simulque coelestia praemia. Quapropter & hic verum est quod S. Iohannes dixit: *Timor non est in charitate, sed perfecta charitas seras mittit timorem.* Quod quidem generaliter dictum, multipliciter invenitur esse verum. Nam in primis verum est, quod dum advenit Deus facti amoris perfectam afferens sanctitatem & charitatem, mox cessavit lex timoris, quae praecellerat ut locum prepararet legi amoris. Atque tunc Judaei qui secundum statum legis suae tantum erant servi, per legem gratiae & charitatis facti sunt liberi & filij; timo-

1. Ioh. 4.

rem servitutis foras mittente charitate, ut sine timore de manu inimicorum liberati servient Deo in iustitia & sanctitate coram ipso, non timore patris, sed amore iustitiae mandata eius oblectantes.

Charitatem quem timorem emittat.

Uterius charitas mittit foras timorem, quo aliqui nimium anguntur, cum quadam diffidentia Dei conternatam gerentes conscientiam, animam enim ad servendum Deo liberè & lætè, generoso amoris quoque corde, hinc non solum desperatione, sed & diffidentiam excludit. Quia parit fiduciam, & anxium timorem compescit, qui nonnullis exurgit, iam conversis, vel quia memoria peccatorum prætorum eos divexat & exruciat, ne forte non sint remissa, vel quia scrupuli varij & anxii eis exurgunt, in omnibus trepidantes, & putantes se offensam incurere. Hæc omnia, inquam, perfecta charitas pellit, quia lumen secum vehit & fortitudinem ad pellendum hos scrupulos, has anxietates, hos timores: & gratiam suggerit, ut nou timeamus à timore nocturno, & sagitta volante in die, à negotio perambulante in tenebris, ab insidiosis & à demonio meridiano, sub protectione Dei Cæli, sub obumbratione scapularum eius, sub velamento pennarum, sub scuto veritatis & amoris ipsius, Facit enim sentire in bonitate de Domino nos amare.

E[20]

Sic S. Antonius dicebat crebro suis. *Ego iam non timeo Dominum meum, sed amo, charitati autem foras mittit timorem.*

Etiam S. Ambrosius, cum in extrema ægritudine ageret, & discessum ipsius sui lamentarentur discipuli, dixit: *Non sic vixi, ut me vixisse inter vos putetis, sed nec mori timeo, quia bonum Dominum habemus.* Ecce & tibi charitas foras mittebat timorem.

Notum est & de S. Hilarione sic animam suam alloquitur: *Egrede, quid times? Septuaginta prope annis Domine servisti, & mortem times? Operabatur & hic charitas ad pellendum timorem.*

Surinrus
sa S. Clara
ra.

Sic & S. Clara dicebat sibi in fine. *Vade benedictus anima mea, vade securus, habes bonum saluum condatum.* O vocem charitatis timorem expellentis!

Castigli-
ura vita
Sancti
Domini

Sic & B. Romæus Ord. S. Dominici illud saepe repetebat ore & corde iuavifono: *Cum dederit dilectus suis somnum, ecce hæreditas Domini;* sicque timorem & anxietatem omnem abiebat. Unde & hæc postrema eius fuisse expirantis verba, quia eadem audita sunt in eius agone Angelorum voce resonantia.

Hiergo omnes usque in finem benedixerunt Deum, quia sine timore de manu inimicorum liberati servierant illi.

Thema. In Sanctitate & iustitia coram ipso omnibus In qua Sanctitas, & iustitia Deo servientiam sit.

Dicamus & explicemus hic quomodo ad hoc venit Filius Dei, ut serviamus illi in sanctitate & iustitia coram ipso omnibus diebus vite nostre. Utique ipse est causa & origo, forma & exemplar omnis sanctitatis & iustitiæ, hancque nos docuit, & ad eam invitavit tota vita sua, omnibusque eloquiis & operibus suis, ac media, quibus illam assequemur, reliquit nobis, sanctissima scilicet Sacramenta, in quibus & sanguis eius sanctificat & iustificat nos. Quid est autem sanctitas? Audi sanctum Dionysium, cap. 12. *de divinis nominibus.* Sanctitas est ab omni scelere libera, perfectaque, ac omni ex parte incontaminata puritas: quæ ita in Deo comminet, ut merito Sanctus, Sanctus, & celebrissimo illo hymno Trisagius, Sanctus, Sanctus, Sanctus à beatorum mentibus in celo celebratur. Nobis itaque dicitur: *Estote imitatores Dei, sicut filij charissimi.* Sancti estote quoniam ego sanctus sum. Et rursum monet *Apostolus equum sanctimoniam, sicut quæ nemo videbit Deum.* Cui conformiter S. Petrus: *Secundum eum qui vocavit vos sanctum.* Et ipsi in omni conversatione sancti sitis. Christus est qui vocavit nos ad fidem, gratiam, & salutem, qui Sanctus Sanctorum est, & *Dan. 9.* *terrenam contuminationem quantum in nobis est fugiendo & exhorrendo,* hoc est, terrenas & carnales cupiditates declinando & mortificando. Ideo enim græco verbo Deus *Agios*, dicitur, quod idem est ac illi dicas, *Sanctus Deus.* Agios autem hoc est sine terrena, terrena sece & inquinamento sequegatus, & maxime venosus, ut interpretatur Origenes, Levit. *Itubi dicitur. Sanctus eritis, quia sanctus sum.* Hæc posita sanctitas, cum qua servendum est Deo, omnes status & conditiones hominum concernit, nec ab ea quæpiam excusatur.

Primo, quidem concernit omnes Christianos, qui passim ab Apostolo Sancti vocantur, quia ad Sanctitatem à Christo vocati. Hinc S. Gregorius *omnium* Nyllenus in Tractatu speciali explicans quid sibi *Christiani* velit nomen & protellio Christiani & Christianissimi, sic ait: *Christianismus est imitatio divinæ naturæ. Christianismus professo est, ut homo reducat ad pristinam & antiquam felicitatem. Christianismus est participatio Christi. Cum ergo Christus sit iustitiae puritas, & veritas, Christianus esse nequit, qui illius communionem & societatem non se non ostendit. Hæc ille. Certè Christus, eiusque sanctitas, omnibus proponitur ut exemplar, cui debent conformari & configurari in lineamentis & coloribus virtutum nec aliud est sanctitas, quam imitatio virtutum eius, puritatis scilicet & castitatis, patientiæ & charitatis, modestiæ & humilitatis, temperantiæ & continentiæ, zeli & pietatis, iustitiæ & veritatis. Quæ-*

† †
†

Ephef 4. Novus homo quomodo creetur Hier in e. 4. ad Ep.

Quapropter omnibus dicitur: Deponite veterem hominem qui corruptus est secundum desideria erroris (per gulam scilicet, libidinem, superbiam, invidiam, impatentiam, & alia veteris Adæ inquinamenta) & induite novum hominem qui secundum Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis. Quid est, induite novum hominem? Respondet S. Hieronymus. Idem est quod induite Iesum Christum. Iste quippe est novus homo, qui universi credentes debemus induere & vestiri. Pergit explicare S. Hieronymus, quomodo Christus novus homo fuerit & addit: Quid non in illo novum fuit? Conceptus, natus, partus, infantia, doctrina, vita, virtutes; & ad extremum crucis & passio expoliatus in ea principatus & potestates & contrarias fortitudines ostentus habentis, resurrexerit quousque & ascensus in caelum. Ulterius ostendit S. Hieron quomodo hic novus homo creatus sit in iustitia & sanctitate veritatis, quia, inquit, Deus verus & veri Dei Filius fuit, & tota in illo religio atque iustitia Dei veritate completa est. Tandem concludit: Qui igitur conversationem illius imitari potest, ut sit mansuetus & humilis corde, sicut ille, & ponat suam manum pro amico, ut ille potest, & oribus suis, verberatus non respondeat, malitiosus non remaledeat: sed vincat in humilitate superbiam, ista induit est novum hominem; & dicere potest cum Apostolo: Verus ego jam non ego, vivit vero in me Christus. Hec S. Hieronymus.

Sed multi qui Christum sonant verbis; & nomine gloriantur Christiano, tantum abest ut Christum induant & imitentur, quin potius in belluos mores degenerent. Sunt enim in domo ut leones everentes domesticos suos aut ut lenones illecebris eos corruptentes. Sunt in negotiis dolosi, ut vulpes, aut ut Pardi miras habent varietates. Sunt in agro fraudulentum & rapaces, lupis vespertinis non ab similes. Sunt contentiosi & rixosi in foro, ut canes invicem se mordentes, calumnijs alios impetentes. Sunt velut Porei genio & ventri indulgentes; at erga pauperes grunniunt & gerunt se ut tygrides. Sunt ambitiosi, & se fecerunt autentes ut pavones, nec considerant sordidos suos pedes. Interim in templo aut alloquio speciem quamdam Christianæ pietatis præferunt, virtutem ejus abnegantes. Hæc non est veritas sanctitatis, nec sanctitas veritatis, quam nos edocere vult Christus, ut hic testatur Zacharias. De hac re plura dixi in Horto Pastorum, lect. 2. ubi de Christiani nominis obligatione tractatum est; & ibi dicta hæc referri possunt.

2. Quomodo in sanctitate in Religione Deo servatur. Luc. 11.

Secundo illud, ta sanctitate servamus illi, con- cernit Religiosos, quorum professio est specialis sanctitatis, & a terrena sece segregationis, quia Deo se sanctos dicatosque specialibus votis protestantur. Hi ergo congruit, speciali titulo religionis & professionis suæ, immaculatos se custodire ab hoc saeculo. Hæc est religio vera, simulque vera sanctitas, mentem a terrenis omnibus inquinamentis se moves, ab illecebris & cupiditatibus im-

mundi hujus mundi. Ad quam exhortatur S. Gregor. Nazianzenus dum in Dulichis sic dicit: Agere verè, deserto hoc mundo, mundi que saeculo excussis ad vitam celestem vela pande. Alii aurum & argentum, alij menas delicatas, id est, vias ludibria in pretio habent: ego verò Christum instar amplissimarum opum duco, quem utinam mihi aliquando contingat pura mente insuere, cætera autem mundus habeat. Atque ut offendat idem S. Nazianzenus, specialiter hoc concernere Religiosos quod dicit Apostolus. Induite novum hominem, sive Induite Iesum Christum, ibidem hæc habet: Patri Verbum est homo nosser, ut hujusmodi mixtionem Deum hominibus misceret, ut nus verumque Deus est, hæc enim homo effectus, ut in ex mortali Deum efficiat. Hæc amplificari possunt ex illis quæ fuscè tradit Hier. Platus, & Jacobus Aluarrez, alique passim de obligatione Religiosorum ad perfectionem & sanctitatem.

Tertio concernit maxime Sacerdotes in iustitia & sanctitate stare coram Domino, & illi soli perfectè servire. Ideo etiam sunt specialiter Deo consecrati, & charactere divino consignati. Quicquid agunt, quicquid tangunt, eis in clamat: sancti estote, quoniam sanctus sum. Hoc aræ, hoc calices, hoc libri sacri, hoc vestes, hoc omne eorum ministerium ejus inculcat, ut excusationi non sit locus. De qua refuse à nobis dictum est in Virga Aaronis.

3. Quomodo in iustitia & sanctitate sacerdos coram Deo stent.

Quarto nec à sanctitate excluduntur qui conjugio sunt alligati. Licet enim liberis procreandis dent operam, licet inter curas domesticas versentur, licet inter opes agent, & alia facili illætamenta; possunt tamen Domino servire in iustitia & sanctitate; possunt mentis puritatem conservare & Deo offerre, possunt illi in veritate placere. Quapropter dicebat Apostolus: Mulier saluabitur per filiorum generationem, si tamen in fide & dilectione permanserit. Imo alibi dicit idem Apostolus, quod mulier infidelis sanctificetur per virum fidelem, & vir infidelis per mulierem fidelem; utique inquit, filij vestri immundi essent, nunc autem sancti sunt. Novum etiam est ex eodem Apostolo. Matrimonium repræsentare Christi & Ecclesie conjunctionem sanctam, quorum dilectionem & sanctitatem imitari debent coniugati. Cujus rei curam gerentes sedulam nonnulli, in conjugio tanta perfectione flourunt, ut etiam eos qui in Claustro agunt, superarent. Quapropter hæc dicere possumus: Circum istis nihil est præputum nihil est, sed observatio mandatorum Dei. Hoc est, austeritas exterior religionis, quæ est circumcisio quedam, minus habet quandoque perfectionis, quam vestis secularis. Hæc refert Abbas Gillibertus, quod Sponsa etiam quaerit per plateas quem diligebat quia aliquando qui in plateis agunt, non in Claustris, magis diligunt. Audi ejus verba ser. in Cant. Non designatur etiam ab eis qui foris sunt, quia nulla arctiora vis regula stringuntur, mutua virtutum insignia, repetant serventorem sepe ibi

4. Quæ sit sanctitas conjugatorum.

1. Tim. 2.

1. Cor. 7.

Gal. 6.

Cant. 3.

affectum, ubi fuerit gradus erit in inferior. Hec ille.

Hinc etiam S. Macharius divina voce missus fuit ad duas sorores in coniugio agentes; ut ab eis edificeret admirabilem mentis puritatem, qua et fulgebant. Sic & Sanctus Antonius missus fuit ad Cotiarum Alexandrinum, ut ejus humilitate infunderetur.

Luc. 5.

Nunquam ergo defuerunt iustitia & sanctitate illustres etiam in statu conubiali, sive percurras veterem legem, sive novam. Nam & de ipsomet Zacharia ac de uxore ejus Elisabetha testatur S. Lucas. *Erat ambo iustus ante Deum, incidens: in omnibus mandatis & justificationibus Domini sine querela, sive, ut alia lectio habet, sine macula.* Propterea talem meruerunt, per specialem Dei benedictionem, prolem generare. De qua sic loquitur S. Augustinus ser. 3. de S. Baptista. *Erat quidem S. Elisabetha sterilis corpore, sed facunda virtutibus: peres ejus non ablatis, sed dilatis, donec periret anserit tempore carnis, passio corporis, conjugii necessitas, voluptatis causa, cupiditatis sensus, & totum quod humanam confundit, gravat, onerat conscientiam, mundabat enim longo tempore sacrificii domus, sanctitatis hospitium, in etatum metamora Christi, Angeli demicium, aula spiritus S. Hanc S. Augustinus, ut placidat qualiter dono Dei & miraculo speciali progenatus fuerit puer ille, de quo statum Zacharias *Tempus Prophetia Altissimi vocaverit, &c.* Postmodum idem inculcans & amplificans August. subiungit: *Denique ubi ita corpora sedata est querela, & in toto facti sunt sine querela, vox sterilitatis fugit, re-vertitur, senectus, fides, coepit, parit castitas, nascitur major homine par Angelis, tuba eam, praeco Christi, arcanum Patris, Filii nunciatus, signifer superbi Regis, peccatorum venia, Iudaorum correctio, vocatio gentium, & ut prope dicam legi & gratia fibula, qua diploidem iunxit: Sacerdotis sancto Patri iungebat in corpore. Hanc S. Augustinus.**

Concludendo adjiciamus, quod ideo dicat hic Zacharias venisse Christum, ut libertate nobis donata in peccato, serviamus illi in sanctitate & iustitia, quia iudex externam quidem sedebatur iustitiam & sanctitatem quae in foronibus, sacrificiis alijsq; consistebat caeremonijs externis; internam autem negligebat, ut sepe eis exprobrat Christus. Hanc ergo internam & veteram sanctitatem, tamquam vere Christianam, explosa iudica, decantat hic & commendat Prophetia. Unde dicit nobis hic servitium CORAM ILLO, sive coram Deo: Quid est autem servire coram Deo, nisi posse dicer cum

2. Tim. 1.

Apostolo: *Testis est mihi Deus, cui servio in spiritu meo, in conscientia bona, & charitate non ficta.* Hic nimirum est stimulus acer Christianae charitatis & perfectionis, cogitare nos in Dei praesentia agere quicquid agimus, coram illo scilicet qui non solum externum opus intuetur, sed & singulorum corda, intentionesque penetrat & discerit. Atque ita, tamquam CORAM ILLO, in spiritu veritatis om-

ne opus perficiendum est, & ab omni peccato cavendum; quia coram illo tamquam iudice & vindice omne delictum committitur. Propterea dicebat Susanna: *Melius mihi insidere in manus vestras quam peccare in conspectu Dei mei.* Itaque semper coram Deo ambulandum; praesentia ejus nunquam defendenda.

Dan. 13.

Quod autem hic adjicitur servitium esse Deo in sanctitate omnibus diebus vitae nostrae, commendatum perseverantia, qua omnia coronat in eterna, sanitate & consummat opera in Dei obsequio peracta. Non ergo sufficit uno mense, uno anno vel altero, una aetate Deo servire in sanctitate & iustitia; sed perseverare oportet, ut que in finem vitae, *Esse sicut se, usque ad mortem, & habere tibi coronam vitae.* Imo si mille annos possemus impendere in ejus obsequium qui vitam nobis dedit, & hoc deberemus optare. *Jacob servit annis quatuordecim pro Rachel, sed quanto amore? Dies paucis videntur, Gen. 29. praenotia magnitudine. Utinam & nos simili affectu servemus pro aeterna beatitudine, qua longe pulchrior est, longae amabilior quam Rachel.* Sed & ipse Christus pro nostra salute triginta annos & amplius impendit, sed quanto zelo, quantoque desiderio? Omnes vitae ejus dies, hebdomadae, menses, anni, imo & horae, & momenta, in nostram tendebant salutem, & pro nobis Patri offerbantur amorosissime. Cur ergo detrectabimus pauca pro ipso tolerare, brevique tempus vitae nostrae ei dicere, nos totos impendere, amoreque sincerum rependere? Cur tam cito torpescimus in ejus obsequio? Cur, repelcimus in amore, & mox afficimur tadio? Cur non dicimus cum S. Francisco in fine juvenitae constituto: *Frater incipiamus servire Deo haec annus enim parum fecimus. Quid juvat inchoare cursum, si ad metam non peringim?*

Perseverantia est necessaria

Quid feliciter navigasse aliquo tempore, si pendet in portu nostra negligentia naufragium facimus? Quid flores fructusque aliquos protulisse, si ad maturitatem eos non perducimus? Merito omnes adhortatur S. Bernard. ad servitium Deo omnibus diebus vitae in iustitia & sanctitate. *huic nos accendens verbis, quasi ignito eloquio: O Frater non tadeat inchoare magna, nec tenere inchoata, scientes quod perseverantia informat merita coronat bonum propositum perueniat currentem, coronat pugnantem, ducit ad bravium, conducit ad portum. Hanc est Tunica talaria Joseph. Hanc est Tunica Sacerdotalis ad pedes pervenire. Hanc est candida hostia quam tenemus Deo offerre. Hanc est calcaneus bone operatione, quem contra serpentum morum debemus obervare. Hanc est virtus qua Deum legat qui laurantur Martyres. Virgines coronantur Sacerdotes jubli magis & Confessores. Hanc S. Bernardus, ep. 129. ad Januenses, Vide ibi plura in hanc rem.*

De Fabricio Romano olim dicebatur quodam quali Proverbio: *Fabricius est Solem a cursu suo, quod Fabricium a proposito avertere.* Hoc nimirum dictum est, quia ipse constanti fortunidine profectuebatur

quae

quæ proposuerat, aut inchoarat, omnia superans perseveranter impedimenta.

Sic & Agamemnon Rex laudatur apud antiquos quod Troiam invictam decenniali obfidiōe premens, tandem sua perseverantia & mora debellavit & evicent, idēque dicitur esse Agamemnon, hoc enim interpretatur Plato idē esse quod *Per amabilem perseverantiam & mora*. Certe nobis non urbs aliqua terrēna obfidiōe premenda & expugnanda proponitur, sed Regnum Cælorum; ita ut

Matt. 11. dicitur sit à Domino: *Regnum Cælorum vum patitur & violenti rapiunt illud*. Ubi significatur magna animi constantia, fortitudine, & perseverantia Regnum illud opulēnum nos adipisci, & illo nos fructurum cum lætitiā, sicut exultant victores quando capte urbis dividunt spolia: sed tamen prius nobis esse opus simili militum studio, aviditate, impetu, ac violentiā, & perseverantia. Per vim nobis illatam, ac passionibus nostris, per varias tentationes, difficultates, pericula, per adversa multa illic perfringitur, quasi per hostes & has. Et pugnandum est non uno die, mense, aut anno, aut lustro; sed omnibus diebus vitæ nostræ sub vexillo Ducis nostrī pugnandum, qui vitam suam dedit, ut nobis regnum illud acquireret. Exiit icalan per quam ascenderemus muros; sed ignavia omnis ac desidia abiicienda est, quia ascensus est purpureus.

NOTA
Audiendus est fructus S. Bernardus, qui *serm. de quadragesima* debite hinc ostendit, quam multis titulis obstringamur ad serviendum Deo in sanctitate & iustitia omnibus diebus vitæ nostræ. Ac primam quidem obligationem profert ex dignatione & dilectione quam ostendit in suo ad nos adventu per carnis nostræ assumptionem, deinde toto vitæ suæ pro nobis laborioso decursu, denique in vitæ termino per acerbissimam passionem. Quia autem verba eius mellifluis rore fluunt, ideo ea hic subijcimus. Sic ait ipse. O si cognovisses & tu, quam multa & quam multis debeas, videres quam nihil sit quod facis comparationem debitorum tuorum. Vis scire quæ & quibus debeas? Primo Christo Jesu debes omnem vitam, qui pro tua suam posuit, & cruciatu amarus sustinuit, ne æternos sustineres. Quid tibi dirum vel durum esse poterit, dum recordaris, quia ille in forma Dei, in die æternitatis suæ, in splendore Sanctorum ante Luciferum genitus, ad carcerem tuum, ad limum tuum venit, infixus ut que ad cubitos in limo profundi? Quid non suave tibi, cum collegeris tibi omnes amaritudines Domini tui, & rememoraberis primum infantium necessitatum, deinde laborum in prædicando, iatigationum, in discurrendo, tentationum in jejuniando, vigiliatum in orando, lacrymarum in compatiendo, postremo convitionum, colaphorum, sputorum, flagellorum, subfannationum, clavorum, quæ passus est pro nobis, operatus salutem nostram in medio terræ? O miseratio indebita! O dignatio

O dilectio! Regem gloriæ pro despicatissimo vernaculo, imo vermiculo crucifigi? *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* Nonne si conferrentur in me omnes vite filioiū Adæ, omnes dies faculi, & labores omnium hominum, qui sunt, fuerunt, & erunt, nihil essent ad compensationem? Sicut nihil ad aliquid nullam habet comparationem: ita vita nostra ad vitam illius nullam habet proportionem, cum illa dignior, ista inferior esse non possit. Nec putes me rem exaggerare sermone, quia hic deficit omnis lingua, nec sufficit oculus, vel ad intuendum tantæ dignitatis arcanum. Cum ergo ei donavero quicquid sum, quicquid possum, nonne illud sic est sicut stella ad Solem, gutta ad fluvium, lapis ad montem, grānum ad acervum? Non habeo nisi minuta deo, mo minus firma, corpus & animam, vel potius animum minutum voluntatei meæ, & non dabo illam ad voluntatem illius, qui tantus tantillum tantis prævenit beneficiis, qui toto se totum in me comparavit? Alioqui si illam retineo, qua fronte, qua mente, qua conscientia, vado ad viscera misericordie Dei nostri, & audeo perforare fortissimum propugnaculum, quod custodit Israel, & sanguinis non guttas, sed undas à quinque partibus in meum pretium detorquere? Ita S. Bernardus.

Hæc considerantes plerique Sanctorum, vitam suam, & omnes dies ejus Domino consecraverunt, vel ab ineunte ætate, vel à prima luminis divini irradiatione, sive à prima conversione sua: ita ut exinde nullum diem non transegerint in iustitia & sanctitate.

Sic Magdalena tot ferè annos in deserto transegit ad pedes Jesu Crucifixi in sua spelunca, quot Christus qui eam converterat, pro ipsa in sæculo transegerat. Sed quam mira sanctitate, quæ septis in die clevebatur ab angelis ad Deum laudandam cum eis?

Sic Maria Ægyptiaca, mox à conversione sua, post septendecim annos turpis vitæ, non solum septendecim annos implevit penitentiæ in asperissima cum carne concertatione, sed & quadraginta septem annos continens in mira iustitia & sanctitate peregrin, donec ultimus adveniret dies: quo dimitteretur in pacem.

Sic S. Lydia in morbo humanitus intolerabili triginta octo annis periecerat patientiā & humilitate incredibile, ut conformis fieret Christo Jesu Crucifixo & patienti, & omnes ei dies vitæ suæ redderet in iustitia & sanctitate.

Sic & S. Co. era Reformatrix Ordinis Clarissarum quinquaginta annis perseveravit in cruciati admirabili, planè simili Martyrum cruciati; ita ut per singulas hebdomades novat ornamenta pateret, quasi nova martyria, & hoc quidem omnibus diebus vitæ suæ. Vide auctorem vitæ ejus apud Sarrum. Similia habes in vita S. Claræ. Hæc pauca de devoto famineo sexu serviente Deo in *sanctitate & iustitia coram ipso*.

Psal. 113.

Exempla Sanctorum Deo in sanctitate & iustitia viventium.

Si de viris etiam nonnulla attingenda sunt, invenimus nonnullos impendisse maxima cum sanctitate & perseverantia multos & continuos vitæ suæ dies. Alios quidem sexaginta, alios septuaginta, alios octoginta, alios denique ipsos centum annos in summa austeritate & observantia, & serventissimo Dei sui & Christi Jesu amore consumpsisse certum est.

Sic S. Ignatium vitam salutis cum austeritate innotantem in fundamenta jaceret Societati Jesu, & amorethi amori Jesu redderet, terrere conabatur Satan importuna tentatione, quasi ei dicens: *Quo modo sustinellis hoc? Et hoc tolerare poteris per sexaginta annos quibus tua protelanda est vita?* At ipse non solum sexaginta, sed sexcentos etiam annos, si opus esset, in Dei sui obsequium impendere resolvebat. Hoc unice felicitate satagebant ei in justitia & sanctitate servire omnibus diebus vite sue. Quod & fecit perseveranter, & affectu zeloque ferventissimo, ad majorem Dei gloriam, omnia sua ordinans.

Sic S. Hilarion dicebat animæ suæ in egressu: *Septuaginta prope annis servasti Christo, & vixisti vixisti: Octuagenarius moriebar, & anno decimo quinto ingressus solitudinem, exinde omnibus diebus vitæ suæ mirâ sanctitate Deo suo serviebat, exigua extraxit a casa humi cubans, numquam faccum quo amictus fuit lavans aut mutans, ante Solis ortum nunquam sese reficiens, & tunc quidem paucas fucus & succum herbarum ad victum adhibens. Similiter S. Martinus octuagenarius erat dum mortis jam vicinus invitum ab oratione spiritum non relaxaret, & conquerentibus discipulis de sua morte, diceret Domino: *Si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso laborem.* O quot dies vitæ suæ Domini impenderat obsequio! nec adhuc recubabat quantumlibet onerosum & laboriosum ulterius servitium subire pro ejus honore.*

Sic S. Philippus Neri nostro sæculo octuagenarius mortuus est, & jam ab incunte ætate sanctitatis non obicura dedit indicia, in qua permanfit omnibus diebus vitæ suæ. Nam in die festo Corporis Christi peracto sacrificio summa cum exultatione, & cæteris functionibus explicitis, post mediam noctem eâ horâ quâ prædixerat, obdormivit in Domino.

Audi & de S. Policarpo. Cum urgeretur à Tyranno ut Christum abnegaret, fortivoce respondit: *Christo jam ab annis octuaginta sex servio, & de manu ejus innumerata percipi beneficia cum ipsa vita, qui possum vel eum negare, vel ei ingratus esse.* Hoc tibi pronuncio, pro Christo me Christianum quælibet tormenta subiturum. an non & ipse Deo & Domino suo servire voluit, non solum octuaginta sex annis, sed & omnibus diebus vitæ suæ, & quidem in justitia & sanctitate, idque sine inimicorum suorum timore: O fortitudinem, O perseverantiam!

Quod si de his qui penè centum annos in Dei servitute sancta consumpsertur sit queritio, consule inter antiquiores vitam S. Pauli, Eremiticolarum auctoris & Magistri, qui vixit ad centesimum & decimum tertium annum Palina ei victura & vestitum præbente, fecerat autem in solitudinem post ætatis annum decimum quintum. Consule & vitam S. Antonij, qui cum adolefcens orbarus foret parentibus, in solitudine divina etiam inspiratione vocatus, vixit ad centesimum & quintum annum in justitia & sanctitate, coram ipso qui evocatur. Nec desunt aliqui etiam recentioris ævi. Nam de S. Romualdo sic Rom. Breviarium: *Cum annos centum & viginti ægeret, & centum ipsos in summa vita asperitate Deo servisset, ad eum migravit anno salutis millesimo vigesimo septimo.* De Francisco autem à Paula, qui præcedenti vixit sæculo, sic idem Breviarium: *Annus primum & nonagesimum ægens, Turonis migravit ad Dominum anno salutis millesimo quingentesimo septimo.* Ipse verò à prima adolefcencia in eremum secesserat, ut liberius Domino serviret. Hos paucos, ex innumeris in sanctitate & justitia annis plurimum maximâ perseverantia coram Deo servientibus, in medium produxi, in consulationem teporis torporisque nostri.

Etenim, an non nobis magna confusio, quod cum sciamus, ipso Zachariâ pronunciate, Christum adventisse, & ejus adventus hunc finem esse ut illi serviamus in sanctitate & justitia omnibus diebus vitæ nostræ, nos interim maximam partem vitæ nostræ in peccatis conterimus contra ipsum qui nobis vitam dedit, cum serviendum esset coram ipso. Lucidi examinis accendere faccum si volumus, & quæ tenebrosa sunt in nobis inquire, vitæ que nostram servituri, invenimus quod magna pars vitæ elabatur nobis male agentibus, maxima nihil agentibus, penè tota aliud agentibus, ut merito agnoscere illud debeamus. *Vanitas omnis homo vivens; & illud iterum: Homo vanitatis spiritum saltem est, dies ejus sicut umbra prætereunt.* Hominem dicit esse vanitatem Prophetæ, ob inconstantiam qua in variis peccatorum speciebus dilabatur, & qua dies suos vanissime consumit quos Dei obsequio, ad æternitatem solidam aspirando, deberet impendere. Excutiamus ergo teporem, excutiamus vanitatem, & in veritate serviamus Domino, in justitia & sanctitate serviamus coram illo, habentes tantam nubem testium, tantam nubem eorum qui nos præcesserunt, & omnibus diebus vitæ suæ Deo servierunt, & omnibus quoniam dies mali sunt. Reipicamus & postillimum in Auctorem fidei & conjugum maiorem legum, carum res post eum, & deponentes omnia pondus. Et circumstantiam nos peccatum. Hic paratus semper est dare nobis gratiam, ut serviamus coram ipso in justitia & sanctitate omnibus diebus vitæ nostræ: quæ non est abbreviata ejus manus, nec minus protensa, & in nos propensa, quam antiquo tempore. Debemus illi

Moralis
Psal. 38.
Psal. 143.
Heb. 12.
Eph. 5.
Heb. 12.

illu totam vitam nostram, quandoquidem totam suam pro nobis expendit: illam quoque pie impendi in satisfactionem, peccata nostra praeterita exigunt: illam & sibi expetit, iureque suo totam veadic gloria quam promittit, & Regnum quod impendio obsequi nostri vult conquiri.

LECTIO XI.

Thema. *Es tu puer Propheta altissimi vocaberis, Praebis enim Es, Luc. 1.*

De divo
suo S. Ioan-
nis Bapti-
stae laudibus
ex ore Pa-
tri sui.

Haec est altera pars Cantici, qua Zacharias a Christo transit ad Joannem Filium suum, & cum alloquitur recens natum, ex impulsu Spiritus Sancti. Agnoscit, quod favore ipsius, dum vel solum Nomen eius pugillaribus inscripserit, soluta sit lingua sua, quodque cum loquela spiritum etiam prophetiae receperit: ideo vaticinatur de eius munere & officio, quod scilicet Propheta & Praecursor Domini sit constitutus, jamque ex utero ad id vocatus, & quasi unctus, ac indiguitus, ita ut possit dicere illud Isaiae: *Attendite populi de longe, Dominus ab utero vocavit me, de ventre Matris meae recordatus est nomen meum, posuit os meum quasi gladium acutum, & sagittam electam.* Recordatus est nomen eius Dominus ostenditque quomodo nocere eum ex nomine, dum caelitus nomen Joannis ei impositum esse dicit ab Angelo Zacharias, dicit & Elisabeth, cuique illud datur in circumcissione, contradicente licet tota cognatione. Joannis autem nomen gratiam significat, quia gratia illum orbi dedit gratia in hoc sanctificavit, gratia natiuitatem ipsius illustrem effecit, gratia semper in coepesceverat, & munus eius fuit gratiae legem gratiaeque auctorem praenunciare. Merito ergo Christo Auctore gratiae transit in suo Cantico prophetico Zacharias ad Praenuntium gratiae, a Verbo ad Vocem, a Rege ad Praeconem & Praecursorem, a Sole ad Auroram, a Sponso ad Paranympum & Sponsi Amicum specialcem.

Isa. 49

Nec mireris Zachariam alloqui infantem oedidum, id enim fit ad instruendos eos qui sibi adedant, ut intelligant munera caelitus concessa huic divino Infanti, & ut postmodum cum audientes praedicantem rumores sint huius oraculi, cumque qua par est devotione, reverentia, attentione excipiant, agnoscantque promissi Messiae Prophetam & Praecursorem magis autem ipsummet Messiam ab ipso monstratum & indiguitum.

Zacharias cur infantem alloquitur.

Certe olim ad instructionem & increpationem nonnullorum, Propheta etiam res inanimatas vili sunt alloqui. Sic ad increpationem Iechoniae Regis, & ad populi admonitionem, dicit Propheta. *Nunquid vas fictile atque contritum vir Iechoniae? Nunquid vas fictile atque contritum vir Iechoniae? Nunquid vas fictile atque contritum vir Iechoniae? Nunquid vas fictile atque contritum vir Iechoniae?* Quare abieci sunt ipsi, & semen eius, proiecti in terram quae ignoraverunt? Terra, terra, terra, audi sermonem Domini. *Hac dicit Dominus, Scribo quae ista scripsit, virum qui Rational. Evang.*

Item, 22

Primo dicit: *Tu puer Propheta altissimi vocaberis.* Joann. x. Negat quidem Joannes Pharisaeis se esse Prophetam, sed intelligendum quod negat se esse ex rebus antiquis & praeteritis aliquem, sicut fuit Iasias Hieremias &c. Unde cum specialiter interrogatus esset, an foret Elias, respondit quod non. Et Ioanne tunc subdit quod nec fit Propheta, sed dicit Elias, vel

in diebus suis non prosperabitur. Sic & Ezech. Propheta in medio campi pleni ossibus mortuorum propheta, & ad illa inclamat: *Ossa arida audite verbum Domini. Haec dicit Dominus Deus ossibus istis: Ecce immittam in vos spiritum, & vivetis. Haec autem omnia fiebant ad instructionem populi. Nam postea dicitur Propheta: Fili hominis, ossa haec universa domus Israel. Ipsi dicunt: Aruerunt ossa nostra, & perierunt spes nostra. Propterea vult cinare, & dices ad eos: Haec dicit Dominus Deus: Aperiatis tumulos vestros, & educam vos de sepulchris vestris, & inducam vos in terram Israel. Sic etiam & alius Propheta ad increpationem Jeroboam thus adolentis super altare in Bethel, exclamavit contra altare in sermone Domini: *Altare, altare, haec dicit Dominus, nascetur Filius omni Dauid, Iosafat nomine, & immolabit super te. Sacerdotes excelsum qui nunc in te thura succedunt, & ossa hominum super te incendet.* Deditque in illa die signum, dicens: *Ecce altare scindetur, & confundetur cinis qui in eo est.* Quod illico factum est praesente Jeroboam, & manu eius exarscente, dum extenderet manum suam de altari ad apprehendendum Prophetam.*

Ezech. 3.

Reg. 13.

His igitur non absimiliter dicimus, ideo Zachariam Prophetam hic alloqui infantem in spiritu Domini, ad instructionem praesentium, ut postea futura ipsi ex nunc oraculo divino agnoscerent, & cum foret velut *Ossa arida*, spe abjecta de Messia, ac jaceret in tenebris & umbra mortis, spem novam luminis & novi Solis conciperent, iam orto Luciferis. Talis enim erat Joannes iam natus, & venturus ante Christum Solem. Neque tamē dicimus Joannem non intellexisse ob infantiam hoc Patris sui alloquium, quin potius cum S. Ambrosio dicimus: *Potius Patris vocem audire, qui Mariae satisfactionem antequam nasceretur, audivit. Sciebatque Zacharias, alius esse aures Prophetae, quae spiritu Dei, non corpore atate referantur.* Habuit ergo intelligendi sensum, qui exultandi habuit affectum. Idem ille spiritus qui Patris linguam antea vinciam dissolvit, & disertam effecit, ad enarrandum magnalia Dei erga hunc puerum, etiam aures & praecordia aperuit infanti, & intellectum dedit capacem huius igniti eloquii. Audi B. Laurentium Iustinum in utero ad aeterna lucis aspectu lucerna haec divina charitate percipit incendium, tunc viri luminis irradiata fulgore, atque liquoris completa gratia. Haec ille ser. de S. Joanne. Alludit autem ad illud: *Ille erat lucerna lucens & ardens.*

Sed videamus in particulari quid de Joanne Zacharias Pater pronunciet, & ejus examinemus testimonium & oraculum.

Primo dicit: *Tu puer Propheta altissimi vocaberis.* Joann. x. Negat quidem Joannes Pharisaeis se esse Prophetam, sed intelligendum quod negat se esse ex rebus antiquis & praeteritis aliquem, sicut fuit Iasias Hieremias &c. Unde cum specialiter interrogatus esset, an foret Elias, respondit quod non. Et Ioanne tunc subdit quod nec fit Propheta, sed dicit Elias, vel

vel Iſaias, vel Hieremias, vel alius ex antiquis, alias non negat ſe habere ſpiritum Prophetiæ, aut ſpiritum Eliæ. Quapropter aſſerit Dominus ipſum eſſe Prophetam, & pluſquam Prophetam. Quia non tam futura prædixit, quàm præſentem oſtendit Chriſtum: quem divino illuſtratus lumine & ſpiritu, clarius, plenius, & perfectius agnovit, quàm aliquis Prophetarum, & quidem ex utero. Unde & ſpiritum ac lumen propheticum Patri Matrique pronunciat. Nam de eo canit Eccleſia:

*Ventris obſtruſo recubans cubili
Senſerat Regem thalamo manentem,
Hic parens nati meritis uterque
Abditæ pandit.*

Matth. 11. Propter hæc etiam Chriſtus aſſerit tacite eum majorem cæteris Prophetis, dum ait: *Non ſurrexit inter natos mulierum major Joanne Baptiſta.* Lucas habet: *Non ſurrexit major Propheta.* Ergo Chriſtus eum cenſendus eſt comparare eum priſcis Prophetis, non cum Apoſtoliſ. Et cum vocare videtur his verbis maximum inter illos, quia vult probare quòd ſit pluſquam Propheta, major ſcilicet Eliæ, Jeremiæ, Iſaiæ, & aliis, licet ſanctiſſimis & nominatiſſimis.

Deut. 34. Nec refert, quod de Moyſe dicitur. *Non ſurrexit ultra Propheta in Iſrael ſicut Moyſes.* Hoc enim explicant ſequentia, dum additur: *Quem viſit Dominus facie ad faciem, in omnibus ſignis. Experiens quæ miſit per eum, ut faceret in terra Ægypti Pharaoni.* Quasi diceret: Non ſunt ei ſimilis Propheta iuſto familiari alloquio & potentia, quæ tot plagis percuſit Ægyptum, Nihil tamen vetat quod in aliis ipſo major dicitur Joannes. Ipſe enim in utero Matris ſanctificatus fuit, & Prophetavit ex utero. Matri Chriſtum incarnatum annuncians exultando. An id Moyſi convenit? Ipſus officium fuit illum terri mundo oſtendere, & Meſſiam eſſe, Filiumque Dei atteſtari; Præcurſoremque ejuſ agere, Paranympum, & Baptiſtam, baptiſmo ſpeciali inſtituto. An non hoc officium, & dignitas hæc, omnia Prophetarum officia & dignitates tranſcendit, quandoquidem proxime ſpectat ad ordinem hypſtaticæ & divinæ unionis: Certe alii Prophetæ ejuſ typus fuerunt, eumque adumbrarunt; major ergo ipſe cæteris.

Hinc & eum S. Chryſoſtogus hoc titulo honorat: *SILENTIUM PROPHEPARUM.* Adde ſublimiorem fuiſſe in ipſo ſpiritu, prophetiam, gratiam, ſanctitatem, ex eo colligi poſſe, quod fuerit Joannes *Miraculum continuum*, ſive conſideres ejuſ conceptionem, ſive uterum, ſive nativitatem, ſive circumciſionem, ſive infantiam, ſive vitam & prædicationem, ſive mortem. Unde & nullum Miraculum aliud feciſſe legitur, quia totus ipſe, totaque ejuſ vita, *Miraculum continuum* fuit. Etenim miraculo ex ſterilibus parentibus conceptus fuit, miraculoque antea promiſſus: miraculo in utero ſanctificatus, miraculo Chriſtum agnovit & ado-

*S. Joannes
miraculum
continuum*

ravit ex illo utero: miraculo naſcens, omnibus gaudium & admirationem peperit, quia *Manus Domini cum illo*: miraculo in circumciſione Patri loquelam reſtituit: miraculo pueri in deſerto abiit, ibique Angehcam vitam duxit: ita ut *Angelus merito vocetur à Malachia Propheta*: non ſolum ob officium, ſed etiam ob vitam Angelis ſimilem. Et cum fuerit Virgo, Doctör, Martyr, triplici lauræ eſt nunc coronatus in Calis. Quocirca de ipſo merito pronunciat Zacharias ejuſ Pater, quali per antonomiaſiam & excellentiam. Tu *puer* *Propheta altiſſimi Vocaberis.* Cui conformiter canit Eccleſia modo:

*O nimis felix, meritoque culti,
Neſcienſ labem viri pudori,
Præpoſens Martyr, eremico cultor.*

M A X I M E V A T V M.

Secundo dicit: *Præſbia ante faciem Domini.* Quasi dicat: O puer parvule, ſilique dilecte! Quam ſcelix eris! Quam feliciter quoque nobis natus es, & univerſo Orbi! Non enim Propheta ſolum eris Altiffimi, & Prophetarum clauſula; ſed etiam ante faciem Meſſiæ, Dei & Domini tui, præſbis, cuiſque illius Præcurſor. Poſſet autem tripliciter dici eum præviſſe:

1. *Per ingreſſum in hæc vitam.*
2. *Per progreſſum vite & prædicationis.*
3. *Per egreſſum ex hac vita.*

Præviſit equidem per ingreſſum in hæc vitam, quia præviſit conceptionem & nativitatem admirabili. Ejuſ conceptionem, & nativitatem; ac in mundum ingreſſum idem nuntiavit Archangelus, *deſcendens, conſiſtens à dextris altaris in cenſu templo*, qui Virgini nunciavit Meſſiæ conceptionem in thalamo. Ille ſublimior Angelus electus eſt, ut nunciaret Militem & Præcurſorem, qui nunciare debebat Regem. Ejuſ nativitas & conceptio de ſterili Matre, patre debebat conceptionem & nativitatem Salvatoris de Virgine. Sic per miraculum ſterilitatis conceptus, ſterilitate via, ad majus miraculum Virginis parentis. Ideoque nativitatem Joannis, quam mirabiliter operatur gratia, & admiratur natura, ſolemniter Eccleſia veneratur: quia per hæc ei pignus fidei præmiſſum eſt Nativitatis Chriſti, cujuſ gratia naturam reparavit. Cum gratiarum adione ſuſcipie Præcurſorem naſcentem, per quem agnovit, mox venturum Salvatorem.

Præviſit ulterius ante faciem ejus in progreſſu vite; per jejuniæ & vitam ſanctiſſimam in deſerto, per baptiſmum inſtitutum in Jordaniſ fluvio, per vocem elamantem in prædicationis officio, per collectionem nonnullorum diſcipulorum, quos jam à ſe præ inſtitutos, tradidit Chriſto. Nec enim ſibi prædicavit Joannes, ſed ut parare plebem perfectam Domino prædicavit: nec ſibi voluit fructificari, aut ſuam gloriam quaerere; ſed illi cujuſ erat Paranympus & Præcurſor, cujuſ unice gloriam adamabat & procurabat. Sic præbit ante faciem Domini, illum ſibi ut ſcopum in omnibus præpo-

*S. Joannes
tripliciter præviſit Chriſtum.*

Luc. 1.

agnus

neus, illi dans testimonium, illum demonstrans, illi totam adhibens gloriam, ad illum suos adducens discipulos, tanquam transmittens eos à lucerna umbrosa ad clarum veritatis Lucem, ab Aurora ad Solem, à milite ad Ducem, à signifero ad Imperatorem, à discipulo ad supremum Præceptorem, à Præceptore ad Salvatorem. Et quidem omnes alii Prophete possunt quadà ratione dici missi ante faciem Christi, quia velut ut longa præcederet series Præconum, antequam adveniret: sed specialissime id dicitur de Joanne, quia sic missus est ante faciem ejus, ut penè cum ipso veniret, illi omnino proximus, tanquam Angelus & prænuncius imò tanquam à Latere Legatus.

Denique prævit Joannes ante faciem Domini in egressu hujus vite per mortem & martirium pro justitia & veritate susceptum, quamvis diversa fuerit mors Christi à morte Joannis, dum hic per capitis abscissionem ab iniquo Rege, ille per Crucis affixionem damnatur ab impio Judice. De qua nrisque morte. Interpretè S. Aug. prædixerat Joannes, dicens: *illum oportet crucifigere, me autem minui. Ipse missus est in captum, ille erevit in Crucem.* Prævit quoque Joannes ante faciem Domini in descensu ad limbum, ubi & Patribus annuclavit gaudium ob Christum mox illuc delectaturum, & eos liberaturum; quam libertatem maximè ambabant, & ut id civitatis fieret, avebant magnopere. Hic est ergo triplex præcurfus Joannis ante faciem Christi. Sed præsertim agit Zacharias de præcurfu per prædicationem & vocem in deserto. Quapropter.

5. Testimonium Zachariae de S. Joanne. Tertiò nota Joannem hic dici missum, PARARE VIAS EIUS. Quomodo autem id explicatur, dum subjicitur: *Ad dandam scientiam salutis plebi ejus, in remissionem peccatorum eorum.* De quare nonnulla dicenda sunt, quandoquidem toto Adventus tempore in officio divino illud repetatur, & inculcetur: *Vox clamantis in deserto; Parate viam Domini rectis facite semitas ejus.* Hic est enim Verfus, in Laudibus de die in diem repetitus, & quidem paulò ante Canticum istud nostrum, *Benedictus Dominus Deus Israel.* Et in Evangelis singulis penè Adventus Dominicis de Joanne fit mentio, de missione discipulorum ejus ad Christum de legatione Judæorum ad ipsum, de Baptismo ipsius, circa Jordanem, de voce clamante per solitudinè ad quam concurrebant Sacerdotes & Pharisei, nobiles & plebei, milites & alii Judæi mulieres & viri, divites & egeni.

1. Itaque in clamabat omnibus: *Pœnitentiam agite, appropinquavit enim Regnum Cælorum.* Et hoc erat, *Parare vias Domini* quia illa per pœnitentiam preparatur. Cum antea nulla in scripturis mentio fieret Regni cælorum, nusquamque promissum foret, vel nominatum, clamabat tamen Joannes viam ad illud stratum esse, scalam erectam, clavem ad illud referendam preparatam, si per pœnitentiam peccatorum & vitæ emendationem

Christus reciperetur, qui habebat claves regni, ita ut ipso aperiente nemo posset claudere. Et ab hac eadem voce Christus ipse suam auspiciat prædicationem, *Pœnitentiam agite, appropinquavit enim Regnum Cælorum,* ut ostenderet quam sibi consonent Vox & Verbum, Præco & Judex, Vexillifer & Rex, Præcursor & Salvator. An non erat hac voce. *Parate vias Domini, & parate vias ejus?*

2. In clamabat omnibus, *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Quasi diceret: Non sum ego Agnus, sed demonstrator Agni. Nô sum ego Christus, sed mediator vestrum scitis quem vos nescitis, cuius non sum ego dignus corrigiam calceamenti solvere. Ipse Christus est, ego tantum vox ejus, ut præparetis ei viam, inclamans, & eum præcedens. Ego non sum Lux, sed veni ut testimonium perhibeam de lumine. Ego non sum Sol, sed ejus solum prænunciatus. Ego non sum Medicus, sed morbum tamen ostendo, & ad Medicum vos mitto. Ego baptizo quidem in aqua, sed meus baptismus tantum preparatorius est, ipse baptizabit vos in Spiritu sancto: *Ego veni in aqua, ut manifestetur in Israel.* An non rursus his & similibus vocibus erat *parare vias Domini, & parare vias ejus?*

3. In clamabat omnibus adventum illius; *Cuius ventilabrum in manu ejus, ut purgat aream suam, & congreget triticum in horreum; paleas autem comburat at igni inextinguibili.* In clamabat, *Securim ad radicem arboris positam esse, ut omni arbor quæ non facit fructum bonum, excindatur, & in ignem mittatur.* Sicque omnibus peccantibus inculcabat mortem, judicium, infernum, ut eos ad meliorem frugem, melioremque vitam excitaret, & doceret fugere à ventura ira. An non hoc iterum erat, *Parate vias Domini* (ante faciem non solum Redemptoris, sed & Judicis) *& parate vias ejus?*

4. Etiam nunc S. Joannes censendus est *parare vias Domini*, quia ut dicit S. Ambrosius serm. 9. *Mortuus est Joannes, equidem mortuus est, sed vocatus contritus adhuc concutit nostrorum deserta peccatorum.* Vivit adhuc in Ecclesia vox ejus, adhuc hodie resonat in auribus nostris, *Parate vias Domini; Pœnitentiam agite, appropinquabit regnum cælorum.* Securim ad radicem posita est, omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excinditur. Adhuc hodie perforat vox ejus contra luxuriosos, incestuos, adulteros, injustos. Adhuc eos condemnat diferti oris sui voce, & fusi sanguinis clamore, quia pro veritate, castitate, justitia illum profudit. Imitari ergo Joannem & ejus vocem debent, quicumque prædicationis munus assumunt, præire debent ante faciem Domini, & parare vias ejus. Quia, ut ait S. Gregor. hom. 7. in Evang. *Prædicatores suos Dominus sequitur: quia prædicationi prævenit, & tunc ad mentis nostre habitaculum Dominus venit, cum verba exhortationis præcurrunt: atque per hoc veritas in mente suscipitur.* Hinc namque eisdem Prædicatoribus Hysai dicit: *Parate vias Domini, rectas facite semitas*

Semitas Dei nostri. Hinc et Psalmista illi ait: iter facite ei qui ascendit super occasum. Illi qui ascendit super occasum iter facimus, cum nos eius gloriam nostris mensuris predicamus, ut eas et ipse post-veniens, per amoris sui praesentiam illustret. Hac S. Gregorius, qui & huc spectare dicit, quod Dominus nihil se dicitur ante faciem suam binos discipulos in omnem civitatem, & locum quo erat ipse venturus. Sic & Hugo Cardinalis, explicans illud quod de Enoch dicitur Gen. 5. ambulavit cum Deo, distinctionem hanc facit: Ambulavit post Dominum humilis & poenitens; cum Domino sancti Praelati & Rectores; ante Dominum pii Concionatores, uti S. Joannes à Domino apostatae, & qui suae voluntati ac voluptati serviunt: contra Dominum, superbi & rebelles, uti Judaei Levit. 26. v. 28.

Malas. 3. S. Joannes ergo ante faciem Domini venit, missus tanquam Angelus, ut ait Malachias. Et clamabat, Parate viam Domini, lapides scilicet tollendo, & lurum, & sordes; quicquid viam potest impedire, aut curvam illam facere, in directum redigendo, monticulos deprimens, fossas replens, omnia ramis & frondibus aut floribus exornando; quia Regi magno haec via paranda erat, & ei cum coromis & lampadibus occurrendum, sicut factum est Helofeni, de quo dicitur. *Tantum motus Provincia incubuit, ut universarum urbium habitatores Principis, et honorati, simul cum populo, exirent obviam venienti, excipientes eum cum coronis, et lampadibus, ducentes choros in tympanis et tibis. Simili modo à Predicatoribus adhortandi sunt omnes Christiani, ut Christo obviant, & viam praeparant, ac adornent, ut omne obstaculum ab eadem removeant, omne lutum luxuriae, omnem monticulum superbiae, omnem foveam avaritiae; omnes lapides contentiois & discordiae; quia *viam Domini, via pulchra, et semita ejus pacifica. Illique obviam dum est cum coronis & lampadibus tanquam Regi & Sponso, cum spirituali jucunditate & plaudente choro, vestes spargendo & ramos ac perfringentem, in clamando cum gaudio, Benedictus qui venit in nomine Domini Rex Israel. Quomodo autem triplex praeparatur ei via, & recte fiat semitae, per contritionem cordis, per confessionem operis, per satisfactionem operis, alibi à nobis satis explicatum est. Restant nunc pauca de eadem supersequenti veriu.**

Indic. 4.

Evoc. 3.

V. dista in Do. 3. Ad ven. 100. loc. 122

tare animos Christo per instructionem & exhortationem ad ea quae veram salutem concernent; quam Christus afferebat. Felix qui hanc scientiam salutis adipiscitur, infelix qui eam contemnit, vel negligit. Haec scientia salutis frequenter facris in literis commendatur, & nobis cordi esse debet, neglecta vana cultu scientia, quae nihil ad salutem spectat. Haec unica deberet esse sollicitudo hominis, scire quid conducatur sibi in vita sua, numero dierum peregrinationis suae. Et tempore quod velut umbra praeterit. At multi ignorant viam qua eis ambulandum est tempore peregrinationis hujus, & alii intendunt; obliquisque & distortas ac incurvas vias sequuntur, defectu scientiae practicae salutis. Sic non tam procedere consentunt, ut ad metam & terminum viae pertingant, quam in circuitu exercere, impingere, & conuere; quapropter contingit & eos peire.

Eccles. 7.

Hanc autem quam vocat hic Zacharias secundum nostrum interpretem SCIENTIAM VITAE legit enim, *ad dandum scientiam vitae. Nimirum est & alia scientia, quae necesse scientiam salutis, nec scientiam vitae; Ita alludendo ad Avborum scientiam boni & mali, quam Adam & Eva suo atigerunt dispendio, dixit generaliter S. Bonaventura, *Arbor scientiae multos prius arbor vitae. Quia scilicet sua scientia non utuntur ad Dei gloriam, sed ad suam abundantiam perniciem; & per illam peccant per quam à peccatis se emendare debuerant. Atque sicut lux rationis quosdam excecatur, quodam illuminat; sic humiles per scientiam illum nantur, superbi excecantur. Haec est scientia quam inflantem vocat Apostolus, nisi charitati coniungatur. Scientia inflata charitas autem adificat. Inquit ipse. Inflat eundem si sola sit, si autem charitas ei adiungatur, non pernitit eam inflare; sic amanda est scientia, charitas autem ante ponenda, & ei coniungenda. Audi & S. Bernardus. hac de re ser. 36. in Cant. *Sicut cibis indigestus malos generat humores; ita multa scientia stomacho nocet animae, qui est memoria. Nam si deest igne charitatis non fuerit. Et sic per quosdam arvis animae, mores scilicet atque actus transijunt; atque digesta, non reputantur in peccatum, tanquam cibus conversus in praeuos nostrosque humores. Non enim mali humores, pravi mores. Haec eleganter S. Bernardus.***

1. Cor. 3.

Hier. 9.

10. 17.

Exemplar sanctarum scientia salutis

L E C T I O XII.

Thema: *Ad dandum scientiam salutis plebi ejus in remissionem peccatorum eorum. Luc. 11.*

Quam salutem scientiam S. Joannes docuerit.

Hic versus explicatio est prioris, illiusque amplificatio: Explicat enim quomodo parit viam Domino S. Joannes, dando scilicet scientiam salutis plebi ejus, ordinatam ad remissionem peccatorum per Christum consequendam. Hoc nimirum praecipuum fuit manus Praefatoris, praepa-

Commendatur ergo hic scientia salutis & vitae de qua Dominus apud Hier. *Qui autem glorietur, in hoc gloriatur, scire et nosse me De qua & specialiter Christus: Haec est vita aeterna, ut cognoscam te. Et quem misisti Jesu m. C. B. A. R. I. T. U. M. Commendatur scientia quae ordinatur ad salutem, & ad vitae emendationem, peccatorumque remissionem, & divinae aeternaeque vitae taudem ascensionem, & imes Sanctae aliam omnem scientiam despuentem. *salutis* Scilicet Apostoli attendentes: *Non enim aliud iudicantur, ea ut scire mer vos nisi sciam, et hunc crucifixum, 1. Cor. 2. salutis**

salutis scilicet & vite auctorem per remissionem peccatorum. Hunc & omnibus annuntiat S. Joannes, nondum tamquam crucifixum, sed tamquam crucifigendum, tamquam scilicet Agnum Dei immolationis destinatum, ad tollendum peccata mundi: Ecce Agnus Dei, ecce qui tollis peccata mundi. Hinc & illud:

Si Christum nosci, scitum est, si cetera nosci. Si Christum nosci, nihil est, si cetera nosci. Recte Vir illuminatissimus in scientia salutis Thomas à Kempis, in libello aureo de Imitatione Christi c. i. dixit. Opto magis sentire compunctioem, quam scire eius definitionem. Sic ostendit hanc solam esse veram scientiam, que ordinatur in remissionem peccatorum, qualis est practica scientia contritionis, non vero solum speculativa, qua transit vacua & inanis. Adhibebim. Quid prodest tibi alta de Trinitate disputare, si carus humilitas, unde displicat Trinitati? Nempe hoc non est scientia salutis scire differere de Trinitate, sed scire placere Trinitati.

Similiter B. Coleta Virgo, cum sablines à Deo perciperet revelationes, dicebat: Quid attinet ad me pauperulam, Dominus scire huc judicium? Sufficit mihi scire me, & peccata mea, ac illa deplorare in remissionem eorum. Hoc mihi solum concede. Sciebat scilicet & ipsa, viam salutis potissimum in remissione peccatorum.

Qua se vera scientia salutis. Hæc est ergo vera scientia salutis, scire in remissionem peccatorum, scire sua peccata & imperfectiones, & agnoscere illa ex cordis intimo, scire contritionem horum peccatorum à seipso elici, denique illa non solum agnoscere, sed & emendare. Hæc est rursus scientia salutis in remissionem peccatorum scire se in omnibus humiliter, se contemnere, se abnegare, scire obedire, scire passiones frangere, linguam domare, voluntatem propriam frangere, scire charitatem & coactionem fovere.

Denique hæc est vera scientia salutis, scire cum pietate Deum orare, illum amare, illum toto corde benedicere, scire ad coelestiam mentem engere, & Deo summo Bono, cor inseparabiliter venire. Hæc scientia operatur omnes gnave operam dare. Hæc scientia discitur in schola Salvatoris, in gremio Sæcæ Matris Ecclesiæ, in domo discipline. Ad quam ipsa invitatur Sapientia. Beatus qui audit me, & vigilat ad sermone meo quotidie. Qui me invenerit, invenit vitam, & habiet salutem à Domino. Et rursus. Ecce, si. Appropiate ad me indocti, & congregate vos in domum discipline. Quid adhuc tardatis. Anima vestra sitis.

S. Joannes: unum vehementer docuit omnem scientiam salutis spectabant, & ad remissionem peccatorum. Dicebat enim. Regi. Non licet tibi habere uxorem necessariam. Sic eum adducere nitentur ad penitentiam & salutem. Dicebat Militibus. Non mihi aliam vitam secuti, nec in meo concubitu, contenti estote stipendiis vestris. Dicebat Publicanis: Nihil amplius quam quod constitutum est vobis facite. Sic & Militibus &

Publicanos ad iustitiam adducere conabatur & viam salutis. Dicebat Phariseis: Ne capere dicere Patrem habemus Abraham. Potens est Deus de lapidibus istis Abraham filios suscitare. Aspere eos compellabat & arguebat, ut eorum superbiam retunderet, & eos humiliaret, sicque ad meliorem mentem & frugem reduceret. Unde & adiciebat. Facite fructum dignum penitentia. Docebat timorem Dei, qui est initium salutis, inculcando novissima iudicium, mortem, infernum. Nec inanis fuit scientia quam tradebat in remissionem peccatorum, quia multi veniebant, & convertiebantur, & confitebantur actus suos. Quare & de ipso dictum erat Zacharie per Angelum: Multos filiorum Israel convertet ad Dominum Deum ipsorum. & ipse procedet ante illum in spiritu & virtute Elie, ut convertat corda Patrum in filios, & in reclusos ad prudentiam iustorum parare Domino & libere perficiam.

Ex his igitur latis patet Joannem docuisse omnem scientiam necessariam ad iustitiam & salutem; imò & ad perfectionem. Omnem scilicet docuit virtutem & id quidem non solum verbo, sed & exemplo: quia omnes ejus actus, & ipse vestitus ac conversatio, modus admirabilis, ad omnem virtutem efficaciter excitare poterant. Erant verba ejus fulgur, vita fulgor. Erat totus ipse Vox clamans, vox clamantis, ipse lunca in qua jacebat, locus deserti, locustæ, mel silvestris, zona pellicea, quid aliud quam penitentiam relinabant? Verè ergo dixit S. Chrysologus ser. 127. Joannes virtutum schola, magisterium virtutum, norma iustitia, Virginitatis speculum, penitentia via, fides disciplina. Verè & Bernardus explicans illud Christi de eo. Ille erat lucerna ardens & lucens sic dicitur: Ego in eo triplicem reperio ardorem & splendorem. Ardens erat in seipso, austeritate conversationis: erga Christum, plenus vero devotionis, erga peccantes, constantia libera in reprobatione. Lucis exemplo, digito verbo: Opere ipsum, Christum indicere, nos ipse nobis sermone declarant. Audiamus ergo cum toto hoc adventus tempore clamantem & nos increpantem ac docentem, discamusque ab eo scientiam salutis, & perfectionis.

LECTIO XIII. BIPART.

Thema. Per visera misericordie Dei nostri, in quibus visitavit nos Oriens ex alto. Luc. 1.

Per commotionem viscerum sacre litteræ sig. Pars I. nificare solent magnam affectionem, magnam que compassionem. Sic de Joseph legimus quod visceribus suis cum fratre eius adduxisset Benjamin coram ipso miseratus, at illens oculos vidit fratrem suum uterinum, & dixit: ait: iste est frater vester parvulus, de quo dixerat vobis. Et rursus, Deus inquit, misereatur miserrimi. Gen. 43. Fajima virque, quia commota sunt viscera ejus super fratre suo, & erumpent la. bryma, & intrens. cuba.

cubiculum floruit. Nempè affectus super uterinum fratrem seip probabat per viscerum commotionem, & per lachrymarum parturitionem, nec ultra cum celare valebat.

1. Reg. 3. Sic dum disceptarent coram Rege Salomoe duae mulieres de infante vivo cuiusnam foret, utraque pertinaciter affirmante suum esse, sententiam pronuntiavit Salomon: *Dividite infantem vivum in duas partes, & date dimidiam partem uni, & dimidiam partem alteri.* Dixit autem mulier, cuius filius erat vivus ad Regem: *(Commota sunt quippe viscera eius super filio suo) Objecro, Domine, date illi infantem vivum, & nolite interficere eum.* E contrario illa dicebat: *Nec mihi, nec tibi, sed dividatur.* Respondit Rex, & ait: *Date hinc infantem vivum, & non occidatur; Hac est enim Mater.* Unde hoc collegit Rex sapiens? Ex eo nimirum quod commota sunt viscera ejus materna, & affectus se prodidit erga fructum uteri sui, ac viscerum suorum.

Similiter propter affectum & commiserationem erga nos Deo attribuantur viscera, & dicitur in eo fieri quod androgyni, illorum commotio, quia more humano de Deo loqui solet Scriptura, imò Deus de seipso etiam sic loquitur. *Si filius mihi honorabilis Ephraim, sicut dicitur, quia ex quo locutus sum de eo, adhuc recordabor ejus, idcirco conturbata sunt viscera mea super eum, miserans miserabor ejus.* Sensus est: Numquid non Ephraim jam pœnitens mihi charus est, mihi que in pretio, honore, & deliciis est ob pœnitentiam suam? Certe non possum de eo loqui vel meminisse, quin commoveantur viscera mea, prae affectu & commiseratione: Hoc ipsum dicere potest Deus de omni peccatore sincero & perfecto corde ad se reverente; nec enim commiserationem suam potest continere, aut eum repellere.

Denique in novo testamento merito fit mentio viscerum Dei nostri, sive viscerum misericordiae ejus, sicut hic loquitur Zacharias: *Per viscera misericordiae Dei nostri in quibus visitavit nos oriens ex alto.* Merito, inquam, fit eorum mentio. Quia visus est Deus admirabili modo, admirabilique amore & miseratione commoveri, ac effundere viscera sua super nos, dum Filium suum unigenitum dedit nobis, Filium uteri ac viscerum suorum de quo in Psal. dicit: *In splendore Sanctorum, & cetero ante Luciferum genuit e.* Quam dilectionem & commiserationem admiraturus, Joannes, & nos secum admirari optat, dum dicit: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, non ut judicaret mundum, sed ut salvaretur mundus per ipsum.* Dicere ergo hic possumus cum S. Bernardo: *Tale est cor Patris erga nos, quale nobis expressit, quia de Patris corde processit.*

Ps. 109. Sed & Christo specialiter attribuuntur viscera misericordiae & amoris, in quibus nobis conditur & adservatur omne bonum. Hinc illud Bernardi (ser. 6. in Cant. Ego quaequid mihi deest, usurpo mi-

hi ex visceribus Domini nostri Jesu Christi quae misericordia affluunt, nec de sui foramina per qua affluat. Imò in ejus visceribus nos ipsi contemur, fovemur, portamur, donec aeternitatem nos beate pariat. Ibi iterum regenerationis, ibi nidum quietis, ibi locum refugii & protectionis nanciscimur; ibi fovemur & pascimur voce benedictionis; ibi incaltescimus suavi flamma devotionis & amoris; ibi attrahimus spiritum vitae & salutis. Propterea dicebat Apostolus: *Testis est mihi Deus, quomodo vos omnes captivi in visceribus Domini nostri Jesu Christi.* Ea propter etiam apud Prophetam dicit Dominus: *Uta. 49. mulier potest obstruere infantem uteri sui, ego tamen tui non obstruam, in manibus meis descriptus es.* Imò & alibi assentit, se nos gestare in suo utero & vultu, se nos portare instar Matris, & quidem usque ad canos usque; ad senectam & senium. *Ego feci, inquit, ego feram, ego portabo, & salvabo.* Nempe haec sunt viscera misericordiae, in quibus visitavit nos Oriens ex alto. Haec sunt viscera Patris misericordiarum, & Dei totius consolationis Patris futuris saeculis, per quae erga nos afficitur instar Patris & Matris tenero affectu, optans ut & nos filialem affectum rependamus, ex ipiritu adoptionis inclinantes, *Abba Pater,* cum Apostolo. Immo optat ut illa misericordiae viscera saepius confideremus, & cum Moyse in foramine petrae confituito inclamemus: *Domine Deus, miserere, miserere, miserere, & multa miserationis ac verax, qui caecis misericordiam in multa, qui aures iniquitatem & sclera atque peccata.* Denique vult ut cum Psalmita idipsum saepe sapias repetamus: *Et tu Domine Deus, miserator & misericors, patiens, multa misericordia, & verax, respice in me & miserere mihi.*

Itaque Zacharias hanc in suo Cantico inculcat nobis Dei misericordiam, quae in ejus visitatione, sive incarnatione, maxime resplendit inter omnes Dei perfectiones. Licet enim in hoc incarnationis mysterio omnia Dei attributa resplendant, potentia, sapientia, providentia, iustitia, misericordia tamen & charitas ita supereminet, ut Apostolus Eximie rephel. 2. vocaverit. *Nimiam charitatem, quae dilexit filios suos Deus, qui deos est in misericordia.* Et certe divitias omnes, omniaque sua misericordiae viscera effudisse in nos hic videtur, ut salvos nos faceret secundum magnam misericordiam suam. hoc est, secundum misericordiam suam maximam & immensam. Est enim maxima & immentia haec misericordia, quia a Deo Maximo & Optimo, & ab ejus immenso in nos amore procedit. Deinde est maxima & immentia, quia donavit nobis unigenitum Filium suum aeternum & immentum; nec maius donum inveniri poterat ad donandum ejus Misericordia. Et ille quidem ex sua immentia misericordia se propter nos exinanire voluit, ut nos ab aeterna, & maxima miseria liberaret, ita ut abyssi humanae miseriae attraxerit lucabyssum immentia Dei misericordiae. Ulterius maxima & immentia est haec misericordia, quam ostendit visitans nos ex alto, quia

Ioann. 5.
Viscera
misericor
diae Christi
specia-
liter as-
tribun-
tur.

Phil. 1.
1/a. 4. 6.
Rom. 8.
Exod. 34.
Ps. 85.
Miseri-
cordia
Dei in
Incarna-
tione Filii
Dei ma-
xime re-
phel.

Ps. 58.

Rf. 31.

Rf. 107.

Mal. 4.

Quomodo

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

visitaris

innumera secum trahit beneficia & dona; innumeros favores & gratias, & efficit tandem ut immetens gloria participet efficiamur & consortes, ubi aeternam clamabimus cum Propheta, *Deus meus, misericordia mea.* Denique, maxima & immensa censeatur hac misericordia, quae in omnes sese gentes cupit effundere, & in omnia loca, tempora, saecula extendere, ita ut canteamus merito, *Misericordia Domini plena est terra.* Et rursum, *Magna est super callos misericordia sua.* Illa ergo misericordia temper ante oculos nostros ponenda est, semper labijs cordis ruminanda, quia & miseris omnino est sapida. Dicamus ergo cum Isaia: *Miserationem Domini recordabor, laudem Domini super multitudinem bonorum domus Israel, quae largitus est eis secundam indulgentiam suam, & secundam multitudinem misericordiarum suarum.*

Ex dictis satis jam constat, quod viscera misericordiae Dei nostri (hoc est, visceralis intimaque & ex imo cordis promanans ejus misericordia) causa fuerit cur nos visitavit succurrens summae nostrae miseriae. Sed non est sine emphasi, quod dicitur visitasse nos Oriens ex alto. Notant enim Interpretes ORIENS hic esse nomen substantivum & proprium Christi non adjectivum: ita ut alludatur ad illud Zachar. *Ecco vir ORIENS, nomen ejus & rursum Zach. 3. Ecco ego adducam servum meum ORIENTEM.* Sic uterq; Zacharias sibi concordat, Christum speciali nomine vocans *Orientem ex alto.* Quibus conformiter dixerat Propheta, *Orietur vobis in venteribus nomen meum Sol justitiae, & sanctus in pennis ejus, sive in radijs eius extensus.* Sicut enim Pavo pennas suas speciosas & variegatas in gyrum extendit gloriose, & ex illis rotam conficit radiantem: sic multo magis Sol radijs suis splendidus est & gloriosus, quasi fulgurientibus quibusdam pennis exornatus, & quibus rotam constituens, splendorem spargit per totum Orbem oculos intuentium perfringentem. Atque in his pennis & radijs non solum splendorem habet, sed etiam circumfert sanitatem, quia fugat tenebras, & graves, noxiosque noctis humores depellit à languentibus, frigus pigrum excutit ab infirmis & torpidis, vivificatque plantas & homines, nova quadam eos afficiens laetitia & vigore. Quinimmo serpentina d' f' sipat venena, & animalia venenata in sua remittit antea. Haec omnia Christo competunt, cujus nomen proprium est, *Oriens ex alto.* Ipse enim non solum est Oriens à Patre, ut *Cantor lucis aeternae, & Lumen de lumine,* per natiuitatem aeternam, sed etiam mox ut ortus est in hoc mundo, per natiuitatem terrenam visitavit nos, in alijs & radijs suis attulit sanitatem; *Plenusque gratia & veritate,* depulit caliginem, & omnes ad se accedentes participes fecit sui luminis. *In ipso vita erat, & vita erat lux hominum.* Paruit id in Pastoribus mox ab ortu suo ab eo illuminatis in Regibus & Magis a quibus in fidelitatis tenebris depulit in Sacerdotibus in templo eum expientibus, qui exultaverunt non solum

ad horam in lumine ejus, sed etiam ad extremum usque momentum vitae suae perferunt lucem ab eo de quo cecinerant: *Lumen ad revelationem gentium, & gloriam plebs sua Israel.* Sed & postmodum in pleniori aetate dum radios suos spargit per verbum praedicationis, magnam lucem quocumq; invenit, quasi diem adducens gratiae & veritatis cum laetitia mentis; ita ut omnibus diceret: *Quamdiu sum in mundo, Lux sum mundi. Qui sequitur me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitae. Accedite & illuminamini, & facies vestrae non confundentur.* Certe sanitas, tam animi, quam corporis, erat in penis ejus, sive in verbis ejus, quasi in quibusdam salutaribus alis & radijs. Nam quia in soli omnisbus extitit beneficis, ideo dicitur de ipso, *Pertransiit benefacendo & sanando omnes.* Haec erat visitatio salutifera, propter quam venit Oriens ex alto. Quam quidem visitationem nostrae salutis affecticem complevit. *Moriens in alto,* quando scilicet in suo existens Occidente, in alto crucis ligno cernitur, majorem quam unquam lucem spargens salutem nostrae proficuum. Sed & postmodum novo quodam Oriente in resurrectione respicendit, novamque lucem quoque verum diffundit, dum Apostolos, quasi Radios suos splendidissimos, per univertum emittit Orbem, neque laetitia novae salutis nunciis, Sic merito dicitur, *Oriens nomen ejus, sive consideretur, ab aeterno Oriens à Patre, sive in tempore Oriens à Matre, sive in resurrectione rursum Oriens est corde terrae;* ut per ascensionem conspicatur velut in Meridie; & adimpleatur illud: *A summo calo egresso ejus, & occurrit ejus, usque ad summum ejus, nec est qui se abscondat de calore ejus.* Eternum illud: *Orietur Sol, & occidit, & iterum renascens gyrat per Meridiem, & spectatur ad Aquilonem.* Orietur nobis Christus ut Sol per natiuitatem; & occidit per mortem; atque iterum censeatur renascens per resurrectionem, mox in ascensione gyrat per Meridiem, donec veniat ad Aquilonem per severam suam & judicariam potestatem. Ad non cernis manifeste in his omnibus quomodo visitavit nos Oriens ex alto: An non cernis rursus quam verum etiam sit: *Orietur vobis in venteribus nomen meum Sol justitiae, & sanctus in pennis ejus?* Attende pulchram hujus rei figuram.

Ezechia: Regi lethali morbo detento recuperanda salutis signum datum est ab Isaia, Sol retrogradus per novem lineas, sive novem gradus, in Horologio Solari extracto ab Achaz in Palatio Regio. Cum enim Ezechiam agrotantem usque ad mortem visitasset Isaia Propheta, & ei praedixisset ex parte Dei, *Dispone domus tua quia morietur, & non vivis,* flevit Rex pius. Et conversus ad parietem versus templum, oravit Dominum cum lacrymis, ideoq; illico regressus ad cum Isaia dixit: *Hae dicit Dominus Deus David Patris tui. Audisti orationem tuam, & vidi lacrymas tuas, ecce sanabit te, die tertio ascendes in templum Dei tui. Dixit autem Ezechias: Quod erit signum, quod Dominus me sanabit?*

Luc. 2.

Mat. 10.

Ps. 118.

Eccl. 7.

Figura

miser-

cordiae Dei

à solo.

4. Reg.

20.

Cui

Cuiusmodi: Hoc erit signum. Vis ut ascendat, umbra decem lineas, an ut revertatur totidem gradibus? Respondet Ezechias: Facile est umbram crescere decem lineas, nec hoc volo ut fiat, sed ut revertatur retrorum decem gradibus. Invocavit itaque Isaias Propheta Dominum, & reduxit umbram retroactam esse, sed & ipsum Solem; nam dicitur: *Reversus est Sol decem dies.* Ecclesiasticus quoque ait aperte: *In diebus suis reversus rediit Sol, & addidit Regi vitam.* Atque etiam legitur Legatos missos fuisse à Rege Babylonis ad Ezechiam, ut interrogarent de portento quod acciderat super terram, quando scilicet Sol retrocessit. Admirabile ergo fuit portentum, quo confirmatum fuit hoc sanctorum beneficium. Unde & diem istum fuisse longiorem alijs diebus, Sole sic retrocedente, & iterum ascendente, passim tradunt Interpretes sacri. Quamvis monita certum sit quot horis prolongatus fuerit; quia aliqui cum Cardinale Cajetano pitant lineas & gradus horologii non designasse horas integras, sed tantum medias, ita ut quinque horas recederet Sol retrorsum, alij putant fuisse horas integras, ita ut decem horis retrocesserit; alij denique putant diem illum quindecim horas habuisse, in signum quod quindecim anni vitæ redderentur Ezechiae. An etiam regressio Solis facta fuerit subito, an motu successivo & ordinario non ita explicatum est, quamvis S. Dionysius ep. ad Polycarpum exitum ordinario motu cœlesti, ita ut dicat diem illum triplo ferè majorem fuisse alijs diebus ordinarijs.

Sol retrocedens quid significavit.

- 74.1.
- 74.2.
- 74.3.

Sed quicquid sit eadere, hoc dicimus, non sine mysterio Ecclesiasticum exprimit quod Sol retrocedens vitam Regi addiderit. Ac in primis significabatur, quod sicut Sol qui jam tendebat ad occasum, retrogressus est, ita Ezechias qui prope mortem erat, retrogrederetur ad vitam, quasi retrocedendo vitam. Sic enim S. Hieronymus in Commentarijs ait, *Typus erat, ut quomodo Sol reversus ad exortum sui, ita & Ezechias vita ad dexteros annos rediit.* Ulterius significabatur quod vita nostra non est nisi quædam umbra, quæ ubi ad ultimam lineam venit, evanescit & perit, vita enim nostra cum ad ultimam venit horam, disparcet. Sed sicut hic miraculo factum est, ut umbra horologii retrorsum verteretur, & sic dies protraheretur: ita factum est, ut vita Ezechiae retrorsum rediret, & protraheretur per annos quindecim, quamvis postea, ut umbra tandem evanescere & finire deberet. Denique, ut ad nostrum propositum propius accedamus, mysticè & allegorice significabatur nobis vitam & sanitatem redituendam, dum Christus verè Sol Oriens ex alto nos visitaret, retrocedens ultra novem ordines & gradus Angelorum, quasi per novem lineas, usque ad decimum gradum & lineam assumptæ humanæ naturæ. Quapropter non sine mysterio fuit quod cum Regi proponeretur: *Vive ut Sol ascendat, aut descendat?* Ipse elegit ut descenderet Sol, hocque sibi sanitati s

signum optavit. Nec tenuit à Domino operis signum, sicut Pater ejus Achaz parumpius sub dolosa tamen specie pietatis renerat dum ei Isaias diceret: *Pere tibi signum à Domino Deo tuo, si ve in excelsum s'ra, si ve in profundum inferni.* Respondit enim: *Non speram, & non tentabo Dominum.* Timebat impius ne signo tali à Domino dato cogeretur ad veram fidem, quia dololatra erat, & incredulus Deo ac ejus Prophetæ Isaiæ: *Anterim velat suam malitiam quodam humilitatis velo, quasi nollet tentare Dominum. Nec tamen erat tentare Deum acceptare signum ultra oblatum à Propheta ad confirmandam promissionem Dei de danda ipsi & populo libertate ab hostibus. Unde nec tentavit Deum Ezechias ejus filius petendo signum suæ sanitatis promissæ per Isaiam, qui tam subito sententiam maturat; quia ubi dixisset ei, *Dispone domus tua, quia morietur, vix egessus mediam partem atrij, regreditur, & contrarium pronunciat.* Potuit ergo hinc tentatione explorare fidem Prophetæ tam brevi tempore contraria pronunciantis, & moriturum, & mortem evaluam. Et ad hoc instigatus fuit interior, quia mysticè in hoc signo continetur, Christi scilicet ex ejus progenie descensum. Nam propheta reversus Ezechias non tam quia moriendum sibi erat, sed quia carebat hæc ede de quo Mellias nasceretur. Hinc auctor Mirabilium sacre Scripture l. 2, c. 28, dicit: *Flevit Rex, non quia de suo merito in conspectu Conditoris in certis foret, sed quia in Christi venturi generatione sui generis propitiam in throno David internum non dereliquit.* Itaque Christus Sol ille erat qui descendere debebat ad excelsum cœlorum supra, & quidem descendere usque in profundum inferni, quod signum abnuerat ejus Pater Achaz. Christus Sol erat, qui eum visitavit oriens ex alto, ut sanitatem redderet, cuius vel sola umbra ipsi infirmo (& nobis omnibus per ejus agnitionem in typo designatis vitam & salutem poterat restituere, et atque restitutus suo tempore. Unde et sic dicimus de illo tempore quo Christus advenit: *In diebus illis reversus est Sol, & reddidit vitam.* Nam & de hoc Sole pronunciat Hieronimus, *In umbra ejus reversus inter gentes, quando vero hujus vite umbra defecerit, tunc Solem istum intuebitur in suo splendore; & hic intuitus ac splendor vite nobis erit indeficiens & perennans.* Ideo enim postquam retrocesserat; ut visitaret nos Oriens ex alto, rursus regressus est ad locum unde venerat, ut illuc nostra trahat desideria, nostra corda ubi non vivit amplius in umbra obscura per fidem, sed in splendore radiatissimo per speciem, & purillimum lumen purissimis oculis exhibetur per tota æternitate. Interim dum hic vivimus, in umbra est vivimus, quod quidem considerans S. Ambr. sic pie differit hæc de re in Pl. 36. *Ipsa nostra in omnibus vita est. Ipsius divinitas vita est, ipsius æternitas vita est. ipsius caro vita est, ipsius passio vita est. Unde Hier. in umbra ejus vivimus. Umbra aliarum, umbra crucis, umbra est**

Cur Ezechias reversus non dicitur mortis nuntium

Thren. 4.

est passio. Ipsi mors vita est, ipsius sanguis vita est, ipsius sepulchra vita est, ipsius resurrectio vita est immortiformis. Hæc ille agnoscens quod non solum lux Solis nostri vita sit, sed etiam solavel umbra.

LECTIO XIV. BIPARTITA.

Thema. illuminare hi qui in tenebris & umbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. Luc. 1.

PARS I.
Quor
Christus
illumi-
nari in
tenebris
agentes.

Prosequitur Zacharias suam metaphoram, & dicit Christum venisse illuminare, sive ad illuminandum & illucescendum, his qui in tenebris & caligine agebant tamquam in umbra quadam mortis. Hæc est nempe natura Solis, sursum, deorsum, dextrorsum, sinistrorsum radios spargere, & caliginem dissipare; novamque lætitiã in celo, aëri, terra, & omnibus rebus ac animalibus præfertimque hominibus fundere, quasi vitam novam. Erat igitur Orbis sine Christo, quod esset sine Sole. Tristissima ejus facies erat & horrida, in miseria jacebat extrema, quasi in mortis umbra; in carcere & captivitate tenebrosa agebat, in infirmitatis, mortis, ac damnationis horrido loco. Plane hominem circumdabat languor & angor; poteratque dicere cum luctu luctans illud Poetæ:

Quocumq; aspicio mihi est nisi mortis imago.

At ubi ostendit faciem suam splendidissimam & lætissimam Sol noster, dissipavit caliginem & mortis imaginem, infudit lætitiã & lucem, cepitque Orbis in novam respirare vitam, dum errorum & errorum chorus fugatus est, dum Fidei lux affulsit, & vitorum infidelitatisque ac ignorantie fuliginosæ tenebræ dissipate sūt. Quapropter dicit Apostolus: Ille qui dixit de tenebris lumen splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris ad illuminationem conscientie claritatis Dei in facie Jesu Christi. Adverte quam multi ante adventum hujus Solis jacebant in tenebris & umbra mortis.

2. Cor. 4.

1.
Judæi
erant in
tenebris.
Rom. 13.

Primo quidem ipsi Judæi erant in tenebris & umbra, licet Moyses legem observarent. Erat enim adhuc illa in nocte, & non nisi umbras continebat, quæ adveniente die debebant cedere, ita ut verum hic sit illud S. Pauli: Nox præcessit, dies autem gratiæ luminosus subsecutus est, & orto Sole omnia illuminata fuerunt. Omnia in figura continebant illis, modo omnia clara sunt & aperta, & Solis adventu illustrata. Quid omnes eorum ceremoniæ, quid victimæ, quid tabernaculum, quid arca, quid panis propositionis, quid propitiatorium, quid Sacramenta, quid circumcisio carnis, quid effusio tanta sanguinis? Umbræ erant: jam dissipaverunt. Velum scissum est, & apparuerunt Sancta Sanctorum his qui voluerunt oculos aperire, & veritatem agnoscere. Sed aliqui remanserunt obcæcati in tenebris suis & caligine ita ut de illis dicat Apostolus: Obtristi sunt sensus eorum, & usque in hodie.

3. Cor. 3.

Rational. Evang.

num diem velamen est positum super cor eorum. Cum autem conversus fuerit ad Dominum, auferetur velamen. Subdit ibidē Apostolus: Nos autem revelata facie gloriam Domini speculantes in eandem imaginem, transformamur, à claritate in claritatem, quasi à Domini spiritu. Idem autem est ac si dicat Apostolus Moyses in caligine accepit legem, ac deinde velamen posuit super faciem suam, quod quidem velamen per Christum auferri debuit, veritate figuræ complete, & luce Evangelii veteres dispellente umbras, sicut revera factum est. Sed tamen aliquibus adhuc manent oclusi oculi, aures, & reliqui sensus: quia illud velamen umbrarū & figurarum à vultu & corde eorum non est deductum; nec capere aut intelligere voluit velamen hoc per Christum dissipatum & evacuatum esse. Nos vero qui Christum profitemur, detecta facie, sive velamine tenebris antiquis, gloriam Domini per excellentissimam beneficia toti Orbi exhibita agnoscimus, quæ elucet in incarnatione Domini, & redemptione, ac sanctificatione nostra. Quam gloriam incarnati Verbi intuentes & speculantes, transformamur in eandem imaginem, participesque reddimur ejusdem claritatis: quia per reflexionem radiorum ab hoc lucidissimo Speculo & Sole, lucidi efficiuntur luce Fidei & gratiæ Christi, & in dies clarius & clarus à Domini spiritu illuminamur, ut alios illuminemus nobiscum.

Hoc etiam addere possumus, quod Judæi in umbra mortis recte se disse dicuntur, quia omnia eorum sacrificia, omnesque oblatio, non nisi umbra erant mortis Christi, per quam expectabatur redemptio vera & consummata. Non enim poterant hæc sacrificia animalium morti addictorum sanctificationem perficere aut conferre: sed umbra tantum erant sacrificii crucis, in quo Agnus immolatus erat, consummaturus redemptionem & sanctificationem. Eam obcausa dicitur Agnus occisus ab origine mundi; tum quia in umbris & figuris ex tempore occisus fuit; tum quia omnis immolatio agnorum & aliorum animalium non nisi ab eo virtutem potuit nasci.

Secundo; multo magis quam Judæi sedebant in tenebris & umbra mortis Gentiles infideles & idololatæ: ignorantia enim salutis, ignorantia veritatis, ignorantia æternæ felicitatis eis cor & oculos obsecerat, eosque excæcarat: ita ut adamarent suas tenebras, suumque sepulchrum caliginosum cum discrimine certo mortis æternæ. Sic eorum status confusibilis recte dicitur Umbra mortis, in qua jacebant manus & pedes colligati, ad omne bonum inepti, variisque vinculis constructi quasi insutis funeris. Sed is qui educit videntes in fortitudine, similiter & eos qui exasperant qui habitant in sepulchris. Promiserat eorum compedes dissolvere, & educere eos de umbra mortis; promiserat & Solem ac lucem, quibus se & statum suum umbrosam & horridum agnoscerent. Hinc per Prophetam dictum erat de Christo: Dedit se in lucem gentium, ut Isa 49.

Luce. 2.

Isa. 60.

3.

Antiqui

Patres in

limbo se-

debant in

tenebris.

Eccli. 24.

4.

Non so-

peccato-

rum pec-

catores,

sed & pii

& iusti

sunt in

tenebris.

Is. 45.

Pii op-

pressi quo-

modo

Christi

liberato-

rem in-

clama-

viunt.

Abac. 1.

Abac. 2.

Abac. 3.

Peccatore-

rum etiam

à Christo

illumi-

nati.

falsus mea usque ad extremum terra. Ipse scilicet futurus erat Lumen ad revelationem gentium, & gloriam plebi sua Israel. Hinc inquit Vates: Surge, illumina- re Ierusalem, quia venit lux tua. & ambulabunt gentes in lumine tuo, & Reges in splendore ortus tui.
Tertio, sedebat in tenebris & umbra mortis an- tiqui Patres in limbo agētes, ad quos illuminandos Sol etiam hic nosse descendit iuxta suum promif- sum. Penetrabo omnes inferiores partes terra & inspi- ciam omnes dormientes, & illuminabo omnes speran- tes in Domino. Quod non solum ad Patres in lim- bo, sed etiam ad animas agentes in tenebris & me- more Purgatorii spectat, quibus lucem imperit, & in regionem aeterni luminis educit de regione um- brae mortis.

Quarto sedent in tenebris & umbra mortis non solum qui in peccatis jacent (quae merito umbra mortis dicitur, quia in illis sit quaedam mors & mortis imitatio, eo quod sicut mors est privatio vitae, separans animā a corpore vitam habente, ita peccatum separat animam à Deo, qui est vita no- stra, & tollit gratiam, animā vitam: Sed etiam se- dent in tenebris & umbra mortis iusti & pii, qui in afflictione tenebrosa sunt & mortore, ab imperiis oppressi. Unde dicunt apud Pl. *Humilia si nos in loco afflictionis. & cooperuit nos umbra mortis.* Circum funditur enim eorum oculis, & menti vel umbra sepulchralis, occurruntque, continuo eorum imagi- nationi pericula mortis, quia omnia apud eos fune- sta sunt.

Pii igitur oppressi variis afflictionibus, variisque periculis ac malis, sub jugo impiorum sedebant in caligine mortis, & ad Christi Liberatorem, quē jam fide cognoscebant, inclamabant, ut succurreret veniens, & lucem novam secum ferens. Hinc illud A- bacuc: *Viquequē lamabo, & non exaudies, vocifera- bor vim patiens, & vō saluabis me.* Cui voci queru- lae ad Messiam adventum respicienti & respiranti, re- sponsū datur sub sequenti cap. ubi dicitur: *Scribe vi- sum, & explana eū super tabulas, ut percurrat qui le- gerit. Quia adhuc visus procul, & apparebit in finem, & non mentietur, si moram fecerit, expecta eum, quia veniens veniet, & non tardabit.* Postea c. 3. di- citur: *Operuit Calos gloria ejus, & laudis ejus plena est terra, splendor ejus ut lux erit, ubi Adventus Do- mini caelo & terra lucidissimus, & tenebrosa om- nia illustrans de claratur, simulque describitur mor- tē fugas, & umbrā mortis: Ante faciem ejus ibit mors.*

Hos ergo omnes, de quibus jam dictū est, quod in tenebris & umbra mortis sedent, venit Christus illuminare: nam & Iudaeos & Gentiles ad lucē eduxit, & Sanctos Patres illuminavit, ac ad lucē aeternitatis perduxit. Peccatores quodque luce mirā perfu- dit, ut patet in Magdalena & Samaritana, & Lazaro peccatorum figuram gerente, quē de peccati tene- bris evocavit: id etiā clarissimū fuit in Pauli voca- tione & conversione, in qua persusus fuit admirabili luce interiori, cum à Christo sibi apparente percus- sus fuisset prius admirabili luce interiori. Exterior

autem lux, & ejus efficacia, symboli ut erat lucis inter- rioris & efficaciae ejus. Omnis porro haec virtus lu- ciferab eo promanabat, qui per viscera misericor- diae visitavit nos Oriens ex alto ad illumcendū his qui in tenebris & umbrā mortis sedent. Atque in fi- nem usque saeculi non desinet profertur lucē ex vice- ribus misericordiae suae: his qui lucē non refugiant, nec lumini sunt rebelles. Nam quod multo gratius lucem non percipiant non est defectus ejus, cum omnibus eā communicare paratus sit: sed cum il- li suas adamant tenebras, lucem habent invisam, & ad illam claudunt oculos, imō in suis sponte lati- bulis herent, nec lucis fiat confortes, ideoque merito appellantur Lucifuge & Tenebriones.

Effectus, Solis est sua luce viatores dirigere, viā ostendere, luto sum aut praeceptū iter & prae- cipua demonstrare, nec luto inhareant, aut in lapides impingant, aut in foveas incidat aliāque discrimina- nam qui nocte iter agunt, multis sunt periculis ob- noxi, vel ad aberrandū à via vel ad impingendū, vel etiā ad curandū cum vite discrimine. Similiter af- fectus Solis nostri est lumen nobis praebere ad diri- gēdos pedes nostros in viam rectam, in viam veri- tatis & vitae, in viam pacis & prosperitatis aeternae.

De impiis verē dicit Sapiens: *Via impiorū tene- brosa, & nesciunt ubi corruunt.* Cui conformiter di- cit Pl. *Via sorū tenebra & subiecta.* Quidam autē ex facis Interpretibus moraliter haec explicando, sic obstacula & impedimenta varia viae impiorū spe- cificat: *Non placeat tibi via impiorū, quia luctosa est in luxu, rōsis tenebrosa in iracūdia, sibirosa in avaritia, tetro in detrahoribus, cavernosa in stimulatoribus, mōtiosa in superbis.* Imō dicam quod tenebrosa sit & lubrica in omnibus peccatoribus, qui de peccato in peccatum lubrico ruunt vestigio, & quasi montes caliginosos offendere, continuo colliduntur, donec tandem in precipitium irremediabile voluntur, de tenebris internis in tenebras aeternas precipites.

At via iustorum recta est. Et eam ipsi demōstrat lux Solis: ita ut aberrare non possint, videturque lux haec dicere illud: *Et est via, ambulante in ea No- lite declinare ad dexterā vel ad sinistrā.* Imō ipsa iu- storum semita quasi lux splendens, procedit & crecesc- usque ad perfectum diem. Quem locum interpretans S. Greg. ho. san. Ezech. sic differit: *in iustorū animis bonum desiderium utique, irreluctus lucis in maiorem pars diis est: sed cum usque ad finem vitae in virtute profici- unt ad perfectū diem sic veniunt, quando ad caelestia regna producti in eam lucem quam desiderant, iam minus aliquid non habent.* Et rursus hac de re a- gens 17. regill. ep. 152. adjicit: *Nunc quidem dies est cum lux nobis veritas insulget, sed adhuc perfectio non est. Tunc perfectus eris, quando nihil de nocte pec- catis in mente noxia eris. Crescite ergo usque ad perfe- ctum diem, ut quomodoque patria aeterna videatur, bonorum hic operum argumenta dilatentur: quatenus tanto post in retributione major sit fructus muneris, quanto nunc studium esse verit laboris.*

PARS II.

Quomo- do Chri- stus, pedes nostros in viam pa- cis diri- gat.

Prov. 4.

Ps. 34.

Hugo Carde- in Pro.

Isa. 30.

Prov. 4.

Illud porro verum est, & notatu dignum, illos speciali luce digni, qui sunt in fine viae aut vite, quia eorum pedes maxime egunt directione ob tenebras & umbram mortis, qua tunica reperiuntur in voluti, incerti quam viam ineant, & ad quem terminum sint perventuri, an felicitatis aeternae, an aeternitatis tenebrose & infelicitis? Variæ tunc eis tenebrae offunduntur, variæque obtenduntur multiplicatae, laquei & retia, voragines & præcipitia. Caligo infidelitatis, mōtes præsumptionis, gurgites desperationis, diffidentiae scrobes, anxietatis nebulae occurrant. Hostes & bellâ viam oblidant cum mille obstaculis tenebrosis. Nec minus molesta sunt hæc omnia, nec minor numero, quàm ea quæ obliterant Filios Israël in terrâ promissionis pergentibus. Sed sicut illis non defecit columna ignis in nocte usque ad ingressum promissæ terræ; sic nec pis Dominus deest luce sua, donec eos introducat in locum quem promisit. Ideo adventante hæc nocte & caligine ejus presentiam & lucem toto requirunt pectore, cum discipulis dicentes:

Circa finem viae vel vite pedes suorum specialiter dirigis.

Luc. 11. Exempla.

V. Stani. Roscium in vita Hof.

Pedes nostri affertus nostri juat.

Exempla.

Mane nobiscum Domine, quoniam advesperascit. Quæ quidem verba frequentissime durante via in corde & ore habebat magnus olim sanctitate & sapientia Cardinalis Hofius, suo tempore religionis a vitæ Atlas contra Lutherum & Lutheranas hæreses, tum in Polonia, tum in Germania. Quocirca & morti proximus sacra sumpta Synaxi crebro id ipsum repetebat: *Mane nobiscum Domine, quoniam advesperascit.* Et certe Dominus mansit cum eo, tum in vita, tum in mortem vita quidem, magna per eum operans, in morte & termino vitæ, in lucem sanctam & beatam eum suscipiens.

Profecito & in hoc vita termino posito, multique tenebris & periculis obfessos plurimum consolatur verus hic postremus nostri Cantici: *Per viscera misericordiae Dei nostri in quibus visitavit nos Oriens ex alto: illumine huic qui in tenebris & umbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.* Pax apud Hebræos omne bonum, omnemque designat felicitatem. Pax interna, pax externa, pax aeterna felicitas nostra est, sive in via, sive in patria. Ad illam dirigi debent pedes, hoc est affectus nostri; ad illam suspirare debet cor nostrum, donec pertingat in Jerusalem, hoc est visionem pacis, in quietum esse debet. Hæc iterum pax est de qua Apostolus: *Pax super illos & super Israël Dei.*

Huc spectat quod de S. Gothardo Episcopo Hildefimensi legimus. Hic in extrema agens ægritudine voluit totum Psalterium perlegi a Sacerdotibus suis apud lectulum suum. Hic pius mos olim, tum Episcoporum, tum Virorum Religiosorum: Nam & de S. Antonio Episcopo idem legimus; & de S. Petro Caesestino & S. Vincentio Dominicano habemus, quod cum ultimis. *Psal. Laudate Dominum in Sanctis ejus.* Ultimusque ejus Versus. *Omnia spiritibus laudes Dominum.* recitaretur ad eorum lectulum, illum Versum resumendo, & aliquoties repetendo, spiritum reddiderint Deo, in æternum eum

in Caelis laudatum. Porro S. Gothardo Psalterio jam profecto, voluit addi officium proprium illius diei. Quod cum perlegeret, & matutinis laudibus persolutis, perventum esset ad Versum finalem Cantici Benedictus, *illumine huic qui in tenebris & umbra mortis sedent*, ipsemet in agone jam deludans, ægrè apertis oculis subdidit: *Ad dirigendos pedes nostros in viam pacis.* Cumque Clerus subdidisset. *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto*, cum Antiphona, *Ascendo ad Patrem meum & Patrem vestrum, Deum meum & Deum vestrum*, ille ab altantibus à lecto sustollebatur, an maque illa felicissima, ergatulo corporis soluta, quietissime migravit ad Caelos, & in locum aeternæ pacis transiit. Erat autem infra Octavam Ascensionis Dominica. Vide Surium in vita ejus mense Majo.

P. 67.

Utquam & hoc nobis contingat in mortis agone, ut cum Psalte possumus dicere in securitate: *Benedictus Dominus die quotidie: prosperum iter faciat nobis Deus salutarium nostrorum. Deus noster, Deus salvos faciens, & Domini Domini exitus mortis.* Utique benedictus est Deus, & per singulos dies à Fidelibus est specialiter benedictus, & rogandus, ut prosperum nobis iter ad se faciat, mortis tenebras dispellens, tentationes removens, omnia salutis impedimenta propulsiens; nos denique dirigens & illuminans in illa via horrida & tremenda, ubi tot hostes & obstacula ac pericula. Ipse est *Deus salutarium nostrorum*, hoc est, Deus salutis nostræ, qui non ab uno, sed à pluribus salvar periculis, qui nos vocavit, peccata remisit, & per gratiam iustificavit, ut salutem consequeremur aeternam. Ipse est *Deus noster* speciali titulo per carnem assumptam; qui se nalcens dedit focum peregrinationis nostræ; convalescens dedit se in edulium & in carnis viaticum; se moriens dedit in pretium & lytrum redemptionis; se regnans dat in præmium, absolute finire nobis suæ gloriam indulgens visionis & fruitionis.

Ipse est *Deus salvos faciens*; quianemo salvatur nisi per ipsum, habetque potestatem & voluntatem omnes salvandi, si & ipsi velint: ac efficaciter tuos salvat electos. Ab ipso est salus, à nobis perditio. Non desinit nobis dare auxilium utque in suum, si illud expectemus, & expectamus, manumque porrigamus auxiliatori & salvatori. *Et Dominus Dominus exitus mortis.* Cum ipse non querat mortem & ruinaam hominum, sed omnium salvationis studeat, & inhiat, ac invigilet ipsius etiam est nostra è morteeductio, quia Dominus vitæ est, & Dominus mortis, Dominus iacentium in sepulchro & resurrectionis eorum Dominus; sive, qui *habet claves vitæ & mortis*, ut liberet nos à morte quando voluerit. Ergo sit benedictus, & nos non deferrat in hoc itinere quo pergitur ad tenebras & mortem, donec nos faciat pertingere ad diem claræ aeternæ visionis & vitæ, & per mortis tramitem transferat nos ad immortalitatem. Concludamus hæc omnia hoc exemplo.

Apoc. 2.

Exempl. Refert Petrus Venerabilis Abbas Cluniacensis. lib. 2. Mirac. c. 22. de Mathæo Albanensi Episcopo. Viro sancto, ipsum ad extremum venisse ipsâ nocte dicata Christo nascenti. Cum verò noctis medio resonantes Templi campanas audisset, dum Gloria in excelsis Desintonatur, quo potuit gestu & voce in lætitiâ erumpens, dixit: *Christus natus est nobis, Gloria in excelsis Deo.* Sicque totum Hymnum illum Angelicum mira pietate pronuntiavit. Aurora autem adventante, ad imaginem Crucifixi sese convertens, dixit: *Eia amantissime Domine mihi, hanc mihi gratiam impertire, ut hac nocte qua natus*

dignatus es, moriar. Hæc ejus postrema fuere verba. Nec fuit irritum votum. Cum enim iam in aurora illud inchoaretur in Missæ introitu, *Lux fulgebat hodie super nos;* animam reddidit vocatam in partem fortis Sanctorum in lumine. Ergo quia ipse optarat totâ cordis & vocis contentione *Deo Gloriam;* & *Pacem hominibus bona voluntatis;* exaudivit Dominus ejus voluntatem, & pium votum in die quo per viscera misericordiæ suæ visitavit nos Oriens ex alto; & illuminavit tenebras in tenebris & umbra mortis, direxitque pedes ejus in viam æternæ pacis.

TRACTATUS IV. DE FESTIS INFANTLÆ DOMINI IESV.

LECTIO I.

Thema. Per viscera misericordiæ visitavit nos Oriens ex alto; illuminare hu qui in tenebris, &c.

Soliti sunt olim Gentiles speciali cultu Solem orientem tanquam Deum adorare, & ei sacrificia offerre; quia Soli orienti non solum lucens sed & omnia alia beneficia, quasi ab ipso accepta referebant. Hinc illud Virgili duodecimo dæcimo Æneidos:

*Illi ad surgentem conversi lumina Solem;
Dant fruges manibus salus, & tempora ferro
Christus Summa notant pecudum, patrisque aliorum li-
na scens;*

De hac re etiam dicitur: *Si vidi Solem cum fulgeret;
vinus in oculis suis sum manum meam ore meo, quæ est ini-
Oriente quitas maxima. Negatio contra Deum altissimum;*
Quasi dicat: Deus non habeat partem mecum, &c.
mihi non sit propitius, si more aliorum Gentilium in speciem Solem ut adorarem eum, etsi in signum adorationis & reverentiæ, manus meas verus eum protenderim, & postmodum ad os reducens, illas oculatus fuerim quasi ejus luce sacratas & perfusas. *Hæc nempe oculum erat ritus salutandi & adorandi Solem, maxime in oriente suo, teste S. Hieronymo, l. 1. contra Rufinum, & alius.*

Huc etiam spectat quod Josias dicitur abstrulisse equos quos dederant Reges Iuda Soli, & currus Solis combussisse igni. Nempe soliti sunt Gentiles, & tunc temporis eorum imitatorum Judæi, devovere Soli equos, & illos alere publico sumptu. Quibus quidem equis vehebantur eum quadriga certi viri, qui designabantur quotidie ut in Montem summo mane procederent, ad Solem orientem salutandum & adorandum, ut aliqui dicunt. Vel certe

Ritus adorandi Solem.

hi qui serviebant ad statuum Solis per vicos solemniter circumducendam certis temporibus, ut adoraretur, & ab eo serenitas, aliæque beneficia impetrarentur. Denique sicut tauros Jovis, ita & equos Soli solebant hi idololatæ immolare, & Hammis abluere; ad sacrificium ergo alebantur.

Notum est apud Ezechielem quomodo conqueratur Dominus introducens Prophetam in atrium domus Domini interioris, ubi offendit ei quasi viginti quinque viros doctos habentes contra templum, sive contra Arcam Domini, & facies ad Orientem, & adorabant ad ortum Solis, applicabantque Ratum ad naves suas. Hæc erat altera caeremonia adorationis, quâ Ratum lauri, quæ sacra erat Soli, oleculabantur, & deindenariibus applicabant, quasi gratias agent es de ejus odore suavi, simulque osculando laurum, Solem osculari & venerari, sive adorare censebantur; quem quia contingere communis non poterant, per laurum saltem eunus attingere sibi videbantur, & se illi vovere.

Certe hæc adoratio Solis orientis (quasi divinum quoddam Numen foret) cum suis caeremoniis & sacrificiis merito reprobatum in sacris litteris tanquam abominatio, & iniquitas pessima, & negatio contra Deum Altissimum, quasi non esset Deus Altissimus. Creator ipsius Solis, & lucis ejus AuGtor, solus ipse adorandus. Nos interim Christiani Nativitatem Christi Filii Dei pie celebrantes, merito tanquam Solem nostrum agnoscamus, & in Oriente suo eum adoramus, quia secundum divinitatem: *Lumen est de lumine, splendet gloria, & Candor lucis Sap. 7. æterna;* secundum humanitatem verò est *Lux vera, quæ venit in hunc mundum, ut illum et omnem hominem venientem in hunc mundum, simulque omnem hominem ex hoc mundo excuntem;* & ut dirigat quemlibet in viam pacis & æternæ lucis, si non diligant homines magis tenebras, quâ lucem. Hic est Sol

Ezech. 8.

Cl. na. D.

Ioan. 1.